

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

RELIGIŠKO ORGANIZĀCIJU ĪPAŠUMI UN TO
NOZĪME PREIĻU RAJONA SOCIĀLĀS,
EKONOMISKĀS UN KULTŪRAS
ATTĪSTĪBAS PROCESOS

MAĢISTRA DARBS

Autors: **Daiga Sparāne**
Stud.apliecība: DS08111
Darba vadītājs: Dr. ģeog. docente **Inese Stūre**

RĪGA
2010

SATURS

IEVADS	5
1. ĪPAŠUMI UN ĪPAŠUMTIESĪBAS VIETU UN TERITORIJU ATTĪSTĪBĀ	8
2. RELIĢISKO ORGANIZĀCIJU ĪPAŠUMI LATVIJĀ	11
2.1. Tiesiskie nosacījumi valsts un reliģisko organizāciju attiecībās to īpašumu kontekstā	12
2.1.1. Īpašumi un īpašumtiesības Baznīcas kontekstā	13
2.1.2. Fiskālā politika attiecībā uz baznīcu	15
2.1.3. Reliģiskās organizācijas	16
2.2. Baznīcas īpašumu attīstības ģeogrāfiskie aspekti	19
2.2.1. Baznīcas īpašumu funkcijas	20
2.2.2. Baznīcas īpašumu loma sabiedrības sociālajā organizācijā	23
2.3. Latvijas konfesionālais spektrs	25
2.4. Latgales konfesionālais raksturojums	30
3. MATERIĀLI UN METODES	32
4. BAZNĪCU ĪPAŠUMI PREIĻU RAJONĀ	35
4.1. Aglonas Bazilikas draudze	43
4.1.1. Aglonas Bazilikas īpašumu vēsturiskā attīstība un to nozīme ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos	44
4.1.2. Aglonas Bazilikas īpašumu nozīme 21. gadsimta vietas ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos	47
4.1.2.a Aglonas Bazilikas kompleks- centrālais īpašums	48
4.2. Preiļu Romas katoļu draudze	57
4.2.1. Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu vēsturiskā attīstība un to nozīme ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos	58
4.2.3. Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu nozīme 21. gadsimta vietas ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos	60
4.2.3.a Preiļu Romas katoļu draudzes centrālais īpašums	61
4.3. Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze	65
4.3.2. Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumu nozīme 21. gadsimta Līvānu ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos	67
4.4. Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze	69
4.4.1. Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzes īpašums	70
4.5. Preiļu vecticībnieku draudze	72
4.5.1. Preiļu vecticībnieku draudzes īpašumi	72
5. Reliģisko organizāciju īpašumu ietekmes apkopojums ekonomisko, sociālo un kultūras procesu attīstībā Preiļu rajonā	76
ATZIŅAS UN SECINĀJUMI	79
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	81
PIELIKUMI	84

ANOTĀCIJA

Vienas no vissenākajām ir cilvēka attiecības ar zemi, kur telpas personalizēšanas procesā radies īpašums sāk kādām piederēt. Šajā pētījumā īpašums ir aplūkots kā sociālģeogrāfiska konstrukcija, kuru veido attieksmes, nozīmes, procesi, hierarhijas, savstarpējās mijiedarbības utt. Savukārt īpašumtiesības ir aplūkotās kā varas izpausmes forma, kura nosaka arī pienākumus.

Reliģiskajām organizācijām piederošie īpašumi ir radušies un pastāv komplicētu attiecību rezultātā starp augstāko varu, sabiedrību un īpašnieku. Šie īpašumi atšķiras no citiem īpašumu veidiem ar funkcionalitāti, juridisko statusu un ietekmi uz sociālo, ekonomisko un kultūras procesu attīstību. Baznīcas, izmantojot īpašumus, veic saimniecisko un uzņēmējdarbību, lai spētu finansiāli pastāvēt un pildīt savas funkcijas, tādējādi laicīgās vajadzības tiek savītas kopā ar garīgajām, veidojot funkcionāli sarežģītus īpašumus ar būtisku nozīmi vietu attīstībā. Latvijā Baznīcu īpašumu formēšanās sākusies līdz ar kristietības izplatību un Livonijas valsts izveidošanu. Mūsdienās Baznīcu īpašumi ir nozīmīgi vietu attīstībā, jo to novietojums vietu plānojuma struktūrā visbiežāk ir centrisks. Īpašumu apsaimniekošana ir konfesionāli atšķirīga, ko ietekmē katras konfesijas hierarhiskā sistēma un dogmas. Baznīcas to rīcībā attiecībā ar īpašumiem sabiedrībā bieži vien tiek pretrunīgi vērtētas. Pēc Padomju Savienības sabrukuma 90.tajos gados reliģiskajām organizācijām ir iespēja atgūt atsavinātos īpašumus, tādējādi reliģiskās organizācijas iesaistās tiesvedību procesos. Darbā tiek analizēti Preiļu rajonā reģistrētajām reliģiskajām organizācijām piederošie īpašumi, izvēloties konkrētus, unikālus piemērus, lai atklātu īpašumu nozīmi vietu sociālo, ekonomisko un kultūras procesu attīstībā.

Atslēgas vārdi: reliģiskās organizācijas, īpašums, apsaimniekošana, konfesijas, nozīme, vietu attīstība.

ANNOTATION

Relationships between human and landed property are old as humanity, where property belong human. In this study property view as social geographical construction of meanings, attitudes, processes, hierarchys and interactions. For its part, ownership view as power expression, which define liability.

Religious organizations owned property arise and subsisted from complicated relationships between political power, society, and land holders. This property has different functionality, legal status and influence on social, economical and cultural processes. Churches use property in economical and business activities, merge mental functions with secular creating complicated property, that is important in place development. Religious organizations owned property in Latvia formed same time as Christianity extension in this region. Nowadays Church property is important in place development, because of it's location in settlement center structure. Property managing is different and dependent of each Church hierarchy system and dogma. After Soviet Union crash in 1990, Church have opportunity to get back alienated properties implicating in legal procedure. This study analyse religious organization's owned properties examples in Preili district to uncover property importance to social, economical and cultural processes development.

Key words: religious organizations, property, property managing, Church, place development.

IEVADS

Ģeogrāfu izpētes jautājumu lokā nereti nonāk attiecības, kuras var uzskatīt par mijiedarbības izpausmi starp dažādiem subjektiem, kas atspoguļojas dažādos veidos, formās, raksturā un nozīmēs. Pastāv daudz dažādu attiecību veidu, taču vienas no visnenākajām ir cilvēka attiecības ar zemi, kas bieži vien izpaužas telpas personalizēšanā, caur zemes īpašumu, kuram ir noteikta robeža, atrašanās vieta, funkcijas un nozīme. Tādējādi tas kļūst par ģeogrāfisku izpētes objektu. Šajā pētījumā īpašums tiks aplūkots kā ģeogrāfiski sociāla konstrukcija, kas ietvers attieksmes, uztveres, attiecības un procesus. Savukārt īpašumtiesības tiks aplūkotas kā varas izpausmes forma, kā arī pienākumu un saistību noteicošs apstāklis, kuru nosaka Baznīcas iekšējie normatīvi un Latvijas valsts normatīvie akti.

Pasaulē Baznīcu īpašumi radās līdz ar pirmās kristiešu draudzes izveidošanos. Veidojoties sociālajai hierarhijai sabiedrībā, izveidojās arī Baznīcu īpašumu hierarhija, kas daļēji saglabājusies līdz mūsdienām. Baznīcu īpašumu vēsturiskajai attīstībai piemīt globāla rakstura iezīmes, kas Latvijas teritorijā izpaudās kā kristietības ienākšana un Livonijas valsts formēšanās, kuras ietekmē izveidojās feodālās attiecības un saimniecības sistēma, mainot līdz tam pastāvējušo iedzīvotāju izpratni par īpašumu. Pētījumā tiks aplūkota Baznīcas īpašumu vēsturiskā attīstība Latvijā, atklājot procesa ietekmi uz sabiedrības sociālās hierarhijas veidošanos, kā arī uzsverot īpašumu globālo raksturu.

Darbā tiks analizēti Baznīcu (religīso organizāciju) īpašumi, kuri radušies komplicētu attiecību rezultātā starp sabiedrību, valsti un draudzi. Baznīcu īpašumi atšķiras no pārējiem īpašumiem ne tikai funkcionāli, bet arī no juridiskā viedokļa, jo pieder Baznīcai, kas savā būtība ir bezpeļņas organizācija. Taču Baznīcu nekustamie īpašumi ir viens no veidiem, kā draudzes gūst finanšu līdzekļus savai pastāvēšanai. Baznīcas īpašumu funkcijas cieši saistītas ar īpašuma izmantošanas veidu un apsaimniekošanas īpatnībām, ko iespaido arī konfesiju dogmas.

Mūsdienās Baznīcas tiek uzskatītas par vērā ņemamu nekustamo īpašumu tirgus spēlētāju. To īpašumi bieži vien novietoti stratēģiski nozīmīgās vietās, piemēram, apdzīvojumu centros, tādējādi būtiska ir to loma teritoriju attīstībā. Šie īpašumi ir nozīmīgi vietas kultūras, ekonomikas un sociālo procesu attīstībā un virzībā. Latvijā gandrīz katrā lielākā apdzīvotā vietā ir savs dievnams, tādējādi veidojas savdabīgs dievnamu tīkls ar augstu pārklājumu visā teritorijā. Katram dievnamam ir nozīme vietas kultūras, ekonomikas un sociālo procesu attīstībā. Latvijā joprojām pastāv vietas, kuru attīstība ir tieši atkarīga no reliģisko organizāciju īpašumu apsaimniekošanas. Nereti reliģisko organizāciju īpašums bijis viens no pamatelementiem vietas attīstībā.

Baznīcu īpašumiem piemīt noslēgts raksturs no sabiedrības un to attīstība ir tieši atkarīga no Baznīcas interesēm. Šajā darbā tiks atspoguļotas komplicētas attiecības starp vietas attīstītājiem- konkrētām pašvaldībām un reliģiskajām organizācijām. Pētījums atklās Baznīcas īpašumu funkcionēšanu un apsaimniekošanas hierarhiju.

Lai gan Preiļu rajons saskaņā ar 2009. gada administratīvi teritoriālo reformu juridiski nepastāv, reliģisko organizāciju īpašumi tiks analizēti šīs teritorijas kontekstā, jo līdz šim visa esošā statistikas un kadastra datu bāze ir apkopota par rajona teritoriju. Preiļu rajons tika izraudzīta kā unikāla teritorija Latvijas mērogā, jo tur atrodas katolicisma centrs- Aglonas Bazilika, kuras īpašumi ir tiešā mērā ietekmējuši Aglonas attīstību. Lai detālāk raksturotu īpašumus, to nozīmi ekonomikas, sociālo un kultūras procesu attīstībā, tika izvēlēti konfesionāli atšķirīgi reliģisko organizāciju īpašumu piemēri Preiļu rajonā.

Darba mērķis -noteikt reliģisko organizāciju īpašumu nozīmi vietu un teritoriju attīstībā Preiļu rajonā.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi tika noteikti vairāki uzdevumi:

1. Apzināt teorētiski metodoloģiskās pieejas īpašumu un īpašumtiesību aspektu saistības ar vietu un teritoriju attīstību izzināšanai ģeogrāfijas zinātnē;
2. Apzināt īpašumu un īpašumtiesību realizācijas izpratnes nostādnes atšķirīgās konfesijās;
3. Apkopot informāciju par reliģisko organizāciju īpašumu attīstības vēsturi Preiļu rajona teritorijā;
4. Apzināt Preiļu rajona reliģisko organizāciju īpašumu apsaimniekošanu un attīstību;
5. Novērtēt reliģisko organizāciju īpašumu nozīmi teritorijas attīstībā ekonomisko, sociālo un kultūras procesu attīstības kontekstā;

Lai sekmīgi veiktu uzdevumus un sasniegtu izvirzīto mērķi tika izmantotas dažādas metodes: literatūras studijas, kartogrāfisko materiālu salīdzināšanas metode, lauka apsekojums, intervijas. Pētījuma rezultātā tika izveidota datu bāze, kas ietver īpašumu kadastra informāciju par Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju īpašumiem.

Pētījums sastāv no vairākām daļām: teorētiskās daļas, kurā apkopota informācija par reliģisko organizāciju īpašumiem (tiesiskie nosacījumi, fiskālā politika, īpašumu funkcijas, īpašumu hierarhija, konfesiju atšķirības īpašumu izpratnē utt.) un to vēsturisko attīstību Latvijā. Empīriskajā daļā tiek analizēti Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju īpašumi, atklājot to nozīmi vietu un teritoriju attīstībā, ņemot vērā trīs aspektus- ekonomikas, sociālo

un kultūras. Nodaļa *Materiāli un metodes* atklāj datus un veidus, uz kuru pamata ir veidots pētījums.

Pētījums par reliģisko organizāciju īpašumiem Preiļu rajonā ir unikāls, kas līdz šim nav veikts, veidojot sociālģeogrāfisku īpašumu izpratni. Tas atklāj dažādus līdz šim sabiedrībai nepieejamus datus un ļauj novērtēt īpašumu nozīmi vietu un teritoriju attīstībā.

1. ĪPAŠUMI UN ĪPAŠUMTIESĪBAS VIETU UN TERITORIJU ATTĪSTĪBĀ

Īpašums un īpašumtiesības ģeogrāfiskā skatījumā

Viens no cilvēka ģeogrāfijas pamatterminiem ir vieta, kura var tikt aplūkota dažādās dimensijās, kur interpretāciju dažādība ir atkarīga no tā, kuri no vietas elementiem tiek aplūkoti un kādas ir šo elementu savstarpējās mijiedarbības. Viens no vietas veidojošajiem pamatelementiem ir zemes īpašums, kas veidojies attiecību rezultātā starp cilvēku un zemi. Kā fiziskam objektam- īpašumam- piemīt robežas, atrašanās vietas koordinātes, platība utt. Taču būtiska īpašuma sastāvdaļa ir tam piemītošā nozīme, vērtības, funkcijas, kuras nosaka un piešķir cilvēks. Cilvēka telpas personalizēšanas procesa rezultātā radies īpašums, sāk *kādam* piederēt un pildīt noteiktas funkcijas (Blomley,2003). Piederēt zemes īpašumam, nozīmē tiesības to izmantot, gūstot kādu labumu (Blomley,2003). Līdz ar piederēšanu radās arī īpašumu tiesības, kuras apstiprina augstākā valsts vara. Tādējādi veidojas trīspusējās attiecības starp cilvēku- īpašnieku, zemes īpašumu un valsts varu (Blomley,2003). Rodas privātums, kas izriet no fundamentālām dabiskām prasībām uz dzīvi un brīvību, bet īpašums ietver sava veida kontroli un ierobežotu pieeju (Volkman, 2003).

Īpašumi ir komplicētu attiecību rezultāts starp dažādiem subjektiem- īpašnieku, īpašumu un valsts varu, savukārt īpašumtiesības var uzskatīt par varas izpausmes formu, kā rezultātā tiek grupēti cilvēki (Blomley,1998). Rodas divas kategorijas: īpašnieki un tie, kuriem nepieder īpašums, radot sociālu plaisu. Kanādiešu ģeogrāfs Nikolass Blomlejs „īpašumu ģeogrāfijā” uzsver īpašumu sociālo lomu, kur īpašuma būtības pamatā ir sociāla konstrukcija, kas ietver hierarhijas, attieksmes, sociālos procesus, tādējādi atspoguļojot attiecības, kas ir pamatā vietu un teritoriju attīstībā (Blomley,2003). Nikolass Blomlejs uzsver, ka tieši zemes īpašums ir viens no priekšnoteikumiem sociālās hierarhijas izveidošanā (Blomley,2004).

Īpašumtiesības atspoguļojas arī ainavā, atklājot teritoriju attīstību, caur to lietošanu, izmantošanas veidu, robežu transformāciju laika gaitā.

Īpašumu tiesiskais pamats

Īpašuma tiesības un citas normas nosaka Latvijas valsts normatīvie akti. Saskaņā ar civillikuma 994.pantu par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemes grāmatās (Civillikums. Trešā daļa., 1937). Tas apliecina saistības un ir attiecību apliecināošs dokuments. Latvijas Republikas Satversmē 105.pantā ir noteikts- „ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata

*pret taisnīgu atlīdzību” (Civillikums. Trešā daļa., 1937). Šī likuma norma atspoguļo īpašnieka pienākumus, kas ietver rēķināšanos ar sabiedrības interesēm. Civillikumā īpašums definēts kā „tiesības valdīt un lietot lietu, iegūt no tās visus iespējamus labumus, ar to rīkoties un noteiktā kārtā atprasīt to atpakaļ no katras trešās personas ar īpašuma prasību” (Civillikums. Trešā daļa., 1937). Īpašuma tiesība pastāv neatkarīgi no tā, vai īpašnieks patiešām valda, lieto, rīkojas ar lietu. No tā izriet, ka īpašniekam ir pilnīgas varas tiesības pār lietu, kas ietver valdīšanu (tiesības realizēt faktisko varu pār lietu) un lietošanu, iegūt labumus no īpašuma, rīkošanos ar to, kā arī tiesību atprasīt ar īpašuma prasību. (Rozenfelds,2004). Civillikuma 1038.pantā ir noteikts, ka lietot nozīmē ”tiesību iegūt no lietas visus iespējamus labumus, tajā skaitā augļus, lietot to pēc sava ieskata, kaut arī no tā rastos zaudējums citai personai” (Civillikums. Trešā daļa., 1937). Tas nozīmē, ka, līdz ar īpašumtiesībām, īpašnieks iegūst noteiktas saistības un pienākumus, taču pastāv iespēja nerēķināties ar citām personām un rīkoties ar īpašumu savās interesēs, kas nonāk pretrunā ar LR Satversmi. Īpašnieks saskaņā ar civillikuma 1039. pantu var „aizliegt visiem citiem ietekmēt viņa lietu, kā arī to lietot vai izmantot, kaut arī viņam pašam no tā nerastos nekāds zaudējums” (Civillikums. Trešā daļa., 1937). Tādējādi šādi īpašumi kļūst privāti, taču vienlaikus šos īpašumus nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Par *privātīpašumu tiek uzskatīts fiziskām personām vai ģimenei piederoša zeme, uzņēmumi, dzīvojamās mājas, masu informācijas līdzekļi, nauda, vērtspapīri, dārglietas, personiskā patēriņa priekšmeti u. c. To, kas var būt privātīpašums, nosaka katras valsts likumi. Privātīpašums gadsimtu gaitā tiek saglabāts ar mantošanas tiesībām. Demokrātiskās valstīs privātīpašumu uzskata par neaizskaramu” (Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca,2000).**

Kopumā īpašums un īpašumtiesības var tik dažādi interpretētas, iekļaujoties likumu normās, sociālģeogrāfiskā kontekstā tās atspoguļojas kā pienākumi un saistības.

Īpašuma tiesības atšķir kustamo un nekustamo īpašumu. Nekustamais īpašums ir tāds īpašums, kuru nevar pārvietot, ārēji nebojājot, no vienas vietas uz otru (Rozenfelds,2004). Tieši nekustamais īpašums ir būtisks vietu un teritoriju attīstībā. Īpašumi tiek klasificēti gan pēc to piederības, lieluma, gan pēc funkcijām.

Pēc piederības izšķir(Rozenfelds,2004) :

- valsts vai sabiedriskais īpašums (vada kāda valsts organizācija, aģentūra);
- individuālais, privātais (gan fiziskai, gan juridiskai personai);
- kopīpašums (vairāki īpašnieki ar vienādām iespējām);

Īpašumu reglamentē vairāki normatīvie akti, kas nosaka gan nekustamā īpašuma nodokli, gan saimnieciskās darbības ierobežojums, gan īpašuma atsavināšanas procesu u.c. Valsts ir tiesīga gan uzlikt aprobežojumus nekustamajam īpašumam, gan tos noņemt.

Īpašumam piemīt vairākas funkcijas, kuras ir atkarīgas gan no īpašnieka saimnieciskās aktivitātes, gan valsts noteiktajām īpašuma funkcijām, tādējādi pastāv funkcionāli dažādi īpašumi. Viena no īpašumu funkcijām, kuru daļēji regulē valsts, ir sociālā funkcija, kas uzliek katram īpašniekam pienākumu rēķināties ar citu interesēm (Balodis,2002). Tikai ar šo principu iespējams izskaidrot īpašuma lietošanas ierobežojumus, kā noteikumus par pieminekļu aizsardzību vai ēku sabiedrisko drošību (Balodis,2002).

Īpašums un īpašumtiesības vietu un teritoriju attīstībā

Aplūkojot nekustamo īpašumu vietu un teritoriju attīstību kontekstā, būtiska ir norma, kas nosaka nekustamā īpašuma lietošanas mērķus, tādējādi tie netieši ietekmē arī īpašnieka iespējamo rīcību, kā arī īpašuma funkcijas. Pavisam tiek izdalītas 12 lietošanas mērķu grupas, kas savukārt ir vēl sīkāk iedalītas (Nekustamā īpašuma.,2001). Vietu un teritoriju attīstībā saistībā ar īpašumiem būtiska loma ir konkrētai pašvaldībai, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums. Pašvaldība nosaka nekustamo īpašumu lietošanas mērķus (Nekustamā īpašuma.,2001).

Vietu un teritoriju attīstību nosaka īpašumi un īpašnieki, kuru savstarpējās attiecībās būtisku lomu ieņem politiskā vara, kura tiesīga regulēt šīs attiecības ar dažādu normatīvo aktu palīdzību. Tādējādi nekustamais īpašums, neskatoties uz tā privātumu, var tikt aizskarts no augstākās varas puses, kas visbiežāk notiek sabiedrības interesēs. Augstākā vara piešķir un apstiprina īpašumtiesības, kuru mainība laika gaitā atspoguļojas dažādos sociālajos procesos. Savukārt augstākās varas ietekme uz īpašumu mainību laikā var atspoguļoties, kā īpašumu ģeogrāfisko robežu un funkciju maiņa (Blomley,1998). Tādējādi īpašumi un īpašumtiesības ir būtisks elements vietu un teritoriju attīstībā. Savukārt īpašuma nozīme un izpratne veidojas savrup no likumdošanas normu ietekmes un ir tiešā saistībā ar īpašnieku, īpašuma lietotāju, apsaimniekotāju.

Pastāv uzskats, ka valstu attīstība ir atkarīga no reliģijas. Līdzās ASV un Kanādai vadošās ekonomiski attīstītās valstis ir Lielbritānija, Vācija, Zviedrija, Norvēģija, Nīderlande, Austrija, Dānija, Šveice, kuras pēc grūtas cīņas ar *pāvestību* 16.gs. pieņēma luterānismu. 16.gs. daudzi bagātie, labvēlīgu dabisko apstākļu vai tirdzniecības ceļu tuvuma dēļ uzplaukušie un saimnieciski attīstītākie impērijas apgabali, tai skaitā lielās, bagātās pilsētas, pieņēma luterānismu. Mūsdienās relatīvais luterāņu (protestantu) pārsvars kapitālu īpašnieku, lielo tirdznieciski rūpniecisko īpašnieku vadītāju vidū un kvalificēto strādnieku vidū, ir saistāms tieši ar šiem vēsturiskajiem faktiem (Vēbers, 2004).

2. RELIĢISKO ORGANIZĀCIJU ĪPAŠUMI LATVIJĀ

Reliģisko organizāciju (Baznīcu) īpašumi radušies komplicētu attiecību rezultātā starp sabiedrību, valsti un draudzi. Baznīcu īpašumi atšķiras no pārējiem īpašumiem ne tikai funkcionāli, bet arī no juridiskā viedokļa, jo pieder bezpeļņas organizācijai. Valsts loma šo īpašumu pārvaldīšanas procesā ir neliela, izņemot baznīcas valsti Vatikānu, kuras pārvaldes forma ir teokrātiska. Jau senajā Ēģiptē priesterim piederēja īpašums, kas atšķīrās no citiem īpašumu veidiem ar to, ka tas bija gandrīz neaizskarams kā faraona, kas nozīmēja, ka uz priesteru īpašumu varēja pretendēt tikai faraons (Balodis,2000). Taču Latvijas gadījumā, valsts joprojām ir tiesīga noteikt ne tikai īpašumus un īpašumtiesības, bet arī pašu reliģisko organizāciju juridisko stāvokli, izdodot dažādus likumus, piemēram, *Reliģisko organizāciju likumu*. Viens no iemesliem, kādēļ draudzes ir ieinteresētās, lai valsts tām piešķirtu reliģisko organizāciju statusu, ir saistīts ar īpašumiem un īpašumtiesībām. Īpašumi un īpašumtiesības šajā gadījumā ir sadursmes objekts starp diviem pretmetiem- valsti un reliģiju, Baznīcu, kas Latvijas gadījumā ir savstarpēji juridiski šķirtas vienības, taču sabiedrības apziņā joprojām ieņem būtisku lomu valsts pārvaldē, kā sevi neizslēdzošas vienības (Balodis,2002). Piešķirot draudzēm reliģisko organizāciju statusu, tās kļūst autonomas vienības, taču vienlaicīgi atkarīgas no valsts, jo ar dažādu likumu un normu palīdzību valsts netieši patur kontroli pār reliģiskajām organizācijām, kas izpaužas *Reliģisko organizāciju likumā* (Balodis,2000a). To autonomais raksturs izpaužas to iekšējā pārvaldē un funkcionēšanā, bet darbības, kas vērstas uz āru, var netieši ietekmēt valsts. Latvijas valsts ir saistīta ar Baznīcu¹, jo tās abas, īstenojot dažādas politikas (uzskatus) ietekmē vienu noteiktu sabiedrību.

Mūsdienās reliģisko organizāciju īpašumi ieņem nozīmīgu lomu nekustamā īpašumu tirgū, jo bieži vien to teritoriālais novietojums un robežas atrodas attīstībai stratēģiskās vietās, piemēram, pilsētu, komunikāciju centros, kur īpašumiem ir lielāka kadastrālā vērtība. Šāds reliģisko organizāciju īpašumu novietojums veidojies un attīstījies vēsturiski. Dievnams kā ainavas struktūras elements ir būtisks, jo tas ir viens no elementiem, kas veido apdzīvojuma centra kodolu, kurā ietilpst arī skolas, pasta ēkas, bankas, autoostas utt. Reliģisko organizāciju īpašumi nenoliedzami ir nozīmīgs faktors teritoriju attīstībā, kuru attīstību nosaka Baznīca, nevis valsts vara, bieži vien piekāpdamās Baznīcai un respektējot privātīpašuma neaizskaramības tiesības. Taču bieži vien veidojas arī konfliktsituācijas, jo, lai gan valsts juridiski ir noteikusi tās atdalīšanu no Baznīcas, tās ir vienlīdz spēcīgas vienības, kas pastāv viena otrai līdzās, cīnoties par dominējošo pārsvaru.

---

¹ Vārds „Baznīca” lietots kā sinonīms vārdam „reliģiskās organizācijas”.

2.1. Tiesiskie nosacījumi valsts un reliģisko organizāciju attiecībās to īpašumu kontekstā

Valsts un reliģisko organizāciju attiecības tiek regulētas ar normatīvo aktu palīdzību, viens no noteicošajiem ir *Reliģisko organizāciju likums*. Attiecību pamatā ir vairākas normas, no kurām pamatlieta ir Latvijas Republikas un Baznīcas atšķirtība, jo tās ir dimensionāli pretējas vienības. Valsts institūcijām ir laicīgs raksturs, turpretī Baznīca darbojas garīgajā sfērā, kura ietilpst mūžības dimensijā (*Reliģisko organizāciju likums*, 1995).

Likumā paredzētās reliģisko organizāciju tiesības aizsargā valsts. Valstij un pašvaldībām, un to institūcijām, kā arī sabiedriskajām un citām organizācijām nav tiesību iejaukties reliģisko organizāciju reliģiskajā darbībā (*Reliģisko organizāciju likums*, 1995).

Tieslietu ministrija ir pilnvarota piešķirt vai noraidīt draudzēm reliģisko organizāciju statusu, kas pielīdzināms juridiskas personas statusam. Kā arī tās kompetencē ietilpst sniegt tiesai atzinumus lietās par nelikumīgi atsavināto īpašumu atgūšanu, ja īpašuma objektu ir pieprasījušas vairākas reliģiskās organizācijas (*5.pants*) (*Reliģisko organizāciju likums*, 1995).

Valsts un reliģisko organizāciju sadarbību veicina speciāli izveidota konsultatīva institūcija- *Garīgo lietu padome*, kuras personālsastāvu nosaka un nolikumu apstiprina Ministru kabinets (*Reliģisko organizāciju likums*, 1995). Padomes sastāvā ir padomes priekšsēdētājs, padomes līdzpriekšsēdētājs, kā arī padomes priekšsēdētāja uzaicinātie evaņģēliski luteriskās, Romas katoļu, pareizticīgo, vecticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu, Mozus ticīgo (jūdaistu) konfesijas, Latvijas Vecticībnieku Pomoras baznīcas vadītāji vai pārstāvji un Saeimā pārstāvēto politisko partiju pārstāvji. Līdz tam pastāvēja (2008.gada 18.decembrim) nolikums par Reliģisko lietu pārvaldi, kuras funkcijas pašreiz ir sadalītas starp Tieslietu ministriju un Uzņēmumu reģistru (*Reliģisko organizāciju likums*, 1995).

Valsts un Baznīcas attiecības tiek regulētas arī ar dažādu līgumu palīdzību, piemēram, *Latvijas un Svētā Krēsla līgums*. Bez tam, valsts ir noslēgusi līgumus ar tradicionālo konfesiju pārstāvjiem (*Baznīcas darbība...*,2003). Tieslietu ministrijas piedāvātais Baznīcas un valsts attiecību regulējums – atsevišķi likumi katrai konfesijai – paši par sevi nepārkāpj demokrātijas, valsts un Baznīcas šķirtības, kā arī nediskriminācijas principu (*Rudevskis*,2005).

Šajos likumos, piemēram, *Latvijas Pareizticīgo Baznīcas likums* (5.punktā), tiek atrunāts Baznīcas īpašums un finanses (*Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums*,2007). Reliģisko organizāciju likums nosaka, ka šādām organizācijām var būt kustamā un nekustamā manta, ar kuru rīkoties var tikai reliģisko organizāciju vadības institūcijas, bet atšķirībā no citām

juridiskām personām, tos ir aizliegts ieķīlāt un uz tiem nevar vērst piedziņu pēc kreditoru pieprasījuma. (3;4pants) (Reliģisko organizāciju likums, 1995).

Īpašumi nosaka arī pienākumus, piemēram, ja dievnami, mākslas vai citas vērtības tiek atzītas par kultūras pieminekļiem, tad papildus ir jāievēro *likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību”* (Reliģisko organizāciju likums, 1995). Īpašuma aizsardzības jomā reliģiskajām organizācijām, kas ir tiesību subjekti, jāapzinās, ka to objektīvās tiesības ir pretstatā subjektīvajām tiesībām. Reliģiskajām organizācijām, bez tiesībām ir arī pienākumi, kas ietver arī atbildību valsts priekšā. Līdz ar to pienākums ir nemateriāls, bet reāls. Reliģiskajām organizācijām sev piemītošās tiesības ir jāizmanto, pretējā gadījumā ilgstoša tiesību neizmantošana nozīmē to zaudēšanu (Balodis,2002).

2.1.1. Īpašumi un īpašumtiesības Baznīcas kontekstā

Baznīcu īpašums radās līdz ar pirmās kristiešu draudzes izveidošanos. Sākotnēji draudzē pastāvēja kopīpašums- viss, kas piederēja draudzes locekļiem bija draudzes īpašums. Tādēļ mūsdienu Baznīcu īpašumu² sākums meklējams laikā, kad aktuāli kļuva kristiešu brīvprātīgie ziedojumi Baznīcai (Balodis,2000). Kad Roma kļuva par Baznīcas valsti (Svētās Romas impērija, dibināta 962.g.), Baznīcai tika piešķirtas īpašuma tiesības (Balodis,2000). Abati un bīskapi kļuva par lielākajiem zemes īpašniekiem. Vēlāk kristiešu draudzes apvienojās, lai varētu kārtot nekustamo īpašumu jautājumus, t.i., pirkt zemi kapsētu izveidei un kapličas, tādējādi radās pirmās organizācijas (Balodis,2000). Viduslaikos Romā Baznīcas tiesības uz īpašumu bija neierobežotas un Baznīcas zeme nepiederēja abstraktai Baznīcai, bet gan atsevišķām bīskapijām, abatijām un eparhijām. Abati un bīskapi bija ietekmīgi feodāļi, kuriem zeme un dzimtcilvēki nepiederēja personīgi, taču tas nekādā ziņā nemazināja varu (Balodis,2000). Garīgās amatpersonas bija absolūti pārvaldnieki pār zemi, ēkām un cilvēkiem. Papildus īpašumtiesībām viņiem bija tiesības spriest tiesu savos īpašumos (Balodis,2000).

Krievijā līdz 15.gs. 1/3 no visas valsts teritorijas piederēja Pareizticīgo Baznīcai. (Balodis,2000). 17. gadsimtā notika reformācija, kuras viens no ierosinātajiem bija zemes īpašnieku neapmierinātība ar Baznīcas dominējošo lomu savstarpējās attiecībās. Savukārt 18.gs. norisinājās sekularizācijas process kā rezultātā Baznīcas īpašumi kļuva par valsts īpašumiem, taču tajā laikā sākās arī Baznīcu dotācija un subsidācija Rietumu pasaulē. Taču, piemēram, ASV līdz pat 20.gs. sākumam pastāvēja aizliegums Baznīcām iegādāties īpašumus, kuru vērtība lielāka par 50 000USD, lai Baznīca nesāktu ļaunprātīgi izmantot savas privilēģijas nodokļu atlaidēs, iegādājoties īpašumus ne reliģiskos nolūkos (Balodis,2000).

---

² „Baznīcu īpašums”- lietots kā sinonīms „reliģisko organizāciju īpašums”.

Kopumā tas apliecina Baznīcas īpašumu vēsturisko pastāvēšanu, kas saglabā savu nozīmi arī mūsdienās, izpaužoties dažādos veidos. Viens no tādiem -Baznīcu vēlme atgūt savus īpašumus, kas tikuši atsavināti Padomju Savienības laikā. Par piemēru varu minēt prasību, kuru 2008. gadā Rīgas apgabaltiesā iesniedza Latvijas Evaņģēliski luteriskā baznīca. (LETA 2009). Tā tika vērsta pret Rīgas domi, lai atjaunotu īpašumtiesības uz Rīgas Dzemdību namu. Latvijas Evaņģēliski luteriskā baznīca lūdza tiesu atzīt Baznīcu par 1862. gadā dibinātās «Marijas diakonistu biedrības» tiesību pārmantotāju, kurai līdz 1943. gadam piederējuši vairāki īpašumi Miera ielā 45, kā arī 47/49 un tās apkārtnē. Šajā lietā tiesas process nebija labvēlīgs Baznīcai un tās īpašumtiesības netika atjaunotas (LETA 2009).

Šis piemērs apstiprina īpašumtiesību mainību laika gaitā. Baznīcu īpašumi ir nonākuši gan valsts pārvaldē, gan privāto institūciju rokās. Īpašumi tika iegūti dažādos veidos- pirkti, dāvināti, mantoti, nodoti valdījumā u.c. Baznīcas šos īpašumus apsaimniekoja dažādi, gan veicinot savu labklājību, gan sludinot ticību, gan izglītojot sabiedrību. Mūsdienās Baznīcas tiek uzskatītas par vērā ņemamu nekustamo īpašumu tirgus spēlētāju. Baznīcām joprojām pieder nozīmīgi īpašumi, kas saglabā savu noslēgto raksturu no sabiedrības un, kuru attīstība ir tieši atkarīga no Baznīcas interesēm.

Vairāki normatīvie akti nosaka reliģisko organizāciju attiecības ar to īpašumiem. Latvijā bez *Reliģisko organizāciju likuma* pastāv vēl vairākas likumu normas, kas nosaka reliģisko organizāciju iespējamo darbību un tiesības uz īpašumu, piemēram, Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums, kura piektajā punktā ir atrunāts Baznīcas īpašums un finanses. Likuma 5.panta 2.punktā ir teikts, ka „*Baznīcas nekustamo īpašumu iegāde, atsavināšana, ieķīlāšana un citāda apgrūtināšana ar lietu tiesībām iespējama tikai ar Baznīcas galvas rakstveida piekrišanu. Tā nav nepieciešama, ja pēc piedāvājuma Baznīcai noslēgt vienošanos par nekustamā īpašuma atsavināšanu, piesolot tai taisnīgu atlīdzību vai piedāvājot apmainīt nekustamo īpašumu pret līdzvērtīgu mantu, vienošanās netiek noslēgta un nekustamais īpašums tiek atsavināts saskaņā ar likumu “Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”.* Baznīcas īpašumā esošie dievnami un kapsētas piespiedu kārtībā nav atsavināmi. Ja Baznīcas draudze nolēmusi iegūt savā īpašumā, atsavināt, ieķīlāt vai citādi apgrūtināt ar lietu tiesībām nekustamo īpašumu, tā iepriekš rakstveidā informē par to Baznīcas galvu.” (Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums,2007).

Likums netieši atspoguļo arī Baznīcas hierarhiju un lomu lēmumu pieņemšanā saistībā ar īpašumu, atspoguļojot īpašumu sociālo raksturu. Līdzīgi īpašuma jautājums tiek atspoguļots likumos: *Latvijas Apvienotās Metodistu Baznīcas likums, Latvijas Baptistu Draudžu Savienības likums, Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likums un Latvijas Vecticībnieku Pomoras Baznīcas likums.*

2.1.2. Fiskālā politika attiecībā uz baznīcu

Jau tūkstoš gadus pirms mūsu ēras Ēģiptē priesteru zeme atradās izņēmuma statusā, par to nevajadzēja maksāt faraonam 1/5 no ražas ieņēmumiem (Balodis,2000). Šāda nodokļu politika attīstījies līdz pat mūsdienām un saistās ar visai komplicētiem sabiedriskiem procesiem un pieeju. Princips tāds, ka bezpeļņas organizācijām vienmēr jāsaņem no valsts nodokļu atlaides, jo to darbs atvieglo valsts darbu (Balodis,2000). Daudzviet pasaulē Baznīcas tiek dotētas no valsts, piemēram, Norvēģijas Evaņģēliski Luteriskā Baznīca (Balodis, 2000b). Papildus tam, Baznīcas jau senatnē iekasēja nodokļus no savas draudzes locekļiem. Līdz pat mūsdienām ir saglabājusies tradīcija par 10 tiesas nodevu Dievam, t.i., katru mēnesi 10. daļa savu ienākumu draudzes locekļiem ir jāziedo Baznīcai.

Latvijā tāpat kā citās demokrātiskās valstīs reliģiskajām organizācijām ir lielas nodokļu atlaides, kas ir noteiktas ar likumu. Pēc būtības piešķirt atlaides nozīmē sniegt kādu priekšrocību, kas pamatā saistās ar atbrīvošanu no noteikumu izpildes (Balodis,2000). Nodokļu atlaides ir valsts un Baznīcas sadarbības izpausmes forma, kura atspoguļojas vairākos likumos. *Likumā Par nekustamā īpašumu nodokli 1. panta 5.punktā atrunāts*, ka ar nodokli netiek aplikts reliģisko organizāciju nekustamais īpašums, kuru neizmanto saimnieciskajā darbībā (Par pievienotās vērtības nodokli, 1995). Attiecībā uz reliģisko organizāciju nekustamo īpašumu par saimniecisku darbību nav uzskatāma arī tā izmantošana labdarībai un sociālajai aprūpei, kā arī reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā reģistrēto garīgā personāla mācību iestāžu darbība (Reliģisko organizāciju likums, 1995). Papildus šajā likumā 1.panta 10. punktā noteikts, ka ar nodokli netiek aplikta kapsētu teritoriju zeme, sēru ceremoniju ēkas, krematorijas un zeme to uzturēšanai. Taču šīs nodokļu atlaides neattiecas uz tām reliģiskajām organizācijām, kuras izmanto īpašumu saimnieciskās darbības veikšanai. To nosaka *Reliģisko organizāciju likuma* 15. pants, kurā teikts, ka tām ir tiesības veikt saimniecisko darbību. Ja ieņēmumi par šo darbību kalendārā gada laikā pārsniedz 500 minimālās mēnešalgas, organizācijai jādibina savs uzņēmums un jāveic uzņēmējdarbība saskaņā ar likumu *Par uzņēmējdarbību* (Reliģisko organizāciju likums, 1995).

Savukārt, ja reliģiskā organizācija veic kādu saimniecisko darbību, no kuras gūst peļņu, tai ir jāmaksā pievienotās vērtības nodoklis. Taču arī šajā gadījumā attiecībā uz reliģiskajām organizācijām likumā *Par pievienotās vērtības nodokli 10. punktā* teikts, ka ar nodokli neapliek LV reģistrēto reliģisko organizāciju reliģiskos rituālos un citus pakalpojumus, kuru mērķis nav sistemātiski gūt peļņu (Par uzņēmējdarbību, 1990). Taču mūsdienu praksē tie ir vieni no pakalpojumiem (laulību ceremonijas, bēres u.c.), ar kuru palīdzību reliģiskās organizācijas gūst peļņu, kuras sistemātiskumu diezgan precīzi atspoguļo arī laulību reģistrs u.c.

Valsts nodokļu atlaides, spriežot pēc normatīvajiem aktiem, ir stimuls sabiedrības labdarībai. Likumā par nekustamā īpašuma nodokli ir teikts, ka Finanšu ministrija ir tiesīga izsniegt atļaujas ziedojumu saņemšanai reliģiskajām organizācijām, savukārt ziedotājiem tiek piešķirtas nodokļu atlaides (Balodis, 2000).

2.1.3. Reliģiskās organizācijas

Saskaņā ar *Reliģisko organizāciju likumu*, reliģiskās organizācijas ir noteiktā kārtībā reģistrētas **draudzes**, kas ir pēc brīvprātības principa apvienoti vienas reliģijas vai konfesijas ticīgie kādā noteiktā apdzīvotā teritorijā; **reliģiskās savienības** (Baznīcas), kas ir noteiktā kārtībā reģistrētas vienas konfesijas draudzes un **diecēzes**, kas ir attiecīgās konfesijas kanoniskajos noteikumos paredzēta reliģiskās savienības (Baznīcas) organizatoriskās struktūras teritoriāli administratīva vienība, kuru pārvalda bīskaps (Reliģisko organizāciju likums, 1995). Reliģiskā organizācija var tikt izveidota, ja tās dibinātāju vidū ir vismaz 20 Latvijas pilsoņi vai personas, kuras reģistrētas *Iedzīvotāju reģistrā* un sasniegušas 18 gadu vecumu (Reliģisko organizāciju likums, 1995). Piešķirot draudzēm reliģisko organizāciju statusu tās kļūst juridiskas personas, kuras iegūst dažādas tiesības, un iespējas veikt noteiktas darbības savas reliģiskās mācības ietvaros, kas nenes peļņu. Vieta, kurā reliģiskā organizācija veic reliģisko darbību ir noteikta statūtos, kā arī atrunātas normatīvajos aktos, piemēram, par reliģisko darbību veikšanu slimnīcās, pansionātos, soda izciešanas vietās un Nacionālo bruņoto spēku formējumos (Reliģisko organizāciju likums, 1995).

Reliģisko organizāciju darbība balstās uz pašu izstrādātiem statūtiem, kas nedrīkst būt pretrunā ar Satversmi un citiem Latvijas normatīvajiem aktiem, kā arī savas konkrētās ticības kanoniem. Statūtus apstiprina Tieslietu ministrija (Reliģisko organizāciju likums, 1995). Katrai konfesijai, pamatojoties un tās reliģisko mācību, statūti var atšķirties, taču kopumā tie atspoguļo līdzīgas pamatlietas. Statūtos ir norādīts: kādi ir organizācijas mērķi, uzdevumi, iespējamās darbības, iekšējā pārvaldes struktūra, konfesionālā piederība, hierarhija, darbības teritorija u.c.

Piemērs. Starodvoras vecticībnieku draudzes statūti (apstiprināti 1997.gada 19.janvārī). Apvienošanās mērķis- apmierināt reliģiskās, morālās, izglītības un labdarības vajadzības. Lai īstenotu mērķus veido lūgšanu namus, nespējnieku patversmes, ēdnīcas nabagiem, skolas, bibliotēkas, lasītavas, rīko kursus pieaugušajiem un bērniem. Reliģiskās draudzes darbība vadās no: Svētajiem rakstiem, Svētās tradīcijas, Vispasaules un vietējā koncila noteikumiem, Svēto apustuļu un Svēto tēvu noteikumiem, kā arī Pomoras Vecticības tradīcijas. Šajos statūtos ir noteikta arī pārvaldes institūcija, kas ir draudzes *locekļu kopsapulce* un *draudzes padome*. Kopsapulces sasaukšanu izsludina mācītājs, bet kopsapulce lemj jautājumus par mācītāja ievēlēšanu, nekustamā īpašuma iegādi, atsavināšanu vai ieķīlāšanu, jaunu ēku celtniecību. Savukārt, draudzes padomes pienākums ir īstenot kopsapulces lēmumu, pārvaldīt draudzes kustamo un nekustamo īpašumu, pieņemt un atbrīvot darbiniekus, sastādīt ieņēmumu/ izdevumu

tāmes, materiāli atbalstīt trūcīgākos draudzes locekļus. Statūtu punktā par draudzes līdzekļiem un mantu teikts, ka draudzes līdzekļi veidojas no rituālo pakalpojumu veikšanas, sveču un rituālo priekšmetu pārdošanas, novēlējumiem, ziedojumiem, dāvinājumiem, draudzes locekļu biedru naudām, ienākumiem no saimnieciskās darbības (Starodvorje.,1997).

Reliģisko organizāciju likums, kas ir spēkā no 1995.gada, izstrādāts, balstoties uz Padomju laika likumu, jo atsevišķi punkti ir līdzīgi vai atvasināti viens no otra, piemēram, arī Padomju laika likumā tika noteikts, ka reliģisko organizāciju dibinātāju vidū jābūt vismaz 20 draudzes locekļiem, kas būtu sasnieguši 18. gadu vecumu (Nolikums par.,1976). Taču reliģisko organizāciju pastāvēšana bija stingri kontrolēta. Padomju laikā reliģiskie jautājumi, kas saistīti ar Baznīcām, kā arī iedzīvotāju konfesionālo piederību bija komplicēti, jo šajā laika periodā starp augstāko varu un reliģiju pastāvēja dziļa plaisa. Pastāv uzskats, ka šajā laikā reliģiskās organizācijas un līdz ar to arī īpašums, nepastāv un nefunkcionē. 1976.gadā apstiprinātajā nolikumā par reliģiskajām apvienībām Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā V punktā ir noteikts- reliģiskās draudzes inventārs un līdzekļi, kas nepieciešami kultam, kas pēc līguma nodots ticīgajiem vai ko viņi iegādājušies no jauna, vai kas viņiem ziedots kulta vajadzībām ir valsts īpašums. Šis inventārs bija jāuzskaita, tai skaitā arī ziedojumi- baznīcas ieņēmumi/ izdevumi, jo tika veiktas regulāras pārbaudes (Nolikums par.,1976). Padomju varas laiks iezīmējas ar Baznīcu īpašumu sekularizāciju, kas pēc būtības nozīmē īpašumtiesību maiņu, kas izpaudās arī īpašumu apsaimniekošanā. Šajā laika periodā nereti daudzas baznīcas un citas kulta ēkas pārņēma laicīga rakstura ēku funkcijas, zaudējot sakrālā mantojuma simboliku.

Latvijā ir reģistrētas vairāk nekā 1000 draudzes (2008), kuru skaits ar katru gadu palielinās (Centrālā Statistikas.,2008). Pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem, kas sniedz ziņas par reliģisko organizāciju draudžu skaitu sadalījumu pa konfesijām, iezīmējas 3 vadošās Latvijas konfesijas, kuras valsts likumdošanas aktos ir atzītas par tradicionālajām: luterāņi, katoļi, pareizticīgie (skat. tabulu 2.1.3. 1.). Pie tradicionālajām konfesijām pieder arī vecticībnieki un baptisti. Tās ir konfesijas, kas izplatījušās teritorijas vēsturiskās attīstības gaitā un pastāv vairākus gadsimtus. Pavisam statistikā ir reģistrētas 20 dažādas konfesijas, no kurām skaitliski mazākās draudžu ziņā ir *jauno reliģiju* konfesiju pārstāvji tādi kā, budisti un mormoņi (Centrālā Statistikas.,2008).

Statistikas datos, kas saistīti ar Romas katoļiem, pēc 2005.gada datu iztrūkst, jo stājoties spēkā Latvijas un Svētā Krēsla līgumam, draudzes var nesniegt datus par draudžu locekļu skaitu.

2.1.3. 1.tabula. Reliģisko organizāciju konfesionālais sadalījums (Centrālā Statistika...,2008)

Konfesija	Gads										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Evaņģēliskā luterāņu	252	297	302	308	307	305	304	305	302	301	301
Romas katoļu	187	198	247	250	252	250	251	251	...	...	250
Pareizticīgo	89	108	114	114	117	119	118	118	119	119	119
Baptistu	61	79	87	89	90	89	93	92	93	93	95
Vasarsvētku	7	51	81	56	57	52	48	48	48	49	49
Vecticībnieku	65	55	66	67	67	66	67	67	68	69	69
Septītās dienas adventistu	28	43	46	46	47	49	50	50	51	51	51
Evaņģēliskās ticības kristieši	...	...	...	...	...	...	34	33	33	35	40
Jaunā paaudze	-	9	16	16	43	53	17	15	15	15	15
Dievturu	-	-	13	12	13	12	12	11	12	11	11
Metodistu	-	6	10	12	12	12	12	13	13	13	13
Jaunapustuļu	-	1	11	11	11	11	10	11	11	11	11
Jehovas liecinieku	-	-	10	10	12	13	13	13	14	14	14
Vaišnavu	-	1	10	10	10	11	11	11	11	11	11
Augsburgas ticības apliecības luterāņu	-	-	9	9	10	11	10	10	10	10	9
Judaistu	4	6	7	8	13	13	13	13	14	13	13
Musulmaņu	-	3	6	7	5	15	13	14	15	16	16
Budistu	-	5	3	4	5	4	4	4	4	4	4
Mormoņu	-	-	3	3	3	4	4	4	4	4	4
Citas draudzes	-	2	17	50	24	32	38	37	40	42	43
Kopā	693	864	1 058	1 082	1 098	1 121	1 122	1 120	877	881	1 138

Pastāv statistika par draudžu locekļu skaitu atšķirīgās konfesijās. Statistiku veido konkrēto draudžu Baznīcas, kas iegūtos datus gada periodā, likuma noteiktajā kārtībā, iesniedz pārskata veidā Tieslietu ministrijā.

Pēc statistikas datiem skaitliski lielākās ir luterāņu, pareizticīgo un katoļu konfesijas. Taču kopumā statistikas dati ir apkopoti par 837 456 (skat. pielikumu Nr.1) Latvijas iedzīvotāju konfesionālo piederību, kas atspoguļo mazāk nekā pusi (37%) no visiem pastāvīgajiem iedzīvotājiem 2008. gadā³ (Reliģisko savienību...,2008).

Konfesionālais sadalījums Latvijas teritorijā nav vienmērīgs, kas skaidrojams ar Latvijas vēsturisko attīstību, piemēram, Latgalē izplatītākā ir Romas katoļu konfesija, kā arī sastopamas vecticībnieku draudzes, taču pārējā Latvijas teritorijā dominē luterāņu konfesija.

³ Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits 2008. gadā- 2 270 894 (Centrālā Statistika...,2008).

2.2. Baznīcas īpašumu attīstības ģeogrāfiskie aspekti

Eiropā Baznīcu īpašumu formēšanās norisinājās līdz ar pirmās kristiešu draudzes nodibināšanos. Dievnami kā ēkas ar sabiedrisku funkciju tika celti apdzīvoto vietu tiešā tuvumā. Tie tikuši celti blīvāk apdzīvotās vietās, pie nozīmīgiem satiksmes ceļiem, ceļu krustojumos, pie ezeriem un upēm, uzkalnos utt. Tie slējušies krietni vien augstāk par apkārt esošo apbūvi, tā paužot savu varenumu un nozīmīgumu. Baznīcu torņiem bija jābūt redzamiem no visām debess pusēm. Dievnams bija ticības apliecinājums ainavā un norādīja uz ticības izplatības apgabalu. Sākotnēji apdzīvotās vietas bija nelielas, bet vietai attīstoties un paplašinoties robežām, izveidojās dievnama centrālais novietojums vietas plānojuma struktūrā, kas saglabājies daudzās Eiropas pilsētās.

Latvijā reliģisko organizāciju īpašumi formējās līdz ar Livonijas valsts izveidošanu. Tā kā Latvija tajā laika posmā bija izplatītas pagānisma tradīcijas, tad bieži vien dievnami tikuši celti vietējo iedzīvotāju izveidotajās sakrālajās, kulta vietās, ar mērķi pievērst pagānus pēc iespējas ātrāk kristietībai. Latvijas kontekstā būtiska ir bijusi mūku darbība un klosteru celtniecība, kas bieži vien notikusi muižniekiem dāvinot zemes īpašumus. Atsevišķos gadījumos tās bijušas muižas. Tādējādi ilgu laiku garīdznieki bija atkarīgi no muižkungu labvēlības.

Baznīcu īpašumi mūsdienās nereti veido apbūves kompleksus, kuros iekļauti: dievnams, klosteris, skola, kapsēta u.c. Latvijā sākotnēji baznīcas tikušas būvētas no koka, vēlāk parādījās mūra ēkas. Dievnami tika celti pēc tajā laikā vadošo dievnamu parauga, un Latvijas sakrālajā arhitektūrā atspoguļojas gan gotikas, gan renesanses, gan baroka u.c. stilu iezīmes, raksturojot reliģiju attīstības periodus. Sakrālā arhitektūra ir savdabīga, jo viens no tās uzdevumiem ir caur simbolu un zīmju valodu paust ticības kanonus tā, lai tos saprastu lokālās vietas iedzīvotāji. Līdz ar to sakrālajā arhitektūrā, atsevišķos elementos parādās konkrētās vietas raksturīgās iezīmes.

2.2.1. Baznīcas īpašumu funkcijas

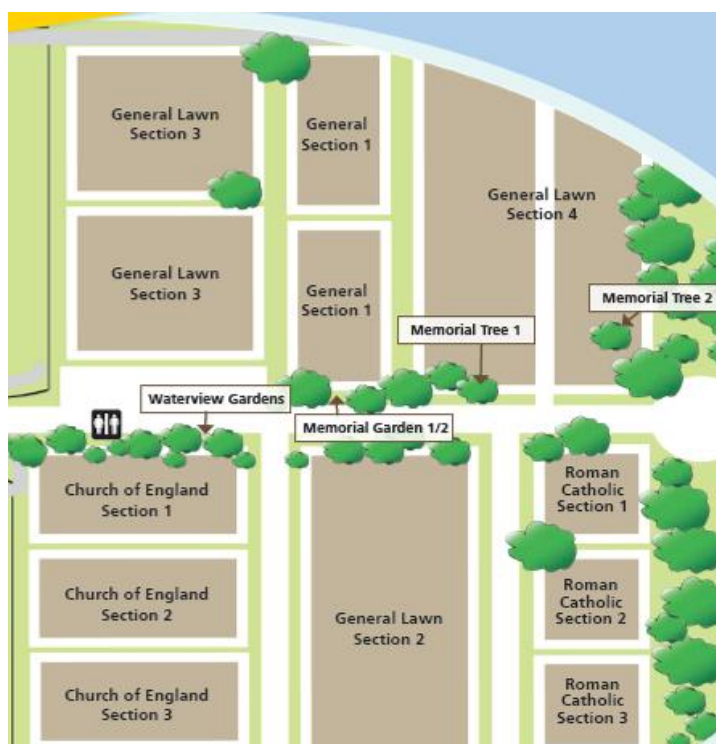
Īpašumi mēdz būt funkcionāli atšķirīgi, ko ietekmē ne tikai konkrētā īpašuma fiziskais veidols, novietojums, likumdošana attiecībā uz īpašuma apsaimniekošanu un izmantošanu, bet arī piederība konkrētam īpašniekam. Daudzviet literatūrā valsts un Baznīcas funkcijas tiek salīdzinātas savā starpā, bieži vien atklājot to ekvivalento raksturu (Robbers, 2005). Saskaņā ar Latvijas valsts normatīvajiem aktiem tās ir juridiski šķirtas vienības, taču to funkcionalitāte ir līdzīga, jo abu mērķis ir kalpot sabiedrības interesēs- veikt sociālo funkciju, kuras izpausmes formas var būt dažādas. Bieži vien īpašums kalpo kā noteiktu funkciju izpildītājs. Šajā nodaļā tiks aprakstītas Baznīcas kā reliģiskas organizācijas funkcijas, kas tie īstēnotas caur īpašumu.

Baznīcu īpašumiem visbiežāk piemīt valsts un sabiedriskas nozīmes statuss. Kā arī īpašumiem bieži vien ir arhitektūras, mākslas un citas vērtības, tādējādi tie kļūst par kultūras mantojumu, kura apsaimniekošanu un attīstību nosaka likumdošana. Dažkārt Baznīcu īpašumu veidotā kultūrainava un īpašuma novietojums ainavā nosaka dažādus īpašuma lietošanas ierobežojumus, piemēram, saimnieciskās darbības.

Galvenais reliģiskās organizācijas (draudzes) kopīpašums ir baznīca, dievnams vai lūgšanu nams, kas ir sakrāla rakstura būve, kuras vizuālais veidols atspoguļo ticības kanonus un ir konfesionāli atšķirīgs. Tā ir publiskā telpa, kurā pulcējas draudzes locekļi, tādēļ šo ēku novietojums ainavā ir centrāls. Baznīca kā ēka veic ticības sludināšanas un nostiprināšanas funkciju. Pēc statistikas datiem Latvijā reliģiskajām organizācijām pieder 501 dievnams, kulta ēka (Reliģisko savienību...,2008). Salīdzinoši ar 2009. gada statistikas datiem, Latvijā ir 38 novadi un 428 pagasti, tādējādi var apgalvot, ka katrā Latvijas pagastā vajadzētu būt vismaz vienai sakrālā rakstura ēkai (Centrālā Statistikas Pārvalde, 2009). Konfesionāli luterāņiem pieder lielākais skaits dievnamu. Dievnamu skaita statistika Latvijā ir stabila- dievnamu skaita pieaugums vai samazinājums nav būtisks, taču atsevišķos gadījumos ir izmaiņas, kas saistītas ar īpašumtiesību atgūšanu vai jaunu dievnamu būvniecību (Reliģisko savienību...,2008). Bez dievnamiem reliģiskajām draudzēm pieder arī citas kulta ēkas, piemēram, dažādas kapelas vai kapliņas, kuras tiek izmantotas konkrēto rituālu veikšanai, piemēram, mirušo izvadīšanas ceremonijai.

Neatņemama reliģisko organizāciju īpašumu sastāvdaļa ir kapsētas, kuras pilda noteiktu sociāla rakstura funkciju. Bieži vien apsaimniekošanas pasākumus veic konkrēta pašvaldība, kuras teritorijā atrodas kapsēta, savukārt Baznīca, kurai pieder kapsēta veic tās organizēšanas darbus. Kapsētas atspoguļo konkrētās konfesijas reliģiskos priekšstatus un pārliecību, kas bieži vien simboliski atspoguļojas arī kasētu plānojumā- kapsētas ieejas vārtu plānojums, centrālā vieta, zvanu tornis, kapavietu hierarhija utt. Bieži vien blīvi apdzīvotās pilsētās

kapsētu teritorijas aizņem lielas platības, kur vienas kapsētas ietvaros var tikt apbedīti dažādu konfesiju pārstāvji, tādējādi kapsētās iezīmējas konfesionālās zonas (Romans katoļu sektors, luterticīgo sektors utt.). Konfesionālā piederība atstāj ietekmi uz kapsētu apsaimniekošanu un attīstību. Austrālijas pilsētas Vamberālas kapsētas attīstības plānā skaidri redzamas, ne tikai kapsētas paplašināšanās rezultātā iegūtās jaunās teritorijas, bet arī kapsētas plānojums, kuru ietekmē konfesionālā piederība (Romans katoļi atrodas savrup no protestantiem).

2.2.1.2 att. Vamberālas kapsētas zonas (attēls iegūts Google Earth, 2010)

2.2.1. 1 att. Vamberālas kapsētas zonas (Gosford City...,2010)

Arī Latvijā daudzās pilsētu kapsētās pastāv konfesionālais zonējums un kapavietu hierarhija. Mazajās lauku teritoriju kapsētās zonējuma var arī nebūt, taču hierarhija saglabājas. Hierarhija atspoguļojas kā garīdznieku un augstākstāvošo draudzes locekļu apbedīšana kapsētas centrālajā daļā, kuru vairumā gadījumu iezīmē krusta, krucifiksa atrašanās vieta.

Baznīca jau izsenis ir uzņēmusies sabiedrības izglītošanas un audzināšanas funkciju, kura sekmētu garīgo attīstību, tādējādi parādās tādi īpašuma veidi kā garīgo semināru skolas, ģimnāzijas, vidusskolas un klosteri. Šāda rakstura ēkas bieži vien atrodas nelielā attālumā no reliģiskās organizācijas centrālās ēkas- baznīcas. Draudžu dibinātajās un apsaimniekotajās skolās līdzās valsts noteiktajiem mācību priekšmetiem tiek padziļināti apgūta *Ticības mācība* un no tās atvasinātie mācību priekšmeti. Skolotāji veic garīgās audzināšanas darbu atbilstoši ticības kanoniem.

Savukārt klosteri ir noslēgti īpašumi, kurā dzīvo noteikta ticīgo kopiena, pēc noteiktiem likumiem un kārtības, funkcionējot neatkarīgi no pārējās sabiedrības. Pēc būtības tā ir izolēta sabiedrības daļa. Klosteri kā kristīgās baznīcas veidojumi radās jau 4.gs. Romas impērijas austrumu provincēs, taču jau 5.-6. gs. tie izplatījās arī Rietumeiropā (Ķēniņš, 2005). Mūki bija vientuļnieki, taču klosteri pēc būtības veidoja to kopienu. Dižciltīgo un valdnieku dāvinājumi noteica klosteru īpašumu skaita pieaugumu, kuriem paplašinoties formējās kultūras centri ar skolām Baznīcas kalpotāju sagatavošanai, slimnīcas un nespējnieku patversmes. 6.gs. sāka veidoties mūku apvienības- mūku ordeņi, kuru darbību noteica statūti (Ķēniņš, 2005).

Raksturīga kristietības izpausme ir kariatīvā darbība- rūpes un gādība par cilvēkiem, kam nepieciešama palīdzība (Ķēniņš, 2005). Jau izsenis draudzēs tika izveidotas palīdzības kases, kuras pārzināja bīskapi, no tām ņēma līdzekļus veco ļaužu, nabadzīgo un bāreņu uzturēšanai, slimnieku aprūpei, nereti gūstekņu un vergu izpirkšanai, kā arī lai palīdzētu spaidu darbos notiesātajiem kristiešiem (Ķēniņš, 2005). Mūsdienās reliģisko organizāciju locekļi iesaistās līdzīgās darbībās, kas saistītas ar labdarību un dažāda veida palīdzības sniegšanu, taču tās nereti balstās uz brīvprātīgu darbu, nevis materiāliem līdzekļiem.

Viena no kristīgās žēlsirdības izpausmēm ir viesmīlība, kuras dēļ 4.gadsimtā tika celtas nabadzīgo ļaužu patversmes un slimnīcas (Ķēniņš, 2005). Mūsdienās Latvijā reliģiskās organizācijas likuma noteiktajā kārtībā var veikt šāda veida vietās dažādas darbības, piemēram, cietumos darbojas kapelāni, savukārt slimnīcās bieži vien atrodas telpas, kas paredzētas lūgšanām par slimniekiem.

Taču reliģiskās organizācijas līdzās sabiedrības garīgās aprūpes darbam, veic arī citas funkcijas, lai nodrošinātu to pastāvīgu funkcionēšanu un attīstību. Reliģiskajām organizācijām var piederēt saimnieciska rakstura īpašumi, kuru mērķis ir materiāli nodrošināt draudzes locekļus, galvenokārt, garīdzniekus. Pēc statistikas datiem reliģisko organizāciju garīgais personāls sastāda 703 personas, kuras reliģiskajām organizācijām ir jāspēj materiāli nodrošināt (Reliģisko savienību...,2008). Baznīca kā administratīvi juridisks veidojums ir reāla materiālās pasaules sastāvdaļa, kuras mērķis ir balstīts uz mācību par mūžību (Balodis, 2002).

2.2.2. Baznīcas īpašumu loma sabiedrības sociālajā organizācijā

Šajā nodaļā tiks aplūkota Baznīcas īpašumu loma Latvijas sabiedrības sociālajā organizācijā, kas tika būtiski mainīta līdz ar kristietības ienākšanu Latvijas teritorijā. Šīs izmaiņas ietekmējušas tālāko sabiedrības attīstību līdz pat mūsdienām.

Līdz ar kristietības ienākšanu Latvijā un Livonijas valsts formēšanos 12. gadsimtā, parādījās pirmie Baznīcu īpašumi. Viduslaiku Latvijas un Igaunijas teritorija bija sadalīta vairākās bīskapijās, kurām katrai bija savs pārvaldnieks. Savukārt, visi bīskapiju pārvaldnieki tika pakļauti Romas pāvestam, kas izpaudās kā noteiktu nodevu maksāšana. Šajā laikā vietējie zemnieki zaudēja savus īpašumus, kļūstot par dzimtcilvēkiem un veidojoties feodālajām attiecībām. Feodālo attiecību būtības pamatā bija attiecības starp zemes īpašniekiem un šo zemju apdzīvotājiem un apsaimniekotājiem, kuri izmantoja zemi. Tādējādi sabiedrība tika krasi sašķelta- zemes īpašniekos un bez zemes īpašniekos. Viduslaikos īpašums nozīmēja varu pār visu, kas tajā atradās, tai skaitā cilvēkiem (Kēniņš, 2005).

Lai varētu veikt dažādas darbības ar zemes īpašumu, tai skaitā veidot attiecības ar zemes īpašnieku un īpašuma lietotājiem, tika ieviests zemes kadastrs. Zemes kadastram kā tiesiskam un saimnieciskam pamatam Latvijas teritorijā ir gara vēsture, kura sākuma periodā saistās ar zemes iedalījumu arklos un ar zemnieka sētas ekonomiskā lieluma noteikšanu (Boruks, 2001). Zemes arkls (10.-13.gs) uzlūkojams kā saimniecības- ciemata kadastrālā mērvienība, kas atspoguļoja tā ienākumus un maksātspēju, ietverdams sevī kā zemes platības apzīmējumu, tā nodrošinājumu ar cilvēkiem, vilcējspēku- zirgiem, un galveno darbarīku- fizisko arklu (Boruks, 2001). Atkarībā no arklu skaita vācu krustnešu pakļautie vietējie iedzīvotāji maksāja kungam desmito tiesu. Kunga tiesas apmērus pirmo reizi fiksēja bīskaps Alberts, kas noteica, ka Livonijā zemniekam no katra arkla jādod mērs labības, bet vēlāk Zemgalē un Kursā – no katra arkla 2 pūrus⁴ labības (Boruks, 2001). Arī mūsdienās zemes īpašnieki valstij maksā noteiktus nodokļos par īpašuma izmantošanu, lietošanu, valdīšanu utt. Līdz ar to Livonijas laika sabiedrībā parādījās noteikta sociālā hierarhija, kuras priekšgalā bija šo zemju iekarotāji (Zeile, 2006).

Livonijas laikā sabiedrība tika krasi sadalīta kungos un zemniekos, vācos un nevācos. No latviešu vidus dažu valdošās varas funkciju veikšanai tika izvirzīti daži paaugstinātu amatu pildītāji- leimaņi, vagari u.c., taču tikai tādi, kuri kalpoja tieši kungu varai un, kurus varēja tieši pārredzēt un kontrolēt (Zeile, 2006). Leimaņi veica galvenokārt karakalpu vervētāju un organizētāju pienākumus, bija zināma veida starpnieki starp kungu un zemnieku attiecībās. Tādējādi sociālās pretrunas cieši savijās ar nacionālajām, kā rezultātā latviešu

---

⁴ Pūrs- tilpuma mērs, kura lielums laika gaitā ir mainījies un bijis atšķirīgs katrā Latvijas novadā.

sabiedrība nebija vienota. Livonijas laikā Latvijas teritorijā parādījās dažādas darbības ar īpašumu. Bīskapi dažāda veida zemes gabalus- lēņus, izlēņoja vasaļiem, kas bija laicīgie bruņinieki (Zeile, 2006). Tādējādi vasaļi sabiedrībā parādījās kā jauna sociālā šķira. Lēņa objekts bija stingri noteikta teritorija ar robežām, noteiktu skaitu iedzīvotājiem, tiesībām un pienākumiem (Ķēniņš, 2005). Lēņa iedzīvotāju pienākums bija maksāt lēņa vīram nodevas un nodokļus, lai tas varētu iztikt pats, uzturēt karakalpus un kara zirgus, iegādāties bruņas un nomaksāt nodevas bīskapam (Zeile, 2006). Mainoties politiskajai situācijai, mazinoties karadarbībai, vasaļi apmetās uz dzīvi savos lēņos, tā likdami pamatus muižu saimniecību attīstībai Latvijā (Zeile, 2006). Muižu veidošanās attīstījās 14.-15.gs un turpinājās vēl 16.gs. Līdz ar muižu dibināšanu lēņos nodalījās zemnieku zeme un muižas zeme. Tādējādi radās hierarhiski atšķirīgi īpašumi. Zemnieku zeme sastāvēja no pastāvīgiem tūrumiem, kurus apsaimniekoja pēc 3-lauku vai 2-lauku sistēmas, līdumiem, kas uz 3-5 gadiem tika ierīkoti atmatās vai mežos, atmatām, arī vecainēm, ko pēc izmantošanas līdumos atstāja šķutēs uz 8-12 gadiem atpūtā, noplicinātās meža zemes. Savukārt muižas zeme sastāvēja no paša muižnieka izveidota centra un no muižas tieši apsaimniekotajām zemēm: tūrumiem, dārza zemes, pļavām, ganībām, ūdeņiem, kā arī zemes speciālām vajadzībām- krogiem un dzirnavām. Par šo zemi muižniekam nevajadzēja maksāt nodevu valstij (Zeile, 2006). Muižu saimniecības ar tām pieguļošo zemnieku zemju teritorijām bija pamats apdzīvoto vietu veidošanai.

Livonijas laikā Latvijas teritorijā parādās arī pirmie dažādu garīgo ordeņu klosteri. Taču šie īpašumi sabiedrības sociālo struktūru būtiski neietekmēja, jo mūki Baznīcas hierarhijā neveidoja augstāko slāni.

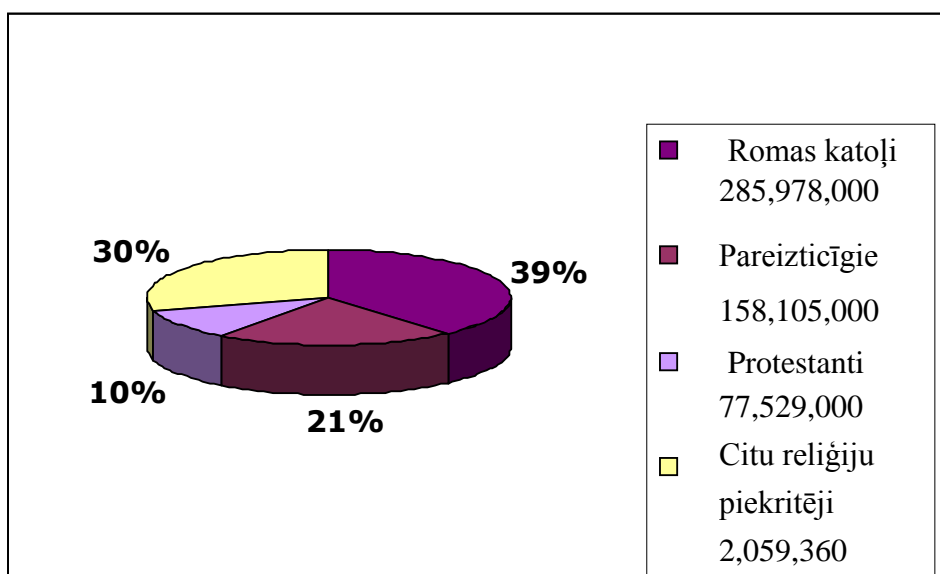
Kopumā iepriekš minētais apliecina to, ka Latvijas teritorijā Baznīcu īpašumi ir bijuši nozīmīgi sociālās hierarhijas veidošanā, kas atspoguļojās feodālajās attiecībās un feodālajā saimniecības sistēmā.

Baznīca savā būtībā ir sociāls veidojums, kurā pastāv noteikta veida hierarhija. Sākotnēji kristiešu kopienās bija tikai pilsētu iedzīvotāju zemākie sociālie slāņi, taču jau 2.-3. gadsimtā tam pievienojās arī tā laika inteliģences pārstāvji, valsts iestāžu kalpotāji, turīgo un pat bagāto slāņu pārstāvji, kā arī karavīri (Ķēniņš, 2005). Ap 250. gadu Baznīcas darbībā sastopamas visas klēru (augstākā garīdzniecība) pakāpes: priesteri, diakoni, subdiakoni, akolīti (sveču nesēji, kas nav sastopami Austrumu baznīcā), eksorcisti (uzdevums gādāt par ļauno garu apsēstajiem), lektori (svēto rakstu lasītāji, sprediķotāji, svēto grāmatu glabāšana). Tādējādi izveidojās Baznīcas kalpotāju hierarhija (Ķēniņš, 2005).

2.3. Latvijas konfesionālais spektrs

Eiropas vadošā reliģija

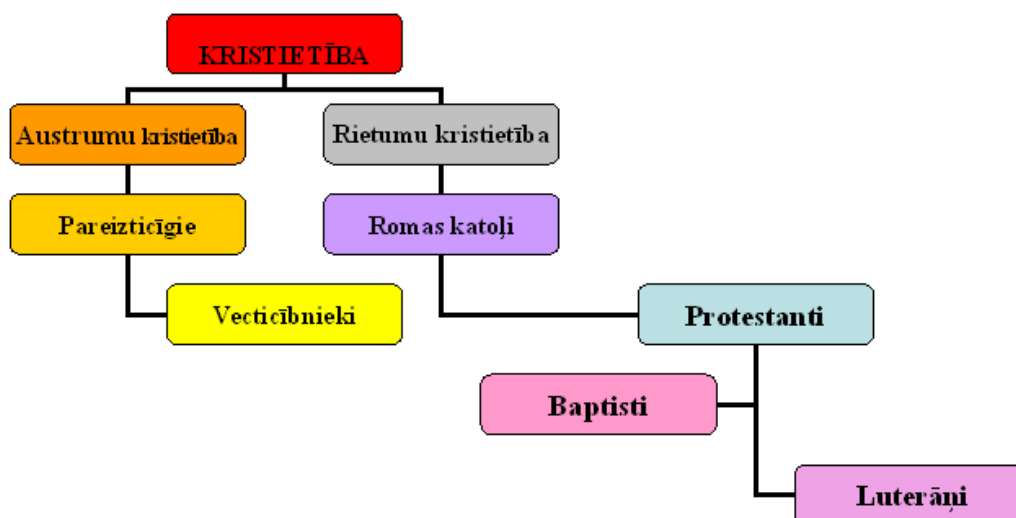
Kristietība ir Eiropas vēsturiskā reliģija, uz kuras dogmām un priekšstatiem veidojusies sabiedrība, tās normas, tikumi, savstarpējās attiecības un uzvedība, ko varētu definēt kā kristietības kultūru. Jāatzīmē, ka kristietība ir pasaulē visplašāk izplatītā reliģija, kas sastopama visos pasaules kontinentos (Taivāns un Taivāne,2003). Eiropā pārliecinošu dominanci ieņem kristieši, kuri veido 70% no Eiropas iedzīvotāju masas, kas ir pretstatā 30% citu reliģiju piekritējiem. (Melton et all.,2002).

2.3. 1.att.Kristiešu konfesionālais sadalījums Eiropā pret citu reliģiju ticīgajiem (2000)

(izstrādājis autors, izmantojot Melton et all.,2002)

Kristietības vēsturisko izplatību Eiropā veicināja tas, ka Roma attiecīgajā laika periodā bija pasaules lielvalsts, kuras robežas nebija noteiktas, jo tā turpināja attīstīties un paplašināt savas teritorijas. Vēstures avots ir minēts, ka pateicoties Maķedonijas Aleksandra karagājieniem bija attīstīta infrastruktūra un ceļi, kas bija būtiski ticības izplatībai (Taivāns un Taivāne,2003). Lielās tautu staigāšanas laikā, kas norisinājās 4. gadsimtā, latīņu valodas areāls strauji paplašinājās, taču joprojām saglabājās grieķu valodas nozīme, kā rezultātā izveidojās Rietumu kristietība (grieķu) un Austrumu kristietība (latīņu), kas savā būtībā un pamatos bija vienādas, taču atšķirības pastāvēja ticības izpausmes formās. Austrumu kristietība savā domāšanā pārņēma dažādus austrumnieciskus elementus, tajā pašā laikā nosakot stingras un konservatīvas prasības attiecībā uz reliģisko rituālu nemainību (Taivāns un Taivāne,2003). Tādējādi laika gaitā kristietība sadalījās 2 lielos atzaros- Austrumu kristietība (pieder pareizticība) un Rietumu kristietība, kurš atzarojas uz Romas katoļiem un protestantiem, kas ietver luterāņus un baptistus (Taivāns un Taivāne,2003). Tādējādi kristietību var uzskatīt par globālu procesu, kas ietekmējis Latviju.

2.3. 2.att. Kristietības vēsturiskais sadalījums (izstrādājis autors, 2010)

Shēmā attēlots kristietības sadalījums, ietverot tikai Latvijas tradicionālās konfesijas, kuras atzītas ar likumu.

Latvijas konfesionālais spektrs

Latvijai raksturīga reliģiskā dažādība, ko nosaka valsts ģeogrāfiskā atrašanās vieta starp Austrumu un Rietumu telpām. Latvijas teritorijā katra no konfesijām ienākusi vēsturiskās attīstības gaitā. Pirms kristietības ienākšanas Latvijā, līdzīgi kā citās kultūrās, iedzīvotāji ticēja pārdabiskām būtnēm, glorificēja dabu- pastāvēja pagānisma kults.

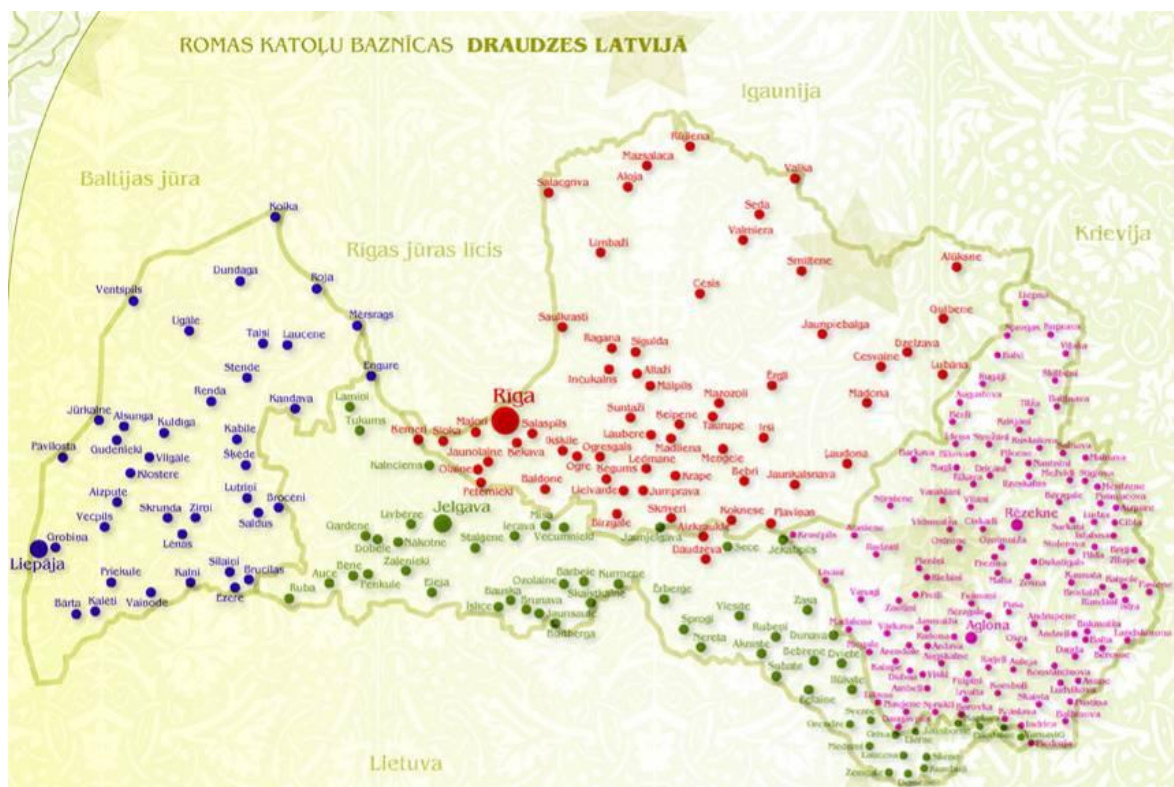
Katoļticība Latvijā

Katolicisms kā reliģija ir izplatījies ar jaunu (neticīgo, pagānu) zemju iekarošanu. Krustnešu iekarojumu rezultātā formējās Livonijas valsts, kuras administratīvais iedalījums, robežas, apsaimniekošanas veids ir bijis pamats mūsdienu Latvijas valsts un sabiedrības formēšanā. Tādējādi katoļiem īpašums- iekarotās zemes- bija nozīmīgas, jo atspoguļoja ne tikai ticības ietekmes areālu, bet arī vairoja to bagātību, kas viduslaikos bija nozīmīgs pastāvēšanas avots. Zemes īpašumus šajā laikā bija sinonīms varai. Starp iekarotajiem īpašumiem pastāvēja noteikta hierarhiska veida pārvalde, apsaimniekošana.

Kristietības ieviešana Latvijā ar valsts politikas paņēmieniem sākās, kad par Rīgas bīskapu kļuva Alberts fon Bokshevdens (1199-1229), kura valdīšanas laikā tika dibināta Rīgas pilsēta, izveidots Zobenbrāļu ordenis un tikusi formēta Livonijas valsts (Taivāns un Taivāne, 2003). Senā Livonija⁵ ir bijusi Baznīcas valsts, kuras augstākais valdnieks bija arhibīskaps. Livonijas periodā Latvijas iedzīvotāji tika iekļauti vienotā Eiropas kristīgajā kopienā kā katolicisma pārstāvji, kaut gan bieži vien katolicisms mijās kopā ar pagānisma

⁵ Tagadējās Latvijas un Igaunijas teritoriju viduslaikos dēvēja par Livoniju.

tradīcijām. Tas kopumā aizkavēja Latvijas tautas pārkrievošanās procesu, ko izsauca pareizticības izplatība (Taivāns un Taivāne 2003). Senās Livonijas administratīvais iedalījums ir daļēji saglabājies. Mūsdienās starp Latvijas Romas Katoļu Baznīcas īpašumiem pastāv noteikta hierarhiska sistēma un pārvalde, kur nozīmīgākā ir Rīgas arhidiecēze, kurā atrodas arī Latvijas bīskapa galvenā mītne un citi administratīvie pārvaldes institūti, tādi kā Baznīcas Tiesa. 2004. gadā Latvijā bija aptuveni 430 000 Romas katoļticīgo, kas apvienoti 250 draudzēs (Reliģiju Enciklopēdija) un 4 diecēzēs (skat. att. 2.3.1.2).

2.3.1. 2.att. Romas Katoļu Baznīcas diecēžu robežas un draudzes (Romas Katoļu Baznīca Latvijā)

Nozīmīgi lēmumi tiek pieņemti Latvijas bīskapu konferencē, taču par šiem lēmumiem jāinformē pāvests. Tādējādi katolicismam piemīt globāls raksturs, kur Latvijas dievnami un īpašumi ir tikai lokālās šī rakstura izpausmes formas. Par reliģijas globālo raksturu liecina arī dažādi starptautiski sadarbības līgumi. Latvija ir parakstījusi līgumu ar *Svēto Krēslu* jau 1922.gadā, kurā Latvijas valdība garantēja katoļiem ticības brīvību, atļāva dibināt skolas, klosterus, seminārus un katoliskās organizācijas (Balodis,2000). Baznīcas galvenais ieguvums bija iespēja skolās pasniegt ticības mācību. Latvijā atjaunojās garīgo ordeņu darbība- kapucīnu klosteris Skaistkalnē, Rīgā, Viļakā u.c. Lielākā katoļu organizācija 1924.gadā bija Latvijas katoļu jaunatnes biedrība (Zeile, 2006). Latvijas un *Svētā Krēsla* līgums atkārtoti ticis parakstīts 2000. gadā, kā rezultātā Romas Katoļu Baznīcas darbība bija pilnīgi autonoma. Mūsdienās Latvijā darbojas vairāk nekā 10 garīgie ordeņi un kongregācijas. (Romas Katoļu Baznīca Latvijā).

Luterisms Latvijā

Luterisms Latvijas teritorijā ienāca pēc 1561.gada, kad katoļticīgā Livonijas valsts sabruka, kā rezultātā reliģiski un sociāli politisko pretrunu pārņemto valsti pārņēma Polija. Pēc Polijas- Zviedrija kara (17.gs.) Latvija tika sadalīta trīs daļās: Kurzeme palika neatkarīga hercoga valsts, Vidzemē sākās zviedru valdīšanas laiks (izplatījās luterisms), bet Latgale kļuva par Polijas sastāvdaļu (nostiprinājās katolicisms) (Taivāns un Taivāne, 2003). Luterisms Livonijā bija politisks jautājums, jo Livonijas ordeņa mestrs⁶ Valters fon Pletenbergs pasludināja ticības brīvību Rīgā. Savukārt Reformācijas ideju sludinātājs Johans Lomillers kļuva par Rīgas pilsētas sekretāru (Taivāns un Taivāne, 2003).

Lai gan mūsdienās katra luteriskā draudze ir autonoma, tai ir noteikta vieta hierarhijā. Visas Latvijas luteriskās draudzes ir apvienotas Latvijas Evaņģēliski Luteriskajā Baznīcā. Mūsdienās luterāņu draudžu locekļu skaits sasniedz 460 000, kas ir skaitliski lielākā konfesija Latvijā. Laika periodā no 2005.-2008. gadam luterāņu draudžu locekļu skaits ir samazinājies par 20 000, jeb ~ 4% (Reliģiju Enciklopēdija).

Pareizticība Latvijā

Pareizticība bija sastopama Latvijā jau pirms vāciešu ienākšanas 13.gs. Austrumu jeb Bizantijas Baznīcas misionāri sākotnēji aktīvi darbojušies tieši Latvijas teritorijas Austrumos-latgaļu novados jau kopš 11.gs. Savukārt 12. gs. pirmajā pusē Jersikā tika uzcelta pirmā pareizticīgo baznīca (Reliģiju Enciklopēdija). Austrumu Baznīca atšķirībā no Rietumu (Romas katoļiem) nebija karojoša baznīca, kas kristīgo ticību centās izplatīt varmācīgi-piespiedu kristīšanas veidā (Ķēniņš, 2005).

Pareizticīgajā ticībā raksturīgs ikonu kults. Tās tiek veidotas īpašā tradīcijā, ievērojot noteiktus kanonus, kas laika gaitā nav mainījušies. Dievnama galvenā sastāvdaļa ir ikonostass⁷. Krievijā pēc 17. gadsimta ikonas pārklāja ar zelta vai sudraba aizsargkalumu, kas nereti tika rotāts ar dažādiem dārgakmeņiem (Latvijas Bībeles biedrība, 2007).

Mūsdienas pareizticīgo draudzes locekļu skaits sasniedz 370 000, tādējādi kļūstot par trešo skaitliski lielāko konfesiju Latvijā aiz katoļiem (Reliģiju Enciklopēdija).

---

⁶ Mestrs- bruņinieku ordeņa priekšnieks;

⁷ Ikonostass- sava veida siena ar noteiktā, jau iepriekš izstrādātā kārtībā izvietotām ikonām. Pareizticīgajā baznīcā tā atdala altāra daļu no lūgšanu telpas. Ikonas Ikonostasā izkārtotas pēc stingri reglamentētas reliģisko sižetu hierarhijas, kas nosaka arī rindu augstumu un ikonas lielumu (Blūma, 2003).

Vecticībnieki Latvijā

Vairāki vecticībnieku atzari ir ienākuši Latvijas teritorijā un apmetušies dažādās tās vietās. 17. gs. beigās desmitiem vecticībnieku apmetņu parādījās Baltijas jūras krastos, un Latvijā pirmais vecticībnieku dievnams tika uzcelts Kurzemes hercogistē Liģinišķu ciemā pie Daugavas.

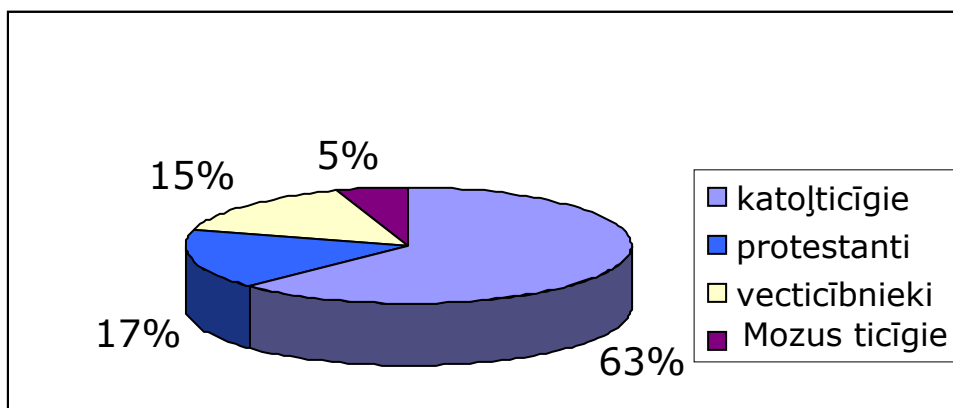
1906. gadā Latvijā izdots likums par vecticībnieku draudzēm mainīja to statusu- no vajātām draudzēm tās kļuva par juridiski atzītām. Kopš 1921. gada vecticībnieku draudzes ik gadus saņēma finansiālu palīdzību- par pazeminātām cenām varēja pirkt kokmateriālus dievnamu celtniecībai. Vairākām vecticībnieku draudzēm piešķīra zemes gabalus no Valsts Zemes fonda (Latvijas Bībeles biedrība, 2007). 1925. gadā Latvijā vecticībnieku skaits sasniedza 90 000, no kuriem lielākā daļa dzīvoja Rēzeknes un Daugavpils apriņķī (Taivāns un Taivāne, 2003).

1833.gadā formētā vecticībnieku draudze, kas tika nosaukta aizbildņa tirgotāja A. Grebeņščikova vārdā, ir lielākā vecticībnieku draudze pasaulē (Krūmiņa- Konkova un Tēraudkalns, 2007).

2.4. Latgales konfesionālais raksturojums

Katoļticīgā Latgale

Lai gan visā Latvijā kopumā dominē luteritība, Latgale būtiski atšķiras no pārējiem novadiem. Latgales konfesionālais sadalījums tā pašreizējā situācijā ir veidojies vēsturiskās attīstības gaitā, attiecīgajos laika periodos ieceļojot poļu muižniekiem, vajātājiem krievu vecticībniekiem, vēlāk ebrejiem un citu tautu ticīgajiem. Līdz Otrajam pasaules karam 58% Latgales iedzīvotāju bija katoļticīgie (Latvijas Bībeles biedrība 2007).

2.4. 1.att. Latgales iedzīvotāju konfesionālais sadalījums līdz Otrajam pasaules karam (Izstrādājis autors, izmantojot Latvijas Bībeles biedrība, 2007)

Savukārt pēc 1989.gada statistikas datiem Latgalē dzīvoja 43% krievu, 42% latviešu, 6% baltkrievu, 5% poļu, 2% ukraiņu, kas līdzās tautību dažādībai, nodrošināja arī konfesionālo atšķirību. Savukārt 1922.g. katoļi veidoja 23% no visiem iedzīvotājiem Latvijā, no kuriem Latgalē dzīvoja 78% (Latvijas Bībeles biedrība 2007). Katoļticība izplatījās arī ārpus Latgales – 20.to gadu sākumā zemes trūkuma dēļ, Latgales sīkzemnieki pārceļoja uz Kurzemi, veidojot savdabīgu katoļticības salu luterāņu novadā. Padomju varas gados oficiāli dati par iedzīvotāju ticību netika apkopoti, lai gan pēc Baznīcas neoficiālās statistikas 90.to gadu beigās 52% no Latgales iedzīvotājiem bija katoļi, darbojās ap 100 draudzēm un savu nozīmi arī Eiropas kontekstā ieguva Aglonas Bazilika (Latvijas Bībeles biedrība 2007).

Katolicisms laika gaitā spēja noturēties pretī reformācijai un ir nozīmīgs iedzīvotāju mentalitātē, kā bagātas kultūras slāņa veidotājs. Katolicisms ir latgaliešu identitātes sastāvdaļa, kas atspoguļojas arī Latgales ainavā, kur ainavu sadrumstalo mazas kapsētās, kas kādreiz bijušas katrai lielākai sādžai, baznīcas lielajos apdzīvojuma centros un krucifikss kā neatņemams sādžu apbūves elements. Katoļu baznīcu blīvais tīkls Latgalē ir ticības nostiprināšanas zīme ainavā. Mūra arhitektūras ansambļi iezīmē nozīmīgākos centrus, kur nostiprinājusies katoļu konfesija, savukārt koka arhitektūra parāda apjomu un intensitāti kādā katoļticība teritoriāli nostiprinājās un izplatījās lauku apvidos (Kaminska, 2006). Latgales

lauku ainavā joprojām dominē koka dievnamu. Saglabājies 17.-18. gadsimta baznīcu arhitektūras un mākslas mantojums Austrumlatvijas reģionā būtiski atšķiras no citiem Latvijas novadiem (Kaminska, 2006).

Vēstures fakti liecina, ka Baznīca Latgalē ir veikusi lielu tautas audzināšanas un apgaismošanas darbu, vienlaikus rūpējoties par tās saimniecisko labklājību. Klosteri un draudžu prāvesti bija pirmie skolu dibinātāji un uzturētāji. No Preiļu baznīcas 1828. gada vizitācijas akta zināms, ka, lai gan pie Baznīcas oficiālas skolas nav bijis, prāvesta vadībā bērni ziemas mēnešus apguvuši rakstītprasmi un lasītprasmi, kā arī katehismu (Boruks, 1992).

Bez nozīmīgākās katoļu konfesijas Latgalē sastopami arī luterticīgie. Luteriskā Baznīca Latgalē ienāca pēc Livonijas sabrukuma 16.gadsimtā. Lai gan Latgale pēc Poļu- Zviedru kara bija katoļticīgās Polijas sastāvā kā *Inflantija*, luterticīgie spēja nostiprināties, izveidot draudzes un celt dievnamus. Luteriskā Baznīca 20.gs. 20.-30.tajos gados Latgalē bija skaitliski lielākā Latvijas konfesija (Zeile, 2006).

Savukārt 17.gadsimtā, bēgot no vajātājiem Krievijā, Latgales teritorijā ienāca vecticībnieki un sākotnēji apmetās nomaļos lauku apvidos, pakāpeniski pārvietojoties arī uz pilsētām. Jau 19.gs. Latgalē dzīvoja ap 47 000 vecticībnieku (Zeile, 2006).

Nozīmīgu ietekmi Latgales kultūrā ir atstājuši **Dominikāņu un Jezuīti ordeņi**, kuru darbības ietekmēja vietu attīstību.

Dominikāņu ordenis pastāvēja jau vairākus gadsimtus pirms to mūku ienākšanas Latvijas teritorijā. Kad pēc krusta kariem uzplauka tirdzniecība, pilsētās pieauga bagātība un dzīves greznība, kā protesta forma 12.-13.gs. radās ubagotāju ordeņi. Ordeņa brāļi dzīvoja pilnīgā nabadzībā pārtikdami no roku darba vai savāktajām dāvanām, sludināja Dieva vārdu un veica pastoralizācijas⁸ darbu. Mūki nenovērsās no ārpusaules, bet savus konventus cēla pilsētās un apdzīvotās vietās, lai dzīvojot starp cilvēkiem varētu mainīt viņu dzīvesveidu. (Trūps, 1992).

Latgales kultūrvēstures attīstībā būtisku lomu ieņēma Jezuītu ordeņa mūki, jo tie lika pamatus latgaliešu valodas rakstībai, izdodot pirmās grāmatas latgaliešu valodā (Zeile, 2006). 1737.gadā jezuīti Daugavpilī uzsāka pirmās mūra baznīcas celtniecību, šim nolūkam izveidojot speciālu ķieģeļnīcu, ataicinot ārzemju meistaros. Jezuīti, veicot sabiedrības garīgo aprūpi, veicināja arī tautsaimniecības un kultūras attīstību (Zeile, 2006). Mūki izvērtā aktīvu darbību Latgalē līdz pat 1820.gadam, kad cariskā Krievija ordeni izraidīja (Zeile, 2006).

---

⁸ Pastoralizācija- garīga aprūpe;

3. MATERIĀLI UN METODEDES

Lai tiktu sasniegts izvirzītais darba mērķis un sekmīgi tiktu izpildīti uzdevumi, tika lietotas vairākas metodes. **Literatūras studiju** laikā tika iegūta padziļināta informācija par reliģisko organizāciju īpašumu vēsturisko attīstību Latvijā un to ietekmi uz sabiedrību, reliģisko organizāciju tiesiskajiem aspektiem, kas ietekmē īpašumu apsaimniekošanu un attīstību utt. Literatūras studijas ir nozīmīgas, jo līdz šim nav veikts literatūras apkopojums par reliģisko organizāciju īpašumiem, to attīstību, apsaimniekošanu un lomu vietu un teritoriju attīstībā ģeogrāfiskā izpratnē. Ar **kartogrāfisko materiālu salīdzināšanas metodi**, tika vērtēts viens no reliģisko organizāciju īpašumiem- baznīcas, to mainība laika gaitā. Pētījuma ietvaros tika izveidota Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju **īpašumu datu bāze**, kurā pieejami dažādi īpašumu raksturojošie rādītāji (īpašumu platības, atrašanās vieta, kadastrālās vērtības, ēkas un lietošanas mērķi u.c.). Dati tika izmantoti, lai raksturotu īpašumus, to funkcionalitāti un nozīmi vietu attīstībā. Balstoties uz datiem tika izveidotas dažādas reliģisko organizāciju īpašumu kartes. Savukārt padziļināto **interviju** laikā ar reliģisko organizāciju pārstāvjiem tika iegūta informācija par īpašumu apsaimniekošanu un attīstību. Reliģisko organizāciju īpašumu **lauka apsekojums un fotofiksācija** ļāva novērtēt to lomu saistībā ar citiem īpašumiem un novietojumu teritorijā.

Lai spētu novērtēt īpašuma nozīmi sociālo, ekonomisko un kultūras procesu attīstībā, pētījuma ietvaros, tika izdalīts draudzes **centrālais īpašums**, kas tika detāli raksturots. Centrālais īpašums ir reliģiskajai organizācijai piederošs īpašums, kurš ietver sakrāla rakstura apbūvi.

Pamatinformācijas avots/ datu bāze

Lai raksturotu reliģisko organizāciju īpašumus Preiļu rajonā un novērtētu to nozīmi vietu sociālās, ekonomiskās un kultūras attīstības procesos tika iegūti dati par Preiļu rajonā reliģiskajām organizācijām reģistrētajiem nekustamajiem īpašumiem Valsts Zemes dienesta reģistrā. Šie dati ir ticami, jo katram nekustamajam īpašumam, kas reģistrēts zemesgrāmatā ir savs unikāls un viennozīmīgs numurs. Bez šiem datiem pētījumam zustu ticamība.

Kopumā tika iegūti dati par 61 nekustamo īpašumu. Katrs nekustamais īpašums var sastāvēt no vairākām zemes vienībām (līdz pat 15), kuras var uzskatīt par atsevišķi funkcionējošām vienībām, ar noteiktu kadastrālo vērtību. Katrai zemes vienībai tiek piešķirts savs unikālais numurs.

Īpašumu raksturojošo datu apraksts un izmantošanas veids (datu bāze):

1. **Īpašnieks.** Šie dati ietver reliģiskās organizācijas pilno, juridisko nosaukumu, kas dažkārt atšķiras no ikdienas praksē lietotā. Piemēram, Preiļos atrodas Romas katoļu draudze, kuras juridiskais nosaukums ir Preiļu Vissvētākās jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze. Informācija par īpašnieku ietver arī tā reģistrācijas numuru, kā arī juridisko adresi, kas gandrīz visos gadījumos ir galvenās pārvaldes (šajā gadījumā baznīcas) atrašanās vieta. Šie dati ir būtiski, jo netieši norāda uz draudzes centrālo vietu un centrālo īpašumu.
2. **Īpašuma nosaukums.** Dati atspoguļo konkrētā objekta atrašanās vietu- adresi, piemēram, Liepu iela 1. Šie dati ir būtiski, jo atklāj reliģisko organizāciju īpašumu atrašanās vietu, novietojumu apdzīvojamā struktūrā- pilsētu centrs vai perifērija, vienas reliģiskās organizācijas īpašumu novietojumu attiecībā pret centrālo īpašumu.
3. **Ēku kadastrālie numuri un ēku nosaukumi.** Šie dati atspoguļo to kāda veida apbūve atrodas uz zemes īpašuma un netieši norāda īpašuma izmantošanas mērķus un funkcijas, piemēram, šķūnis, baznīca, kapliņa, HES utt. Lauka darba ietvaros tika apzināti šie objekti, lai raksturotu apsaimniekošanas īpatnības un raksturotu īpašumu funkcijas un to nozīmi.
4. **Īpašuma kopējā platība,** kā arī sadalījums pa zemes vienībām. Šie dati ir nozīmīgi, jo tos apstrādājot konkrētas teritorijas ietvaros var novērtēt to nozīmi teritorijā kopumā, piemēram, cik procentuāli no Aglonas pagasta teritorijas aizņem Aglonas Bazilikas draudzes īpašumi.
5. **Zemes kadastrālā vērtība.** Šie dati ir būtiski, jo tie ļauj novērtēt baznīcu *bagātību*, kā arī ir svarīgs faktors nodokļu aprēķināšanai. Kadastrālā vērtība ir īpašuma novērtējums naudas izteiksmē, kas ir maksimāli pietuvināts tā tirgus cenai. Kadastrālās vērtības tika izmantotas, lai salīdzinātu savā starpā atšķirīgu konfesijālo draudžu īpašumus.
6. **Zemes lietošanas mērķi.** Būtiski dati, kas nosaka īpašuma apsaimniekošanu. Šie dati ir nepieciešami, lai raksturotu īpašumu funkcijas. Zemes lietošanas mērķi īpašumiem piešķirti balstoties un Latvijas valsts normatīvajiem aktiem

Balstoties uz iegūto informāciju (īpašumu datiem) un tās apkopojumu, tika izvēlēti dažādu konfesiju draudžu īpašumu piemēri Preiļu rajonā, kuri tika raksturoti detālāk, lai atklātu to nozīmi Preiļu rajona sociālās, ekonomiskās un kultūras attīstības procesos. Tika izraudzīti šādi piemēri: Aglonas Bazilikas draudze, Preiļu Vissvētās jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze, Līvānu evaņģēliski luteriskā draudze, Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze, Preiļu vecticībnieku draudze.

Tika veikta šo draudzes īpašumu apzināšana (lauka darbi) un intervijas ar draudžu vadītājiem, atbildīgajiem par īpašumu apsaimniekošanu un attīstību. Pētījuma ietvaros tika veiktas padziļinātās intervijas:

- Intervija ar Preiļu Vissvētās jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudzes prāvestu, dekānu Jāni Stepiņu. Intervijas norises datums 23.04.2010.
- Intervija ar Dzidru Ušacku Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes locekli, atbildīgo par apsaimniekošanu. Intervijas norises datums 24.04.2010
- Intervija ar Alefīnu Krasnopjorovu Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzes locekli atbildīgo par īpašuma apsaimniekošanu, finanšu plūsmu, bibliotēkas darbību. Intervijas norises datums 27.04.2010.
- Intervija ar Anatoliju Berezu Preiļu vecticībnieku draudzes locekli atbildīgo par īpašumu apsaimniekošanu. Intervijas norises datums 22.04.2010.
- Intervija ar Valentīnu Brici Latgales reģionālās nodaļas valsts inspektori (Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija). Intervijas norises datums 23.04.2010.

Intervijās iegūtā informācija ir būtiska un unikāla, jo citādā veidā nav iegūstama. Aglonas Bazilikas īpašumi tika apzināti dokumentu studijās un lauka apsekojumu ietvaros.

Lauka darba ietvaros tika apsekotas šādas baznīcas: Preiļu vecticībnieku lūgšanu nams, Moskvinas vecticībnieku lūgšanu nams, Preiļu Romas katoļu draudzes baznīca, Aglonas Bazilika, Līvānu Evaņģēliski luteriskā baznīca, Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo baznīca un Jersikas pareizticīgo baznīca .

Lauka apsekojuma ietvērā:

- Vizuālus novērojumus, kartēšanu, fotofisksāciju;
- Īpašumu un zemes izmantošanas veidu dokumentēšanu;
- Iepriekš iegūtās informācijas pārbaudi.
- Netiešas informācijas ieguvī, piemēram, sarunas ar nejaušiem garāmgājējiem vai tūristiem, kas ir būtiska vietas nozīmju atklāšanai.

Lauka apsekojuma laikā tika konstatēts, ka īpašuma kadastra informācija neatspoguļo īpašumu pilnībā, piemēram, uz īpašuma esošās ēkas, kas pieder citam īpašniekam.

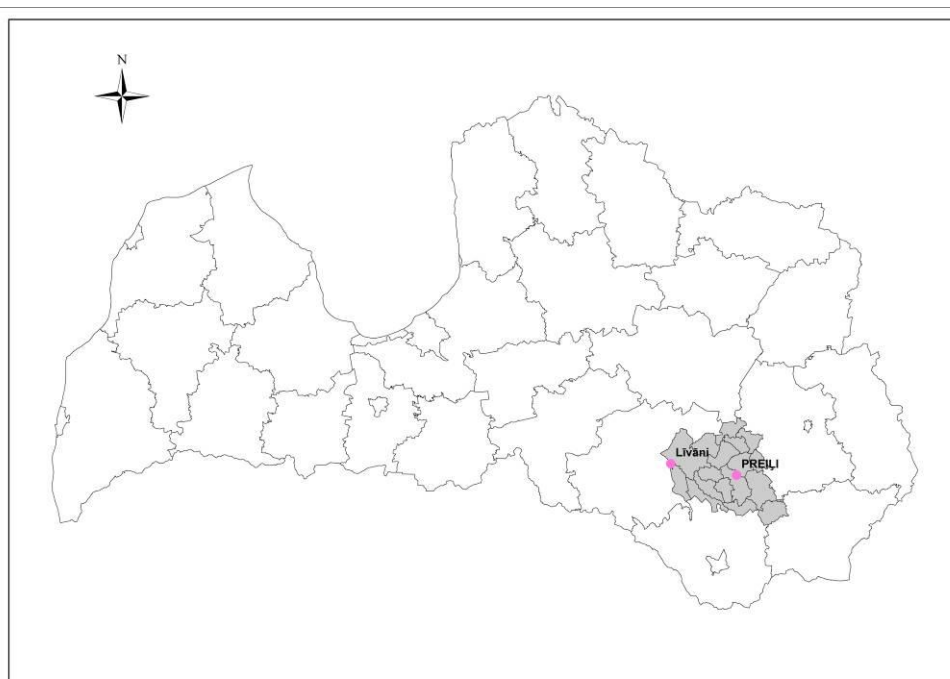
4. BAZNĪCU ĪPAŠUMI PREIĻU RAJONĀ

Šajā nodaļā tiks raksturoti un analizēti Preiļu rajonā reliģiskajām organizācijām piederošie nekustamie īpašumi, kuru īpašumtiesības ir nostiprinātas zemesgrāmatā.

Preiļu rajons

Ņemot vērā 2009. gada administratīvi teritoriālo reformu, Preiļu rajons juridiski nepastāv. Tā vietā ir izveidoti novadi, kuros ir apkopoti pagasti. Kopumā tika izveidoti 5 novadi: Aglonas novads, Līvānu novads, Preiļu novads, Riebiņu novads un Vārkavas novads. Taču šajā darbā par administratīvo vienību tika izraudzīts Preiļu rajons, ņemot vērā, ka līdz šim visa esošā datu bāze, tai skaitā statistika un kartogrāfiskais materiāls, ticis apkopots par rajona teritoriju. Tādēļ reliģiskajām organizācijām piederošie īpašumi tiks analizēti Preiļu rajona kontekstā.

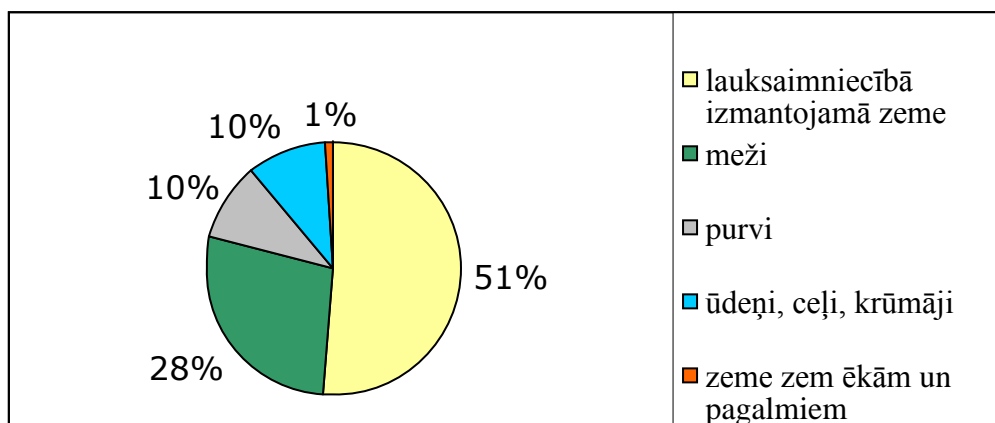
Preiļu rajons ir viens no mazākajiem Latvijā, aizņemot 3,2% no Latvijas teritorijas ar platību 2042 km² (Preiļu rajona padome, 2006). Rajons atrodas Latvijas Dienvidaustrumos, Latgales kultūrvēsturiskajā novadā, kuram raksturīgs vēsturiski veidojies daudznacionāls sastāvs. Tas bijis viens no senāk un blīvāk apdzīvotajiem, sociāli ekonomiskajā un kultūras ziņā attīstītākajiem novadiem, jo tur atradusies kādreiz spēcīgā Jersikas valsts. Preiļu rajonā pilnībā ietilpst agrākie Daugavpils apriņķa pagasti: Preiļu, Vārkavas, Aizkalnes, Aglonas, Rudzātu un Līvānu. No kādreizējiem Daugavpils apriņķa pagastiem daļēji ietilpst: Kalupes, Galēnu, Silajāņu un Stirnienes pagasts (Anspaks, 1996). Preiļu rajons robežojas ar Jēkabpils, Daugavpils, Krāslavas, Rēzeknes un Madonas rajoniem.

4. 1.att. Preiļu rajona atrašanās vieta
(izstrādājis autors, izmantojot ĢIS Latvija2 datus, 2010)

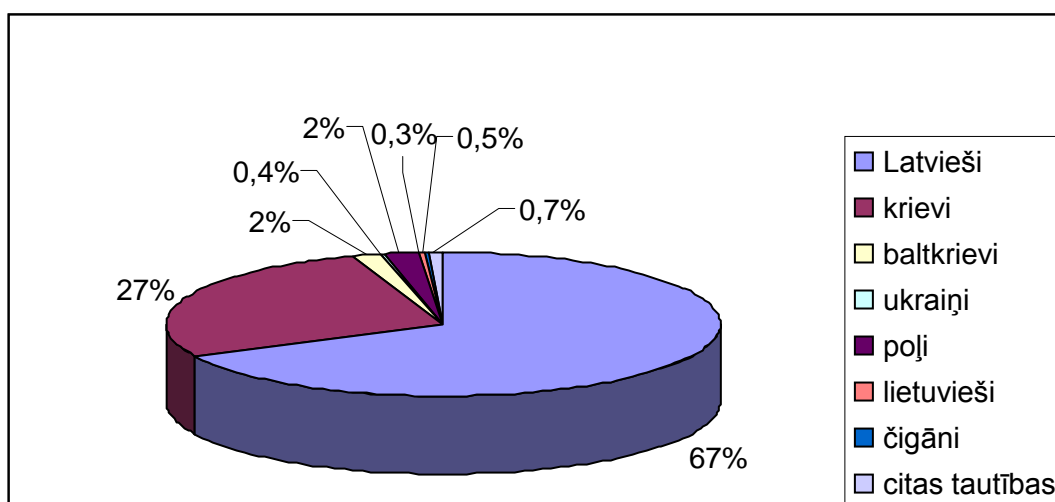
Rajonā atrodas divas pilsētas: Preiļi kā rajona centrs un Līvāni, kur abās pilsētās dzīvo 46% no visiem iedzīvotājiem, savukārt 54% apdzīvo lauku teritorijas (Anspaks, 1996).

Būtisks ir Preiļu rajona zemju sadalījums, jo tas netieši norāda arī zemes izmantošanas veidus (skat.att.4.2). Preiļu rajona zemju sadalījumā dominē lauksaimniecībā izmantojamā zeme, no kuras 73,5% aizņem aramzeme (Anspaks, 1996).

4.2.att.Preiļu rajona zemes sadalījums
(izstrādājis autors, izmantojot Anspaks, 1996)

Preiļu rajons ietilpst katoļticīgajā Latgales novadā, kur līdzās katolicisma dominantei, izplatītas arī luterāņu, vecticībnieku un pareizticīgo konfesijas. Latgalē vecticībnieku konfesija izplatīta vairāk nekā pārējos Latvijas novados, izņemot Rīgu. Precīzu datu par Preiļu rajona konfesionālo sadalījumu uz 2010.gadu nav, taču daļēji tā tendences iezīmējas nacionālā sastāva atspoguļojumā (skat.att.4.3).

4.3.att.Iedzīvotāju nacionālais sastāvs Preiļu rajonā 2006.gada sākumā
(izstrādājis autors, izmantojot Preiļu rajona padome,2006)

Latviešu tautības pārsvars nacionālajā sastāvā norāda uz katoļticības iespējamo dominanci.

Preiļu rajona dievnamu tīkls

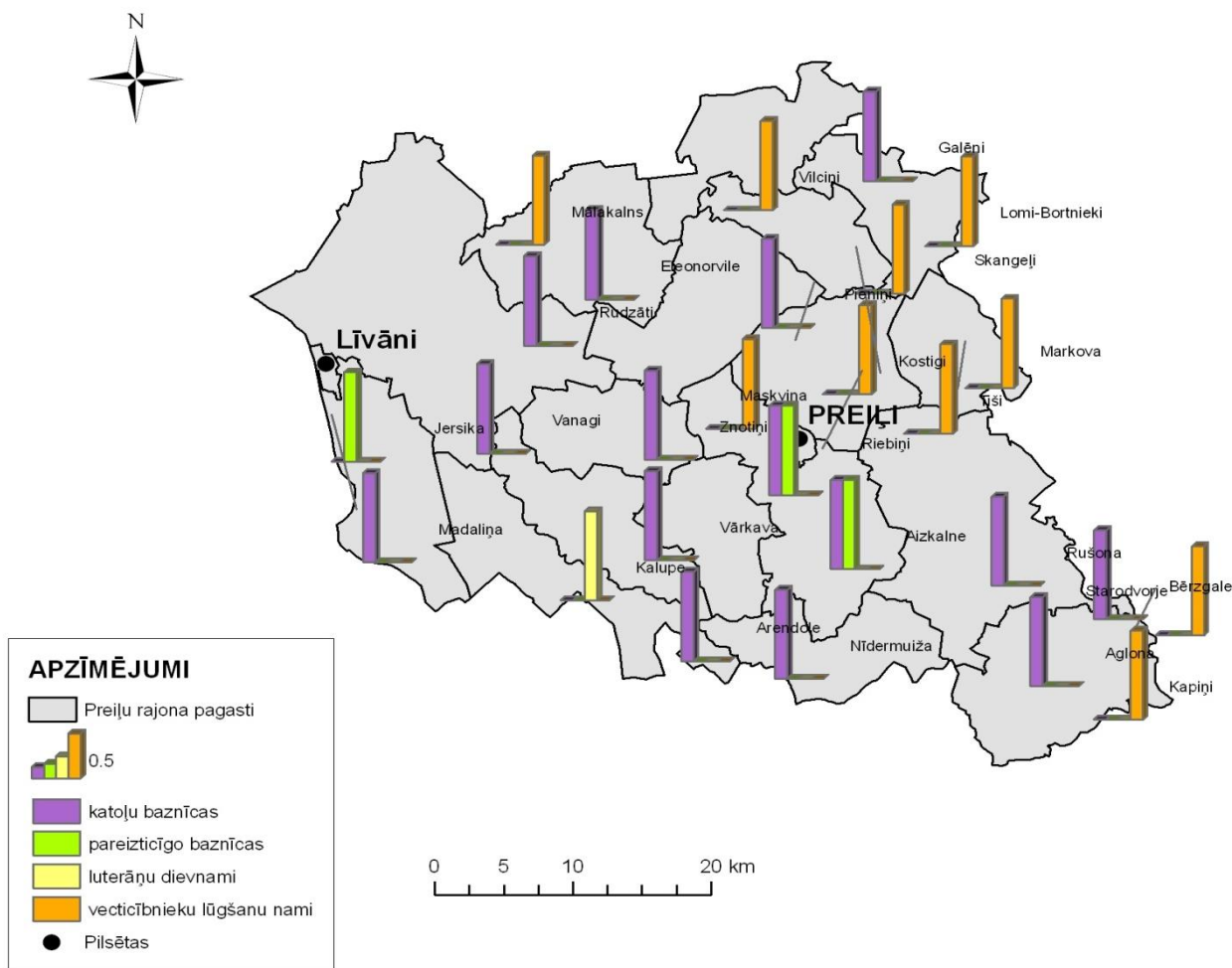
Dievnamu tīklu veido atbalsta punkti- baznīcas, ap kurām veidojas noteikts baznīcas ietekmes apgabals, kā rezultātā veidojas draudžu robežas. Katram dievnamam ir sava draudze. Preiļu rajona dievnamu tīklu pamatā veido Romas katoļu baznīcas, starp kurām pastāv noteikta veida hierarhija un mijiedarbība (skat. att.4.4.). Netieši par katoļticību kā dominējošo Preiļu rajona dievnamu tīklā norāda Romas katoļu baznīcu kādreizējais skaits-24 (tai skaitā kapelas, lūgšanu nams un klosteris). Dažas no baznīcām mūsdienās zaudējušas savas draudzes, neturpinot funkcionēt, taču liecības par to kādreizējo esamību saglabājušās ainavā. Preiļu rajonā uz 2010.gada janvāri darbojas 17 katoļu dievnami un draudzes (Romas Katoļu Baznīca Latvijā).

Savukārt luterticīgo Baznīca Preiļu rajonā atrodas minoritātes statusā. Vēstures avotos minēts, ka Preiļu rajonā ir bijušas 5 luterticīgo draudzes un dievnami. Pašlaik, pēc Latvijas Evaņģēliski Luteriskās Baznīcas informācijas, Preiļu rajonā aktīvi darbojas Kalupes, Preiļu un Līvānu draudzes. Preiļu pilsētā ir izveidota dievkalpojumu kopa, kur reizi mēnesī mācītājs Ēvalds Bērziņš notur dievkalpojumus, iesvētes mācības nodarbības un Bībeles stundas. Preiļu luterticīgo draudzei nav sava dievnama (Latvijas Evaņģēliski Luteriskā Baznīca).

Neskatoties uz Krievijas Pareizticīgās Baznīcas ietekmi Latgales kultūras attīstībā, Preiļu rajonā ir bijušas tikai 4 pareizticīgo baznīcas, kuras joprojām turpina darboties.

Savukārt īpašu lomu Preiļu rajona kultūrvēsturiskajā attīstībā ieņem vecticībnieku diaspora, kas mūsdienās kļuvusi par savdabīgu kultūras vērtību ar spēcīgu identitāti. Preiļu rajonā atrodas 11 vecticībnieku lūgšanu nami, kuri saglabājot savu noslēgto raksturu, joprojām turpina funkcionēt.

Ņemot vērā iepriekš minēto informāciju, Preiļu rajona dievnama tīklu pamatā veido Romas katoļu baznīcas un vecticībnieku lūgšanu nami.

4.4.att. Preiļu rajona dievnamu tīkls
(izstrādājis autors, izmantojot ĢIS Latvija2 datus, 2010)

Dievnamu tīkls aptver gandrīz visus pagastus. No 19 Preiļu rajonā ietilpstošajiem pagastiem, 5 neatrodas dievnami (26%) - Saunas, Vārkavas, Rožupes, Turku un Sīļukalna pagastos. Šo pagastu ticīgie ir iekļauti blakusdraudzēs jeb kaimiņdraudzēs, piemēram, Saunas pagasta ticīgie pieder Pieniņu un Preiļu katoļu draudzēm. Katoļu dievnami veido 86% pārklājumu Preiļu rajonā, jo nav sastopami tikai 2 pagastos⁹.

Visaugstākais dievnamu blīvums ir Riebiņu un Aglonas pagastos (katrā 4 dievnami), kā arī Galēnu un Rudzātu pagastos (katrā 3 dievnami). Pārējos pagastos ir 2 vai 1 dievnams (skat. pielikumu Nr.3).

⁹ Skaitlis iegūts, izmantojot tikai tos pagastus, kuros atrodas dievnami, kopskaitā 14 pagasti. Dievnamu skaits aprēķināts neņemot vērā 5 pagastus, kuros neatrodas dievnami.

Preiļu pilsētā atrodas Preiļu Romas katoļu baznīca un Preiļu vecticībnieku baznīca, bez tam bijusi Preiļu luterticīgo baznīca un četras sinagogas, kuras līdz mūsdienām nav saglabājušās. Savukārt Līvānos atrodas Līvānu luteriešu un Līvānu katoļu baznīca, kā arī Līvānu pareizticīgo baznīca (Anspaks, 1996).

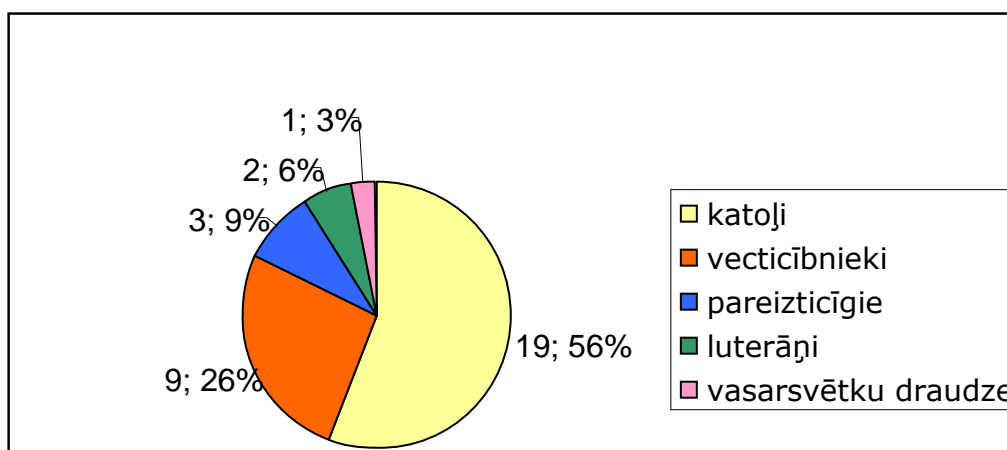
Preiļu rajonā esošajiem dievnamiem piemīt mākslas, arhitektūras un vēstures vērtības, ko apstiprina kultūras pieminekļu statuss vairākiem dievnamiem. Tie ir nozīmīgi elementi vietas identitātes veidošanā un saglabāšanā, kā arī neatņemama Latgales kultūrainavas sastāvdaļa.

Preiļu rajonā ir augsts kapsētu blīvums, jo katrā rajona pagastā atrodas vairākas kapsētas, kuru nosaukumi liecina par kādreizējo sādžu apdzīvotajām vietām, senajām kulta vietām, pilskalniem u.c.

Preiļu rajonā reģistrētās reliģiskās organizācijas

Maģistra darba viens no uzdevumiem ir raksturot Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju nekustamos īpašumus. Darba ietvaros tika analizētas 34 reliģiskās organizācijas Preiļu rajonā (skat. pielikumu Nr. 2.).

No reliģiskajām organizācijām, kuras reģistrētas Preiļu rajonā, 56% (no 34 reliģiskajām organizācijām) ir Romas katoļu draudzes, savukārt 26% ir vecticībnieku draudzes. Preiļu rajonā reģistrēta arī Līvānu vasarsvētku draudze, kura pārstāv kristietības virzienu, kas attīstījies 20.gs. ASV.

4.5.att. Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju konfesionālais sadalījums (izstrādājis autors,2010)

Luterāņu un pareizticīgo reliģisko organizāciju skaits Preiļu rajonā ir neliels pretstatā katoļiem. Bez tam Preiļu rajonā nekustamie īpašumi pieder reliģiskām organizācijām, kuras nav reģistrētas Preiļu rajonā: Latvijas Pareizticīgo baznīcai, Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūrījai un Latvijas vecticībnieku Pomoras baznīcai. To juridiskās adreses atrodas Rīgā. Tās ir hierarhiski augstākās vienības pareizticīgo, katoļu un vecticībnieku konfesijām. Latvijas

Pareizticīgo Baznīcai un Latvijas vecticībnieku Pomoras Baznīcai Preiļu rajonā pieder sakrālās ēkās, bet Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūrījai piederošie īpašumi ir funkcionāli atšķirīgi- īpašumā atrodas Jaunaglonas muižas komplekss un Kameņeckas HES, kas pieder pie saimnieciska rakstura īpašumiem (skat. 4.1.tabulu.). Šobrīd ar īpašuma apsaimniekošanu saistītos jautājumus risina Aglonas Bazilikas draudze.

4.1.tabula.Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūrījas īpašumi (izstrādājis autors,2010)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ ESOŠĀS ĒKAS	ĪP. KOPEJĀ PLATĪBA (m ²)	LIETOŠANAS MĒRĶI
RĪGAS METROPOLIJAS ROMAS KATOĻU KŪRIJA	Jaunaglonas Muiža	Mehāniskās darbnīcas, metālapstrādes darbnīcas, mācību ēka, mācību laboratorija, dzīvojamā māja, kūts, šķūnis, dzīvojamā māja.	306751	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Reliģisko organizāciju ēku apbūve; Lauksaimnieciska rakstura uzņēmumu apbūve;
	Kameņeckas HES	Dearācijas caurule (slūžas), pārgāzne, atvadkanāls, HES ēka, pievadkanāls.	5927	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība;

Reliģisko organizāciju īpašumu vispārīgs raksturojums

Kopumā visu reliģisko organizāciju īpašumi no Preiļu rajona platības aizņem 0,46%¹⁰. Preiļu rajonā reģistrētajām reliģiskajām organizācijām piederošie īpašumi atrodas tā pagasta vai pilsētas ietvaros, kurā norādīta organizācijas juridiskā adrese, tādējādi būtiska ir to nozīme konkrētās vietas ekonomiskās, sociālās un kultūras attīstības kontekstā (skat. pielikumu Nr.2).

Lielākās organizācijas, pēc īpašumu skaita un platības, ir Preiļu Vissvētās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze (6 dažādi īpašumi) un Aglonas Bazilikas draudze (15 īpašumi, kuri katrs sastāv no vairākām zemes vienībām). Pārējām Preiļu rajonā reģistrētajām reliģiskajām organizācijām pieder viens vai pāris īpašumu. Analizējot datus par Preiļu rajonā reģistrētajām reliģiskajām organizācijām, veidojas kopsakarība- lielāks draudzes locekļu skaits mēdz būt blīvāk apdzīvotās vietās, norādot skaidru atšķirību starp pilsētām un laukiem. Piemēram, Preiļu pilsētas vecticībnieku draudzes aktīvo locekļu skaits sastāda 20-30 personas, bet Moskvinas vecticībnieku aktīvo¹¹ draudzes locekļu skaits ir 12 personas.

¹⁰ Kopējā visu Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju īpašumu platība- 9,518462 km² Preiļu rajona teritorija- 2042,3 km².

¹¹ Aktīvie draudzes locekļi- tie, kas apmeklē dievnamu ikdienā, reliģisko rituālu veikšanai.

Salīdzinot savā starpā reliģisko organizāciju īpašumus pēc to kopplatības- dominē katoļu reliģisko organizāciju īpašumi: Aglonas bazilikas draudze, Nīdermuižas kunga Jēzus pārveidošanās Romas katoļu draudze un Līvānu Svētā Miķeļa erceņģeļa Romas katoļu draudze. Savukārt pēc īpašumu kopplatības mazākie pieder vecticībnieku, pareizticīgo, luterāņu un vasarsvētku draudzēm.

No Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju īpašumā esošajām ēkām (ēku tipiem) dominē: šķūnis, dzīvojamā māja, kūts un baznīca¹². Šāda veida infrastruktūra netieši atklāj vienu no Baznīcas īpašumu izmantošanas veidiem- tā ir garīdznieku dzīves, ikdienas telpa, kurā norisinās noteikta veida saimnieciskā darbība.

Bez izplatītākajiem ēku tipiem, reliģiskajām organizācijām pieder:

- Inženierbūves un saimnieciska rakstura ēkas- elektrosadales ēka, HES ēka, pievadkanāls, kanalizācijas pārsūkņēšanas stacija, katlu māja, mehāniskā darbnīca, metālapstrādes darbnīca, mācību ēka, mācību laboratorija, deaerācijas caurule, pārgāzne, atvadkanāls, veikals;
- Ar baznīcu tiešo darbību saistītas ēkas- draudzes nams, klosteris, pansionāts, kapliča, zvanu tornis, nojume;
- Dzīvojamā un saimnieciskā kompleksa ēkas- tualete, klēts, pirts, linu kalte, lopbarības kalte, graudu kalte, graudu noliktava, svaru ēka, garāža, saimniecības ēka, pagrabs.

Reliģisko organizāciju īpašumu lietošanas mērķi ir dažādi, taču kopumā izteikti dominēzeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība, reliģisko organizāciju ēku apbūve, individuālo dzīvojamo māju apbūve un kapsētu teritorijas. Zemes lietošanas mērķis- lauksaimniecība- norāda uz īpašumu atrašanās vietu- lauku teritoriju.

Bez tam Preiļu rajonā reliģisko organizāciju īpašumu lietošanas mērķu dažādību raksturo:

- Dabas pamatnes, parki, zaļās zonas un citas rekreācijas nozīmes objektu teritorijas;
- Publiskie ūdeņi;
- Transporta līdzekļu garāžu apbūve;
- Trīs, četrus un piecus stāvu daudzdzīvokļu māju apbūve;
- Komercedarbības objektu apbūve;
- Izglītības un zinātnes iestāžu apbūve;
- Pārējo sabiedriskās nozīmes objektu apbūve;

---

¹² Uzskaitījums sākts no dominējošā ēku tipa uz mazāk izplatīto.

- Valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu apbūve;
- Ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūve;
- Lauksaimnieciska rakstura uzņēmumu apbūve;

Lai detālāk raksturotu Preiļu rajonā reģistrēto reliģisko organizāciju īpašumus un to nozīmi sociālās, ekonomiskās un kultūras attīstības procesos tiks raksturoti konfesionāli atšķirīgi piemēri. To nozīme vietas un teritorijas sociālās, ekonomiskās un kultūras attīstības procesos ir atšķirīgas, ko ietekmē īpašumu novietojums- pilsētās vai laukos, kā arī konfesionālā piederība. Tiks raksturoti šādi piemēri: *Aglonas Bazilikas draudze, Preiļu Vissvētās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze, Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze, Līvānu luterticīgo draudze un Preiļu vecticībnieku draudze.* Piemēri tika izvēlēti balstoties uz iegūto kadastra informāciju un novietojumu Preiļu rajona teritorijā, atklājot katra piemēra unikalitāti.

4.1. Aglonas Bazilikas draudze

Aglonas Bazilikas draudze ir Romas katoļu draudze, kas reģistrēta Aglonā, Ciriša iela 8. Pēc Latvijas Romas Katoļu Baznīcas administratīvā iedalījuma ietilpst Aglonas- Rēzeknes diecēzē, kuru vada Jānis Bulis un ir Latvijas katolicisma centrs. Aglonas pagastā bez Aglonas Bazilikas atrodas Bērzgales katoļu baznīca, Starodvorjes un Kapiņu vecticībnieku lūgšanu nami. Aglonas Bazilika hierarhiski atrodas Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūrijas pakļautībā. Savukārt, pārejās Preiļu rajona katoļu baznīcas atrodas Aglonas- Rēzeknes diecēzes ietekmes apgabalā un ir pakļautas Aglonas Bazilikas draudzei.

Aglonas Bazilikas draudzes locekļu precīzais skaits nav zināms, jo tas dalās pasīvajos un aktīvajos locekļos. Pasīvie draudzes locekļi ir tie, kas baziliku apmeklē tikai katoļu Baznīcas svētkos (Ziemassvētki, Lieldienas utt.), šo locekļu skaits variē no 150 līdz 500. Savukārt aktīvie draudzes locekļi ir tie, kas baziliku apmeklē, piedaloties ikdienas misēs un rituālos, kas kopskaitā ir ap 30 cilvēkiem. Bez tam, baziliku ikdienā apmeklē māsas no Euharistiskā Nabadzīgā Jēzus bērna klostera (~10). Aktīvie draudzes locekļi ir vietējie Aglonas ciema iedzīvotāji vai arī tiešā tā tuvumā dzīvojošie (Somerseta, Jaunaglona). Savukārt pasīvie draudzes locekļi, galvenokārt, dzīvo Preiļu rajonā.

Aglonas Baziliku kā starptautiskas nozīmes svētvietu Vissvētākās Marijas debesīs uzņemšanas svētkos apmeklē vairāk nekā 450 tūkstoši no visas Latvijas un citām valstīm (BNS 2000). Aglonas Bazilikas draudze hierarhiski ir saistīta Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūriju un Vatikānu, taču ģeogrāfiski Aglonas Bazilika kā vieta ir saistīta ar daudzām citām valstīm (Poliju, Lietuvu, Vāciju, Spāniju, Portugāli utt.), ko nodrošina svētcēlnieki un cita veida bazilikas apmeklētāji.

Aglonas Bazilikas draudze ir finansiāli spēcīgākā no visām Latvijas katoļu draudzēm, kurai pieder vērtīgi nekustamie īpašumi (Grīnuma, 2002). Ienākumus draudze gūst no ziedojumiem, saimnieciskās un uzņēmējdarbības. Ienākumi no īpašumiem, galvenokārt, tiek gūti tos iznomājot, piemēram, iznomājot zemi mazdārziņu īpašniekiem, veikaliem, rūpniecības uzņēmumiem (Grīnuma, 2002). Kā arī veicot uzņēmējdarbību, piemēram, piedāvājot Aglonas Bazilikas klostera viesnīcas pakalpojumus, kā arī tirgojot reliģisko kultu priekšmetus. Klosters ēkā atrodas tūrisma informācijas punkts un veikals. Aglonas Bazilikas draudzi vada dekāns Andrejs Aglonietis, kas izmanto savas pilnvaras nekustamo īpašumu apsaimniekošanā un attīstībā, bieži vien neņemot vērā pārējo draudzes locekļu ieteikumus un iebildumus.

Balstoties uz Latvijas un *Svētā Krēsla* līgumu, valsts finansiāli atbalsta Aglonas Bazilikas draudzi, piešķirot finanšu līdzekļus gan svētku organizēšanai, gan bazilikas uzturēšanas izmaksām (remontiem). Taču neskatoties uz to, līdzīgi kā citu konfesiju draudzes, arī Aglonas Bazilikas draudzi ir skārušas finansiālas grūtības, kuru rezultātā par nesamaksātiem nodokļu parādiem VID apķīlāja Aglonas Bazilikas mantu un uzlika liegumu nekustamajam īpašumam. Parādu veidoja apsaimniekošanas izdevumi- elektroenerģijas parāds, remontdarbu parāds, kā arī Aglonas katoļu ģimnāzijas skolotājiem nesamaksātās algas (Rancāne, 2004).

4.1.1. Aglonas Bazilikas īpašumu vēsturiskā attīstība un to nozīme ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Aglonas Bazilikas īpašumu vēsturiskās attīstības:

- **Ekonomikas nozīme:** zemes īpašums kā pamats vietas attīstībai, apdzīvojuma blīvuma pieaugumam, kas kopumā veicināja vietas ekonomisko attīstību;
- **Kultūras nozīme:** kultūras dzīves attīstība. Bazilika un apbūves komplekss kā arhitektūras un mākslas piemineklis;
- **Sociālā nozīme:** izglītības veicināšana, sabiedrības izglītošana, skolu attīstība, grāmatu izdošana, mazturīgā iedzīvotāju slāņa materiāla atbalstīšana;

Aglonas Bazilikas īpašumi 17.-19.gs

Aglonas Bazilikas īpašumu formēšanās saistīta ar muižu īpašumiem un dominikāņu mūku darbību 17.-18. gadsimtā. Aglonas apkārtnē kādreiz ietilpusi lielās Rušonas muižas īpašumos, kas 17.gs. piederēja Vaclavam Selickim. Īpašumi pēc muižkunga nāves tika sadalīti mantiniekiem, kur tagadējo Aglonas pagasta daļu mantoja viņa meita Ieva Justīne Šostovicka, kura mantojumā saņēmtos 17 ciemus ar 90 zemnieku sētām, uzdāvināja Lietuvas provinces dominikāņu mūkiem. Ar šo dāvinājuma aktu viņa apņēmas uzcelt baznīcu un klosteri, nodrošinot 12 dominikāņu mūkus ar dzīvesvietu (Anspaks, 1996). 1699.gadā šīs zemes nonāca ordeņa īpašumā, un 1700.gadā tika uzcelta koka klostera un dievnama ēkas. Par šo laika posmu liecības nav saglabājušās, izņemot Aglonas Brīnumdarītājas Dievmātes gleznu, kas tapusi kā Trāķu baznīcas Lietuvā saglabātās gleznas kopija (Kaminska, 2006). Aglonā tā nonākusi līdz ar dominikāņu tēvu ierašanos 17.gs. Dominikāņu mūki vietu baznīcas un klostera celtniecībai izvēlējusies latgaļu sakrālajā centrā, nelielā uzkalnā starp Egles un Cirīša ezeriem. Līdzīgi tikušas celtas arī citas baznīcas Latgalē, par vietu izvēloties vietējiem iedzīvotājiem nozīmīgus sakrālos centrus.

17.-18.gs. Aglona kļuva par otru lielāko dominikāņu centru, kas kalpoja par atbalsta punktu ticības izplatībā un nostiprināšanā un līdz ar to ietekmēja kultūras dzīves un sociālo attīstību. Dominikāņu mūki līdzās ticības sludināšanai, izplatīja jaunas idejas, izglītojot sabiedrību, rūpējoties par tās garīgo attīstību. 1699.gadā tika dibināta pirmā draudzes skola, kur bērni tika apgādāti ar visu nepieciešamo (Berkina, 2006). Kopš 1825. gada skolotāji apmācībai izmantoja speciālas lasīšanas un lūgšanu grāmatas, un tāfeles rakstīšanai (Aglonietis, 2006). Skola pastāvēja līdz 1834. gadam. (Berkina, 2006).

Šobrīd pastāvošais baznīcas un klostera komplekss izveidojies 18.gadsimtā. Dievnams celts laika posmā no 1768.-1780.gadam (Zviedrāns, 1998). Dievnams savu funkcionalitāti laika gaitā nav mainījis atšķirībā no klostera, kurš ticis izmantots dažādām vajadzībām. 1823. gadā tikuši slēgti visi katoļu klosteri Vitebskas gubernā, atstājot tikai Aglonu, kas tika paredzēta kā katoļu garīdznieku cietums. (Berkina, 2006).

Aglonas Bazilikas īpašumi 20.gs.

Apkārt uzceltajai bazilikai un klosterim laika gaitā formējās dažāda veida apbūve, veidojot kompaktu ciemu ar baziliku tā centrālajā daļā.

20. gs. 20.–30. gados Aglona bija visas Latvijas katoliskās dzīves centrs. Šo attīstību veicināja vairāki apstākļi, tai skaitā *Agrārā reforma*, kuras likums paredzēja, ka Baznīcām un klosteriem atstājamā zeme ir 50ha, bet 100ha bija pieļaujami tikai ar īpašu valsts atļauju. Savukārt Aglonas baznīca kā toreizējā Rīgas diecēze un bīskapa A. Springoviča pagaidu rezidence atradās privilēģētā stāvoklī un spēja saglabāt ap 300ha zemes. Tādējādi Baznīcas īpašumam joprojām bija noteicošā loma vietas attīstībā (Krūmiņa-Koņkova un Tēraudkalns, 2007). Aglonai kļūstot par katoliskās dzīves centru ciematā bija vērojams kultūras uzplaukums, par ko liecināja dažādu mācību iestāžu dibināšana, aktīva sabiedriskā un kultūras dzīve. Ciematam kļūstot blīvāk apdzīvotam attīstījās tā nomales un 20.gs. 20.gados parādījās jaunas apdzīvotas vietas- Somerseta un Jaunaglona. 1920. gadā Aglonas Romas katoļu baznīca ieguva katedrāles statusu. Līdz 1924.gadam tur atradās katoļu Garīgais seminārs un arhibīskapa mītne, darbojās kūrīja, jauniešu apmācību uzsāka Aglonas katoļu vīriešu reālģimnāzija un, nedaudz vēlāk – katoļu sieviešu ģimnāzija (1928) (Krustiņš).

1922.gadā Latvijas valdība parakstīja konkordātu ar Vatikānu, kā rezultātā Romas katoļu Baznīca Latvijā ieguva dažādas privilēģijas: garīdznieku atbrīvošanu no karaklausības, tiesības dibināt skolas, dievnamus, semināru telpas, bīskapu mitekļu atbrīvošanu no nodokļiem. Līdz ar to, šī starptautiskā vienošanās kļuva nozīmīga tālākajā Aglonas attīstībā, kurā noteicošā loma bija Aglonas Bazilikas draudzei (Krūmiņa-Koņkova un Tēraudkalns, 2007).

Savukārt Padomju varas gados Aglonas Bazilikai atsavināja lielāko daļu nekustāmo īpašumu. 20.gs. 60. gados Aglona kļuva par tāda paša nosaukuma Padomju saimniecības administratīvo centru. Saskaņā ar sovhoza „Aglona” plānu, kā atsevišķs zemes lietojuma veids tika izdalīts Aglonas Romas katoļu draudzes īpašums, kura platība norādīta 0,76ha. Šis īpašums ietvēra tikai baznīcu un zem tās esošo zemi (Preiļu rajona...,1984). Baznīca bija zaudējusi savu komplekso apbūvi. Padomju saimniecības vajadzībām tika piemērotas bijušās Aglonas klostera apbūves kompleksa ēkas, ciemata teritorijā pēc tipveida projektiem tika uzbūvētas divstāvu dzīvojamās mājas, sadzīves pakalpojumu un tirdzniecības centrs, kā arī lauksaimnieciska un rūpnieciska rakstura būves. Padomju varas gados klostera telpās atradās Padomju iestāžu kantori, celles tika pārbūvētas par dzīvokļiem, klostera dārzā uzcēla dzīvojamās mājas, garāžas un saimniecības ēkas, likvidēja augļu dārzus un dīķus (Berkina, 2006). Klosteris baznīcas īpašumā atpakaļ nonāca 1992. gadā. Pašlaik ēkā atrodas Euharistiskais Jēzus kongregācijas klosteris, Aglonas baznīcas kora skola, Aglonas katoļu ģimnāzijas kopmītnes un telpas svētceļniekiem (Berkina, 2006).

20.gs. 90.gadu sākumā, gatavojoties Romas pāvesta Jāņa Pāvila II vizītei Aglonā, bazilikas un klostera apbūves ansablī, kā arī teritorijā ap to, 3 gadu laikā notika vērienīgi rekonstrukcijas darbi. Pārbūves laikā izbūvēja apakšējo baznīcu, uzcēla piebūvi aiz galvenā altāra, klosterim tika izbūvēts virtuves un ēdamzāles bloks, tika izveidots 7ha plašs sakrālais laukums, vārtu nišās izveidoja krusta ceļa stacijas, uzcēla kapliču Aglonas kapos. Tika restaurētas visas baznīcas svētbildes, baznīcā tika ieklāta marmora grīda un veikti plaši apzeltīšanas darbi. 1993. gadā J.Pāvila II vizīte pulcēja 350 tūkstošus svētceļnieku. Vizītes laikā baznīcai tika piešķirts bazilikas tituls (Berkina, 2006). Pāvesta viesošanās laikā Aglonas vārds izskanēja pasaulē, kā rezultātā Aglona kļuva par starptautiska mēroga svētvietu, kas glabā sevī dažādas kultūras vērtības un saglabā nozīmi vietas attīstībā.

4.1.2. Aglonas Bazilikas īpašumu nozīme 21.gadsimta vietas ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Aglonas Bazilikas īpašumu nozīme:

- **Ekonomikas procesos:** īpašumu novietojums ciema apbūves centrālajā daļā. Aizsardzības zona, kuras ietvaros visas saimnieciskās darbības u.c. jāsaskaņo ar Aglonas Bazilikas draudzi. Aglona kā masu pasākuma norises vieta, tūrisma attīstība. Aglonas Bazilikas draudzes noteicošā loma lēmumu pieņemšanā par vietas attīstību. Aglonas Bazilika kā vietas zīmols;
- **Sociālais procesos-** īpašumā ietilpts sabiedriskas nozīmes objekti (autoosta, bibliotēka, skola u.c.) . 90.to gadu pārbūves ietekme uz sabiedrību. Dzīvošana aizsardzības zonā kā sabiedrību ierobežojošs faktors. Baznīcas ietekme pār iedzīvotāju dzīvestelpu;
- **Kultūras procesos-** nacionālā mēroga kultūrvēsturiskā pieminekļa statuss. Starptautiski atzīta svētvieta. Mākslas, arhitektūras, vēstures, kultūras vērtības. Visvētākās Jaunavas Marijas Debesbraukšanas svētki kā masu pasākums, kas veicina konfesionālo sadarbību un nostiprina valsts un Baznīcas attiecības.

Aglonas Bazilikas draudzes īpašumu vispārīgs raksturojums

Uz 2010.gada janvāri Aglonas Bazilikas draudzei pieder kopskaitā 14 īpašumi, kuri atrodas Aglonas pagastā. Atsevišķi īpašumi sastāv no vairākām zemes vienībām (līdz pat 15!), uz kuriem atrodas dažāda rakstura ēkas (skat. pielikumu Nr.4.). Aglonas Bazilikas draudzes īpašumi kopā aizņem 5243854 m² lielu platību, kas ir 4% no Aglonas pagasta kopplatības¹³. Īpašumi atrodas galvenokārt Aglonas ciema centrālajā apbūves daļā, kā arī citviet Aglonas pagastā līdz pat 7 km rādiusā no Aglonas Bazilikas. Daļa īpašumu novietojusies pie galvenajiem satiksmes ceļiem un to tuvumā, kā arī pie ezeriem un upes (skat. pielikumu Nr.6.)

Aglonas Bazilikas intereses ir pamatā Aglonas un tai pieguļošo teritoriju attīstībā pagasta ietvaros, kā rezultātā pašvaldībai ir jāsaskaņo lēmumi ar Aglonas Bazilikas draudzi. Sadarbība starp Aglonas pašvaldību un Aglonas Bazilikas draudzi ir vāja, kā rezultātā tiek kavēta vietas attīstība, piemēram, infrastruktūras un inženiertehnisko būvju attīstība. Joprojām nav veikta Aglonas Bazilikas kompleksa ūdensvada un kanalizācijas sakārtošana, jo tā daļēji atkarīga no pašvaldības (Rancāne, 2005). Aglonas pagasta ģenerālais un citi plāni jāsaskaņo ar bazilikas administrāciju un jāpanāk vienošanās, kas attiecas uz apbūvi, rekonstrukciju,

¹³ Aprēķināts izmantojot: Aglonas pagasta platība- 13174,4ha; Aglonas Bazilikas draudzes īpašumu kopplatība 524,3854ha.

dabas objektu pārveidošanu un savvaļas dzīvnieku ieguvu (Jaudzems,1996). Viens no veidiem kā panākt vietas attīstību un veicināt sadarbību starp attīstītājiem- Aglonas pašvaldību un Aglonas Baziliku- ir veidot kopuzņēmumus, kuriem līdzdarbojoties tiktu piesaistīti nepieciešamie finanšu līdzekļi un investīcijas (Rancāne, 2005). Atsevišķos gadījumos pašvaldībai ir jāspēj rast kompromiss ar bazilikas draudzi, lai nepazaudētu valsts investīcijas. Bieži vien zeme pieder bazilikas draudzei, bet ēkas pašvaldībai vai privātpersonām (Rancāne, 2003). Apstiprinājums tam tika gūts arī lauka novērojumos. Tā piemēram, autoostas un pasta ēkas, nepieder bazilikas draudzei un līdz ar to netiek atspoguļotas kadastra informācijā, taču zeme zem ēkām ir Aglonas Bazilikas draudzes īpašums.

Lai noteiktu īpašumu nozīmi ekonomisko, sociālo un kultūras attīstības procesos, turpmākajās nodaļās tiks raksturoti nozīmīgāki (platības, kadastrālās vērtības, novietojuma ziņā) īpašumi.

4.1.2.a Aglonas Bazilikas kompleks- centrālais īpašums

Par centrālo draudzes īpašumu šī darba ietvaros tiek pieņemts īpašums, kura apbūve iever sakrāla rakstura ēku vai to komplekso apbūvi. Aglonas Bazilikas draudzes centrālais īpašums ir nozīmīgākais gan tā novietojuma, platības, kadastrālās vērtības, gan ekonomiskās, kultūras un sociālās nozīmes dēļ. Tieši Aglonas Bazilikas centrālais īpašums ir bijis būtisks teritorijas attīstības kontekstā. Ņemot vērā tā novietojumu ciema centrālajā daļā, tas varēja ierobežot saimniecisko un ekonomisko darbību no privāto zemes īpašnieku puses, saglabājot bazilikas intereses vietas attīstībā.

Kopējā šī īpašuma platība, kas ietver Aglonas Baziliku un tās komplekso apbūvi ir 4984017 m², īpašuma kopējā kadastrālā vērtība- 61862 Ls. Īpašuma platības lielākoties aizņem zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība. Zemes izmantošanas mērķis vienas zemes vienības ietvaros var būt dažāds, piemēram, trešdaļa no zemes vienības paredzēta rūpnieciskās ražošanas uzņēmumiem, bet pārējā platība var būt lauksaimniecībā izmantojamā zeme (skat. pielikumu Nr.4).

Centrālā īpašuma zemes izmantošanas mērķi:

- Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība. Ietilpst pļavas ap ezeriem, kuras Aglonas svētku laikā pilda autostāvvietu funkcijas;
- Valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu apbūve, izglītības un zinātnes iestāžu apbūve. Ietilpst Aglonas katoļu ģimnāzija;
- Pārējo sabiedriskās nozīmes objektu apbūve. Ietilps bijušā pasta ēka, kurā pašreiz atrodas apbedīšanas birojs, bibliotēka, nepabeigta pansionāta ēka;

- Dzelzceļa staciju, autoostu, civilo lidostu un upju ostu apbūve, reliģisko organizāciju ēku apbūve; Ietilps autoostas ēka.
- Ar maģistrālajām elektropārvades un sakaru līnijām un maģistrālajiem naftas, naftas produktu, ķīmisko produktu, gāzes un ūdens cauruļvadiem saistīto būvju, ūdens ņemšanas un notekūdeņu attīrīšanas būvju apbūve;
- Komercedarbības objektu apbūve. Ietilpst veikali;
- Rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve. Ietilpst kokzāģētava, svaru ēka u.c.;
- Individuālo dzīvojamo māju apbūve;

Lielāko daļu no ēkām ir cēlusi pašvaldība vai privātpersonas uz bazilikai piederošās zemes, līdz ar to, bazilika saņem nomas maksu.

Zemes izmantošanas mērķi netieši norāda uz īpašuma funkcijām, tādējādi šis īpašums ir komplikēts, jo tajā apvienotas vairākas savstarpēji dažādas funkcijas, veidojot ne tikai fiziski sadrumstalotu īpašumu, bet arī funkcionāli sarežģītu veselumu. No īpašuma izmantošanas mērķiem var secināt, ka īpašumam piemīt izglītības, sabiedriskas nozīmes funkcijas, ražošanas un saimnieciskās darbības funkcijas. Par to netieši norāda arī uz zemes vienībām esošie objekti, piemēram, veikals un autoosta, kas ir sabiedriskas nozīmes objekti, kuru attīstība ir tieši atkarīga no baznīcas interesēm. Kā laicīga rakstura objektiem to nozīme vietas ekonomisko procesu attīstībā ir būtiska.

Aglonas Bazilikas kompleksa apbūves ekonomiskā nozīme

Centrālais īpašums ietver Aglonas Bazilikas kompleksa apbūvi, kura sākusi veidoties 17.gs. Kompleksa apbūves robežas ainavā skaidri iezīmē mūra žogs, kura vārtos 90.tajos gados tika izbūvētas Krustaceļa stacijas- apstāšanās vietas.

Kompleksa apbūves pamatu veido sakrāla rakstura būves un elementi: bazilika, klostera ēka, sakrālais laukums, krusta kapela, vasaras altāris, svētavots, Golgāta kalns, pāvesta altāris, brāļu Dominikāņu kapa vieta, māsas Marijas Stefanā kapa vieta, Nabadzīgā bērna Jēzus kongregācijas māsu kapa vieta, un Aglonas kapu kapliča.

4.1.2.a. 1.att. Aglonas Bazilikas kompleksa shēma
(autora foto,2010,Aglona)

Bez sakrāla rakstura būvēm un elementiem Aglonas Bazilikas kompleksa apbūvi veido elementi, kuriem piemīt laicīgs raksturs: žurnālistu skatu tornis, svētceļnieku māja, ēdināšanas vieta, laivu piestātne, informācijas centrs, garāža, grāmatu galds, stāvlaukums un helikopteru laukums. Laicīgā rakstura elementi tika iekļauti Aglonas Bazilikas kompleksa apbūvē 90.tajos gados.

4.1.2.a 2.att. Aglonas Bazilikas kompleksa atrašanās vieta kartes fragmentā (GIS Latvija2 dati);
Aglonas Bazilikas kompleksa elementi (autora foto, Aglona,2010.)

Aglonas Bazilikas kompleksa apbūvei kā nekustamajam īpašumam piemīt ekonomiskā vērtība, kā dēļ īpašnieks ir tiesīgs gūt visus iespējamus labumus no īpašuma. Gūstot ekonomisko labumu, tiek ietekmēti ekonomiskie procesi, kas izpaužas vietas attīstībā.

Ekonomiskā labuma gūšana no sakrāla rakstura īpašumiem ir sarežģīta, jo tā nedrīkst būt pretrunā ar ticības kanoniem. Daļēji īpašuma ekonomiskā nozīme atspoguļojas tā apsaimniekošanā un attīstībā.

Vietas attīstībā būtiska nozīme bijusi Aglonas Bazilikas kompleksa pārbūvei, kas notika 90.tajos gados, gatavojoties pāvesta vizītei, kā rezultātā Aglonas Bazilika kļuva par starptautiski atzītu svētvietu. Bazilikas kompleksa pārbūvē un elementu rekonstrukcijā ieguldītos finanšu līdzekļus veidoja ziedojumi. Pāvesta vizīte un pārbūves darbu rezultātā izveidotais Aglonas Bazilikas komplekss ar tā sociālajām, kultūras un vēsturiskajām vērtībām kļuva par zīmolu, kas būtisks vietu mārketingā. Sekmīgs vietu mārketingu ir pamatā to attīstībai. Aglonas Bazilika kā zīmols tiek izmantots, lai piesaistītu investīcijas, finanšu līdzekļus, vietu apmeklētājus- dažādu veidu tūristus, ticīgos un cita veida vietas apmeklētājus. Aglonas svētki, kuru pamatā ir ticības apliecinājums, ir kļuvuši par masu pasākumu, kas sniedz ievērojamu ekonomisko labumu Aglonas Bazilikas draudzei un visam Aglonas pagastam. Aglonas pagastā attīstās tūrisma infrastruktūra, ir izveidota tūrisma mārketinga stratēģija ar galveno piesaisti- Aglonas Baziliku.

Svētku laikā Aglonas Bazilikas draudzes ieņēmumi ziedojumu veidā ir ievērojami, tāpat kā ieņēmumi no saimnieciskās un uzņēmējdarbības. Aglonas svētku ietvaros esošo tirdzniecību organizē un nosaka Aglonas Bazilikas draudze, gan piešķirot vietu tirdzniecībai, par kuru tiek iekasēta nomas maksa, gan tirgojot dažādus kulta priekšmetus. Tirdzniecība norisinās aiz bazilikas vārtiem, kur katram tirgotājam tiek piešķirta sava konkrētā vieta. Statistika par šiem ieņēmumiem nav pieejama, dotās aplēses balstās uz novērojumiem un pieņēmumiem.

4.1.2.a 3.att. Ar numuriem atzīmētās tirgotājiem paredzētās vietas
(autora foto, Aglona,2010)

Iznomātas tiek apmēram 200 vietas (Grīnuma, 2002). Tirdzniecības vietas cena atkarīga no uzņēmumu maksātspējas, kuru nosaka svētku rīkotāji, tādējādi tā variē robežās no 5- 120Ls (Neatkarīgā Rīta Avīze, 2006). Lai spētu nodrošināt dažādus pakalpojumus un apsaimniekotu īpašumus, Aglonas Bazilikas draudze ir noteikusi maksu, piemēram, par sabiedriskās tualetes izmantošanu svētku laikā.

Ekonomisks ieguvums no Aglonas Bazilikas ir arī vietējiem uzņēmējiem un līdz ar to arī iedzīvotājiem kopumā.

Aglonas Bazilikas kompleksa sociālā nozīme

Aglonas Bazilikas kompleksa izveide 90.gadu sākumā ietekmēja daudzus vietējos iedzīvotājus, to dzīves telpu, jo paplašinot kompleksa apbūves platību, tika mainīta ciema apdzīvojuma struktūra, nojaucot vairākas dzīvojamās mājas, kurās cilvēki dzīvojuši vairākās paaudzēs. Ņemot vērā, ka zeme zem ēkām bija draudzes īpašums, process notika likuma ietvaros. Daudzi vietējie iedzīvotāji palika bez dzīvesvietām. Līdzīgs process notika Aglonas Bazilikas draudzei 1992. gadā atgūstot īpašumtiesības uz klostera ēku, kura celles bija pārbūvētas par dzīvokļiem. Ņemot vērā, ka Padomju laikos klosterī tikuši izmitināti mazturīgi iedzīvotāji, tad draudze uz savas zemes palīdzēja tiem celt jaunas dzīvojamās mājas kā kompensāciju par iepriekšējās dzīves vietas atstāšanu.

4.1.2.a 4.att. Vieta, kur kādreiz atradās dzīvojamās mājas
(autora foto, Aglona, 2010)

1995. g. Saeimas pieņemtais likums *Par starptautiskas nozīmes svētvietu Aglonā*, nosaka arī dažādus ierobežojumus vietējiem iedzīvotājiem, to saimnieciskajā vai uzņēmējdarbībā. Jebkāda ēku un būvju vai atpūtas un izklaides vietu celšana var tikt veikta tikai ar draudzes rakstisku atļauju, tai skaitā koku izciršana, upju un ezeru elementu izmaiņas, medības un zveja (Par starptautiskas nozīmes svētvietu Aglonā, 1995). Ierobežojumi attiecas

uz teritoriju 500m aizsardzības zonā, kas Aglonas ciema mērogā ir visa tā centrālā daļa ar lielāko apbūves blīvumu un iedzīvotāju skaitu (Brice,2010). Šajā zonā ietilps visi Aglonas ciema nozīmīgākie objekti- pasts, aptieka, autoosta, doktorāts, veikali, skola u.c. Aizsardzības zona ierobežo cilvēkus, kas tur dzīvo jau pēdējos 50 gadus. Uz šīs zemes dzīvo ½ no pagasta iedzīvotājiem- tie ir cilvēki, kuru mājas nojauktas meliorācijas dēļ (Tupešu, 1995). Tādējādi Aglonas Bazilikas ietekme sociālo procesu attīstībā ir nozīmīga, jo caur tai piederošajiem īpašumiem tiek ietekmēta cilvēku ikdienas dzīve. Vietējie iedzīvotāji ir iesaistīti bazilikas kompleksa apbūves un tās aizsardzības zonas apsaimniekošanā. Lielākais vairums ciemata centra apbūves iedzīvotāju ir pasīvi un negatīvi noskaņoti, jo uzskata, ka Aglonas Bazilikas draudze pārkāpj privātuma robežas. (Tupešu, 1995). Aglonas Bazilikas draudze sabiedrībā tiek negatīvi vērtēta arī vairāku tiesvedības procesu dēļ, kas saistīti ar draudzes kādreizējo īpašumu atgūšanu. Viens no tādiem ir Aglonas internātgimnāzijas gadījums, kur ilgstošu tiesvedību procesu rezultātā skola tika izlikta no telpām. Draudze šo īpašumu nespēj apsaimniekot un tā pašreizējais stāvoklis ir kritisks. Līdzīga situācija bija Aglonas Bazilikas draudzei atgūstot Kameņecas muižu, kur bazilikas draudze no telpām izlika Jaunaglonas lauksaimniecības skolu. Šie gadījumi veido pamatu pārmetumiem sabiedrībā un negatīvās noskaņas veidošanā pret Aglonas Baziliku, kuras intereses tiek uzskatītas par savtīgām.

Aglonas Bazilikas kompleksa kultūras nozīme

Aglonas Bazilikas un klostera apbūve kopš 1998.gada ir valsts nozīmes kultūrvēsturisks piemineklis, kas datējams ar 18.gadsimtu (Brice,2010). Kā īpašums tas glabā daudzas kultūras un vēstures liecības, kas atspoguļojas ēku arhitektūrā, plānojumos, interjerā.

Šobrīd pastāvošais baznīcas un klostera komplekss izveidojies 18.gadsimtā. Dievnams celts laika posmā no 1768.-1780.gadam un arhitektoniski pārstāv divtorņu bazilikas celtnes tipa variāciju baroka stilā. Galvenais iekštelpu akcents- Loreto tipa divpakāpju altāris (būvēts 1797.g.), kas iezīmē galējo šī altāra tipu izplatības robežu uz Ziemeļiem no Polijas (Zviedrāns, 1998). Aglonas Bazilikas kopējais garums - 45m, platums -20m. Torņos atrodas 4 zvani, no kuriem lielākais ticis izliets Viļņā (1023kg). Kopskaitā baznīcā atrodas 10 altāri, kas veltīti dažādiem svētajiem aizbildņiem (Berkina, 2006).

Neatņemama bazilikas kompleksa apbūves sastāvdaļa ir klosteris, kas piedzīvojot dažādas pārmaiņas ir spējis saglabāt dažus 18.-19.gs. interjera elementus un plānojuma struktūras. Sākotnējā klostera būvniecības iecere bija veidot klosteri ar slēgtu pagalmu, savienojot A korpusu ar baziliku. Ēku plānojums bija tradicionāls tā laika klosteriem- ar gaiteni pagalma pusē, no kura durvis veda telpās. Klosteris tika plānots L burta veidā ar mazu izbīdījumu pret Rietumiem. Galvenā ieeja atradās Rietumu korpusa Dienvidu galā, tādēļ kopā ar minēto izbīdījumu abi gaiteni plānā veido krusta formu. Klosteris 1. stāvā atradās

4 vienvietīgas celles, ēdamistaba, virtuve ar apaļdūmeni, telpa ar maizes krāsni un 4 telpu grupa ar bibliotēku. Savukārt 2. stāvā atradās 7 vienvietīgās celles un 1 dubultcelle. Ēka būvēta no dedzinātiem māla ķieģeļiem un laukakmeņiem kaļķa javā, konstrukcijā izmantoti koka siju pārsegumi un divslīpju jumts. Iekštelpu sienas tikušas apmestas un atturīgi krāsotas. Lai gan baznīcas bieži vien nav tikušas apkurinātas, ņemot vērā klimatiskos apstākļus un to funkcionalitāti- dzīvestelpa- klostera telpas tikušas apkurinātas ar podiņu krāsni. Identiska apkures sistēma pastāvējusi tā laika muižās. Bez tam klosterī atradies kamīns, kas kā greznības simbols pastāvējis un funkcionējis līdz 19.gs. beigām (Krūmiņa- Konkova un Tēraudkalns, 2007).

Laika gaitā Aglonas Bazilikas kompleksa apbūve ir piedzīvojusi būtiskas izmaiņas ne vien fiziskajā veidolā un struktūra, kas atspoguļojas ainavā, bet arī sociālā, kultūras un ekonomiskā aspektā. Aglonas Bazilikas komplekss ir kultūrainavas sastāvdaļa, kuru laika gaitā skārušas nopietnas pārmaiņas. Kā būtiskākā ainavas pārveidošanā bijusi 20.gs. 90.gadu sākumā veiktā pārbūve, kuras laikā tika ignorētas visas pieminēto aizsardzības pieņemtās ētiskās, estētiskās un juridiskās normas, kas iespaidoja ainavas veidolu (Brice,2010). Raksturīgā Latgales baznīcas ainava ar kokiem un balta žoga ieskauto baznīcu, tika iznīcināta, atsedzot baznīcu skatam plašā sakrālajā laukumā. Veco vārtu būve tika pārcelta lielceļa malā. Paplašinot baznīcas sakrālā laukuma robežas, tika nojaukta kādreizējā apbūve, iekoptais augļu dārzs, koki. Mūsdienās augļu dārzs tiek daļēji atjaunots (Čoldere, 1998). Bazilikas fasādes pirmā stāva līmeņa risinājumu aizsedz izbūvētā terase veco kāpņu vietā, kas sākotnējā projektā bija iecerēta ar viegli nojaucamu virsbūvi. Pārbūves un plānošanas seku rezultātā daļa kultūrslāņa ap baziliku un to veidojošo ansambli tika neatgriezeniski iznīcināti (Čoldere, 1998).

4.1.2.a 5.att. Aglonas Bazilika pirms pārbūves (Krustiņš); Aglonas Bazilika pēc pārbūves (autora foto, Aglona, 2010)

Arī baznīcas iekšdarbi tika veikti bez iepriekšējās izpētes. Tika likvidētas esošās grīdas, izvākta visa grunts ar apbedījumu paliekām. Taču lielās pārbūves laikā daudzas mākslas un kultūras vērtības tika atjaunotas, restaurētas un iekļautas pieminekļu aizsardzības sarakstā (Krustiņš).

Aplūkojot Aglonas Bazilikas kompleksa apbūvi kā ainavas sastāvdaļu, nākas secināt, ka ne tikai 90.tajos gados veiktā pārbūve ir atstājusi neizdzēšamas pēdas ainavā, bet arī Padomju laiks, kurā bazilikas un klostera tiešā tuvumā tika uzbūvētas daudzdzīvokļu mājas un garāžas, no kurām daudzas šobrīd atrodas vizuāli un tehniski neapmierinošā stāvoklī.

4.1.2.a 6.att. Padomju laikā celtās garāžas tiešā Aglonas Bazilikas tuvumā; Daudzdzīvokļu mājas aiz sakrālā laukuma žoga (autora foto, Aglona, 2010).

Aglonas Bazilika ir dominante Aglonas ciema ainavā ar tās centrisko novietojumu plānojuma struktūrā. Baznīcai ir brīva pieeja no visām pusēm.

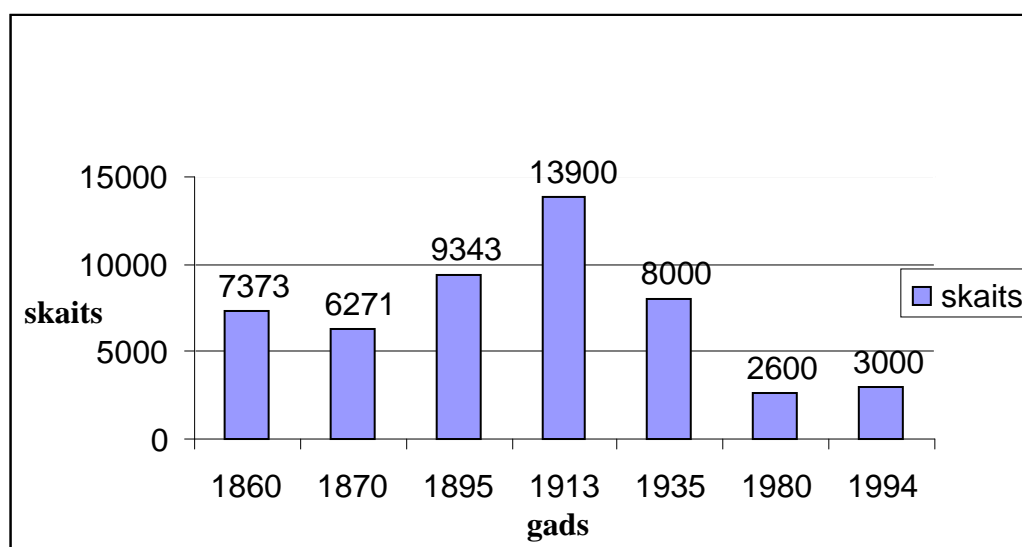
Aglonas Bazilika ir unikāla vieta, kas Aglonas svētku laikā spēj apvienot visu Latvijas konfesiju pārstāvjus un valsts amatpersonas. Tā ir unikāla, jo bazilikas komplekss tiek apdzīvots, atklājot bazilikas un ar to saistītās apbūves dzīvestelpas funkciju.

Taču tā apsaimniekošana ir komplicēta, kurai jābūt saskaņā ar likumdošanu. Šajā gadījumā kultūras pieminekļa statuss ir gan ieguvums vietas attīstībai kopumā, gan apgrūtinājums apsaimniekošanā. Gandrīz katru gadu Kultūras Pieminekļu Aizsardzības inspekcija konstatē dažādus pārkāpumus, kurus veikusi Aglonas Bazilikas draudze saistībā ar īpašumu apsaimniekošanu (Brice,2010).

4.2. Preiļu Romas katoļu draudze

Preiļu Vissvētās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze reģistrēta Preiļos un ietilps Aglonas- Rēzeknes diecēzē. Tā atrodas bijušajā Daugavpils apriņķī uz Z no Daugavpils. Attālums līdz Rudzātu baznīcai 25km, Feimaņu 24km, Rušonas 24km, Vārkavas 21km, Jasmuižas 12km, Pieniņu 12km, Riebiņu 7km. Draudzes teritorijas platība- attālums līdz kaimiņrobežām: līdz Riebiņu 4km, Pieniņu 5km, Znotiņu 6km, Jasmuižas 7km, Varkavas 12km, Rudzēti 13km, Feimaņi 14km, Rušona 15km (Cakuls, 1997). 1820. gadā Preiļu katoļu baznīcas revīzijas aktā teikts, ka tai pieder 85 draudzes, sādžas (Cakuls, 1997). Salīdzinot revīzijas aktā minēto sādžu nosaukumus ar mūsdienu kartogrāfiskajā materiālā esošajām apdzīvotajām vietām, tiek secināts, ka draudze aptvēra plašu apgabalu- Saunas, Riebiņu, Silajāņu, Aizkalnes, Vārkavas, Sutru un Rudzātu pagastus.

Draudzes locekļu skaitu būtiski ietekmējuši dažādi vēsturiski notikumi (skat. att.4.2.1). Jāpiebilst, ka Preiļu vēsturiskajā attīstībā būtisku lomu ieņēmusi cita konfesija- Mozus ticīgie (ebreji)- jo, piemēram, 1925. gadā no visiem pilsētas iedzīvotājiem 52% bija šīs ticības pārstāvji, bet katoļi bija tikai 27% (Preiļu rajona padome,2006).

4.2. 1.att.Preiļu Romas katoļu draudzes skaita izmaiņas (izstrādājis autors, izmantojot Preiļu rajona padome, 2006)

Mūsdienās Preiļu Romas katoļu draudzes lielāko locekļu skaitu veido Preiļu pilsētas iedzīvotāji. Aptuvenais draudzes locekļu skaits- 3500. Skaita pamatojums ir Ziemassvētku laikā izsniegto *kaladu* apjoms, jo cita veida statistikas datu nav (Stepiņš,2010). Draudzi veido pasīvie locekļi, kas baznīcu apmeklē svētkos (vairāk nekā 1000) un aktīvie draudzes locekļi, kas piedalās ikdienas rituālos- Svētajā Misē (ap 30) (Stepiņš,2010). Draudze kā reliģiska organizācija darbojas uz statūtu pamata, kas apstiprināti atkārtoti 2001.gadā, to dibinot 17 cilvēkiem (Stepiņš,2010). Statūti jeb nolikums ir akceptēti un atzīti no valsts, bīskapa un prāvesta. Nolikums nosaka gan draudzes īpašumu apsaimniekošanas kārtību, iekšējo

funkcionēšanu caur lēmumu pieņemšanu, gan draudzes sabiedriskās darbības iespējas, kā arī pienākumus. Draudzes organizācija sastāv no prāvesta, valdes un revīzijas komisijas. Būtiskākā loma dažādu lēmumu pieņemšanā ir prāvestam, kas vada gan draudzes garīgo dzīvi, gan tās saimniecību. Draudze ievēl valdi 3 locekļu sastāvā, kuras pienākumos ietilpst risināt sabiedriskos jautājumus, palīdzēt īpašumu pārvaldīšanā prāvestam, organizēt izglītības, kultūras, labdarības un žēlsirdības pasākumus. Savukārt draudzes revīzijas komisijas pienākumos ietilpst pārbaudīt līdzekļus un ziņot prāvestam. Prāvesta loma ir galvenā lēmumu pieņemšanā saistībā ar nekustamo īpašumu apsaimniekošanu un attīstību (Stepiņš, 2010). Draudzei ir savs šoferis un ērģelnieks, darbojas baznīcas koris (Skutele, 2009).

4.2.1. Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu vēsturiskā attīstība un to nozīme ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu formēšanās saistīta ar grāfu Bornu dzimtu, jo 1382.gadā Preiļi ar plašiem apkārtējiem novadiem bija Borhu īpašums. 1472.gadā Preiļi kļuva par apmetni Livonijas ordeņa mestram Bernardam fon der Borham, kas izceļoja no Ķelnes. Latgales vācu muižnieku pārpoļošanās laikā, 1563.gadā Polijas karalis apstiprināja Borhu tiesības uz Varakļānu un Preiļu īpašumiem, līdz ar to šo vietu attīstība bija atkarīga grāfu dzimtas interesēm. Šajā laikā Preiļu garīgo aprūpi veica dominikāņu mūki, kas 1715.gadā uzcēla koka baznīcu Preiļos. Tagadējās mūra baznīcas ēkas celtniecība, koka baznīcas vietā, ilga 8 gadus (1878-1886) (Zeile, 2006). Tās celšanai muižnieks Mols no Pēterburgas aicināja arhitektu Visocki. Realizējot projektu tika uzbūvēta baznīca romānikas, gotikas un vēlā baroka stilā. Tā ir 34m augsta, 46m gara, 24m plata, trīsjomu celtne ar vienu lielo torni, diviem mazākiem tornīšiem un pusapaļu apsīdu (skat. att. 4.2.1.1). Apkārt baznīcai tika uzbūvēts mūra žogs un ieejas vārti, abos dārza stūros tika saglabātas kapelas vēl no vecās koka baznīcas laikiem (Rancāne, 2006).

4.2.1. 1.att. Preiļu Romas katoļu baznīca
(autora foto, Preiļi, 2010)

Sākotnējais projekts paredzēja baznīcu ar 700 cilvēku ietilpību, taču vēlāk nolēma ietilpību palielināt līdz 1200 (Rancāne, 2006). Taupot līdzekļus, baznīcu būvēja no laukakmeņiem, kurus vietējie iedzīvotāji atveda to tuvējās apkārtnes. Bez tam baznīca tikusi celta bez cara atļaujas, kas atstājis ietekmi uz baznīcas celtniecību, kā rezultātā baznīcai nav bēniņu (Stepiņš,2010).

Ciešā saikne starp grāfu Borhu dzimtu un katoļticības sludinātājiem tika nostiprināta 19.gadsimta sākumā, kad grāfs Jāzeps Borhs parakstīja fundācijas aktu par draudzes prāvesta uzturēšanu, kurā sīki uzskaitīts atalgojums naudā un natūrā (kvieši, rudzi, 2 teļi.). Prāvests atradās muižas aizbildniecībā un bija atkarīgs no tās pārvaldītāju labvēlības (Anspaks, 1996). Muižas apbūves kompleksā parādījās jauns apbūves elements- kapela, kas tika iesvētīta 1817.gadā un pastāvēja pirms Romas katoļu baznīcas mūra ēkas (Anspaks, 1996). Kapela tika celta muižnieku vajadzībām, savukārt baznīca pārējiem miesta iedzīvotājiem. Baznīca tika celta ārpus grāfu Borhu muižas apbūves kompleksa ~400m attālumā. Taču saikne starp abiem īpašumiem pastāvēja. Baznīcas ieejas vārti un ieejas vārti grāfu Borhu muižas īpašumā atrodas pretī viens otram, būvēti no sarkanajiem māja ķieģeļiem.

Līdz ar draudzes prāvesta ierašanos, tā laika sabiedrībā ienāca jaunas idejas un uzskati caur izglītošanu. Prāvests, veicot sociāla rakstura funkciju, ziemā latviešu bērniem mācīja lasīšanu, katehismu un baznīcas dziedāšanu.

Laika gaitā draudze savā īpašumā ieguva vēl vairākus īpašumus, kurus sākotnēji draudzei dāvināja un atstāja mantojumā muižnieki, piemēram, Borhu dāvinātie biķeri un ornats, kas tici darināts no muižnieces Borhas kāzu kleitas, ko tā saskaņā ar 1703. gada testamentu novēlēja baznīcai (Stepiņš,2010). Preiļu Romas katoļu draudze īpašumus ir aktīvi

apsaimniekojusi, slēdzot dažādus nomas līgumus ar ebrejiem, kas saglabājušies baznīcas arhīvā (Stepiņš,2010).

Bez minētajiem īpašumiem Preiļu Romas katoļu draudzei piederēja kapsēta (tagadējā Preiļu pilsētas kapsēta), taču īpašums netika atgūts, galvenokārt, tā apsaimniekošanas izmaksu dēļ. Draudze uzdāvināja 3ha zemes Preiļu vecticībnieku draudzei dievnama celtniecībai. (Stepiņš,2010).

Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumi bijuši nozīmīgi vietas attīstībā, jo atrodas pilsētas centrālajā daļā. 1928. gada arhitektu izstrādātajā pilsētas plānā, atsevišķi iezīmētas Romas katoļu draudzes zemes, Preiļu muižas zeme, privāto personu zeme (ebreju uzņēmēju), luterāņu draudzes zeme un vecticībnieku zeme (Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja materiāli). Tas norāda uz to, ka pilsētas attīstītāji plānoja pilsētu ņemot vērā zemes īpašumu piederību. Katoļu draudzes īpašumā līdz 1940. gadam bija 12ha zemes, uz kuras atradās dažādu funkciju ēkas: plebānija, ērgelnieka dzīvojamā māja, divas klētis, kūts, šķūnis, pirts un mājas izīrētas 3 veikaliem. Zemi un ēkas Padomju varas gados atsavināja. Ērgelnieka māju, 2 klētis un pirti- nojauca (Čakuls,1997).

4.2.3.Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu nozīme 21.gadsimta vietas ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu nozīme:

- **Ekonomikas procesos:** Baznīcas centrālais novietojums pilsētas plānojuma struktūrā. Īpašumā ietilpst vērtīgi neapbūvēti zemes gabali pilsētas centrālajā daļā, kas ir nozīmīgi jaunu projektu attīstītājiem pilsētā. Ēku iznomāšana kā ienākumu avots;
- **Kultūras procesos:** Baznīca kā tūrisma apskates objekts Preiļu pilsētā, vēstures, arhitektūras un mākslas vērtību glabātāja. Kultūrainavas sastāvdaļa;
- **Sociālajos procesos:** Īpašuma ēka tiek iznomāta sociālajai mājai. Materiāla un garīga palīdzība mazturīgajiem, slimniekiem, pansionāta iedzīvotājiem. Ticības mācības priekšmets lielākajā rajona skolā, jauniešu vakaru rīkošana. Prāvesta piedalīšanos svarīgos sabiedriskos pasākumos.

Preiļu Romas katoļu draudzes nozīmīgākie īpašumi atrodas Preiļu pilsētas robežās dažādās vietās- gan apbūves centrālajā daļā, gan nomalēs. Tā kā īpašumi ir novietoti Preiļos, tiem ir lielāka kadastrālā vērtība un funkcionālā dažādība. Visu īpašumu kopējā kadastrālā vērtība kopā ar ēkām ir 223672 Ls (2010.g.). Kopumā Preiļu Romas katoļu draudzei pieder 6 dažādi īpašumi, kuri sastāv no vairākām zemes vienībām (skat. pielikumu Nr.7). Visi īpašumi

atrodas Preiļu pilsētas robežās, izņemot vienu, kas atrodas Riebiņu pagastā (skat. pielikumu Nr.5).

Kopējā īpašumu platība ir 345741m², kas ir 3,3% no Preiļu teritorijas. Platības ziņā lielākais īpašums atrodas ārpus pilsētas, Riebiņu pagastā un aizņem 175600m², kas platības ziņā pielīdzināms visu draudzei piederošo īpašumu kopplatībai Preiļos. Šī īpašuma galvenais izmantošanas veids ir lauksaimniecības zeme. Uz šī īpašuma, kas sastāv no 3 zemes vienībām, atrodas 3 ēkas ar dzīvojamo un saimniecības funkciju. Īpašuma kopēja kadastrālā vērtība ar būvēm- 10143Ls(2010.g.)

4.2.3.a Preiļu Romas katoļu draudzes centrālais īpašums

Centrālā īpašuma¹⁴ ekonomiskā nozīme

Preiļu Romas katoļu draudzes *centrālais īpašums* ietver baznīcu un ar to saistītās ēkas. Tas atrodas Preiļu centrālajā apbūves daļā un tā platība ir 62048m², kas sastāv no 4 zemes vienībām. Šis ir nozīmīgākais īpašums ne tikai baznīcas atrašanās dēļ, bet arī kadastrālās vērtības ziņā- 99006 Ls. Īpašumā ietilpstošo būvju (baznīca, dzīvojamās mājas, garāža, noliktava) kadastrālā vērtība ir 38335 Ls. Baznīcai nav aizsargājamā kultūras pieminekļa statusa, kas varētu apgrūtināt apsaimniekošanu. Taču tā tiek iekļauta kā tūrisma apskates objekts Preiļu pilsētā (Stepiņš,2010). Viss īpašums tika atgūts Latvijas Neatkarības atjaunošanas laikā (Stepiņš,2010). Baznīcas tiešā tuvumā atrodas prāvesta Kalves 1950.gadā celtā dzīvojamā māja, kas šobrīd netiek apdzīvota, jo ēkai nepieciešams remonts. Draudzes prāvests dzīvo mājā, kas atgūta 90.tajos gados, kurā Padomju laikā atradās bērnu dārzs (skat.att.4.2.3.a. 1.).

---

¹⁴ Centrālais īpašums- šī pētījuma ietvaros par centrālo īpašumu tiek uzskatīts īpašums, kurā ietilpst sakrālo ēku apbūve. Bez sakrāla rakstura apbūves īpašumā var ietilpt citas būves un tas var sastāvēt no vairākām zemes vienībām.

4.2.3.a. 1.att.Prāvesta dzīvojamā māja tiešā baznīcas tuvumā
(autora foto, Preiļi, 2010)

Īpašums ir funkcionāli sarežģīts dažādās izmantošanas iespēju dēļ:

- Komercedarbības objektu apbūve;
- Izglītības un zinātnes iestāžu apbūve;
- Individuālo dzīvojamo māju apbūve;
- Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība;
- Reliģisko organizāciju ēku apbūve;

Īpašumā ietilpstošās būves Preiļu Romas katoļu draudze iznomā privātuzņēmumiem- aptiekai, bērnu apģērbu veikalam, avīžu kioskam, TV remontdarbnīcai, apģērbu un sadzīves priekšmetu veikalam (skat. att.4.2.3.a.2.) Kā arī Preiļu sociālajai mājai. Daudzdzīvokļu mājas un garāžas, kas uzeltas Padomju laikos un draudzei piederošās zemes, apsaimnieko Preiļu pilsētas dome, maksājot nomas naudu Baznīcai. Nomas ceļā iegūtos līdzekļus draudze iegulda īpašumu uzturēšanā, apsaimniekošanā un attīstībā, piemēram, nodrošinot ēku remontus. Bez šīm ēkām Baznīcas īpašumā ietilpst arī šķūņi, kuri netiek iznomāti un apsaimniekoti (Stepiņš,2010).

4.2.3.a. 2.att. Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumā esošās ēkas pilsētas centrālajā daļā (autora foto,Preiļi,2010)

Visus lēmumus par īpašuma apsaimniekošanu pieņem prāvests un slēdz darījumu līgumus. Prāvests kā īpašumu apsaimniekotājs ir atbildīgs tikai par draudzei piederošajiem īpašumiem.

Pašlaik Preiļu Romas katoļu draudze ir iznomājusi zemi jauna nekustamā īpašuma projekta attīstīšanai – autoostas un tirdzniecības centra būvniecībai (skat. att. 4.2.3.a.3). Šī īpašuma vienība atrodas pie Preiļu centrālās bibliotēkas, 300m attālumā no Preiļu Valsts ģimnāzijas, 60m no bankas un kafejnīcas/ veikala ēkas. Īpašuma novietojums ir būtisks šī projekta attīstītājiem.

4.2.3.a. 3.att. Preiļu Romas katoļu draudzei piederošs neapbūvēts zemes gabals pilsētas centrālajā daļā (autora foto, Preiļi, 2010)

Visus darījumus ar nekustamo īpašumu kontrolē arī Aglonas- Rēzeknes diecēze. Lai rīkotos ar nekustamo īpašumu, caur kuru var tikt pasliktināts draudzes mantiskais stāvoklis, var tikt prasīta bīskapa atļauja. Ja draudze vēlas pārdot zemi, jābūt diecēzes piekrišanai. 2001.gadā Preiļu Romas katoļu draudze uzdāvināja 3ha zemes Preiļu vecticībnieku draudzei dievnama būvēšanai (Stepiņš,2010).

Šie īpašumi ir būtiski to novietojuma dēļ pilsētas centrālajā apbūves daļā. Tos apsaimniekojot tiek iegūti līdzekļi draudzes uzturēšanai. Bez tam, Preiļu Romas katoļu draudze aktīvi sadarbojas ar Preiļu pilsētas domi, kas, atbalstot atsevišķus projektus, piešķir finanšu līdzekļus. Īpašumu attīstīšana tiek saskaņota ar Preiļu pilsētas domi. Preiļu Romas katoļu draudze kā juridiska persona maksā PVN, kas nozīmē, ka ieņēmumi no saimnieciskās darbības ir būtiski. Taču galveno naudas plūsmu nodrošina ziedojumi (Stepiņš,2010).

Centrālā īpašuma sociālā nozīme

Preiļu Romas katoļu baznīcai ir būtiska loma sabiedrībā. Daudzas Baznīcas funkcijas tiek realizētas caur īpašumu, piemēram, ēka tiek iznomāta Preiļu sociālajai mājai, tādējādi atspoguļojot Baznīcas kariatīvo funkciju. Savukārt baznīcā darbojas koris, tiek organizēti jauniešu vakari, kuros tiek izglītoti un garīgi audzināti jaunieši. Draudze kā sabiedriski aktīva organizācija apmeklē Gailīšu pansionātu, slimniekus Preiļu slimnīcā, nespējniekus un mazturīgos Preiļu pagasta iedzīvotājus. Preiļu 1.pamatskolā, kas ir lielākā mācību iestāde skolēnu skaita ziņā Preiļu rajonā, kā mācību priekšmets ir iekļauts *Ticības mācība*, kuras ietvaros bērni kārtoti eksāmenu baznīcā un saņem pirmo *komūniju*. Katoļu baznīcas prāvests ir nozīmīga persona sabiedrībā, par ko liecina piedalīšanās dažādos sabiedriskos pasākumos, piemēram, jaunas sporta zāles atklāšanā. Katru gadu pilsētas ielās tiek rīkots procesijas gājiens, kura ietvaros tiek slēgta satiksmes kustība un piedalās liels skaits pilsētnieku.

Centrālā īpašuma kultūras nozīme

Lai gan baznīcai nav piešķirts kultūras pieminekļa statuss, tā glabā daudzas vēstures liecības un ir nozīmīga vietas attīstības kontekstā. Baznīcas interjerā atrodas vairāki mākslas priekšmeti (kopskaitā 5), kuriem ir aizsardzības statuss. Tajā atrodas no vecās baznīcas pārmantotie biktskrēsli un ļoti vērtīgā Dievmātes glezna sudraba ietvarā. Nozīmīga mākslas vērtība ir glezna „Kristus Debesskāpšana”, kas tapusi 18.gadsimta otrajā pusē, kā arī citi dažādi lietišķās mākslas priekšmeti- kancele, krusti, kristību trauks, svečturi (Rancāne, 2006).

No pilsētas ainavas un struktūras viedokļa, baznīcai plānojumā ir centrālā vieta. Tā atrodas 4 nozīmīgāko ceļu krustpunktā. Mūsdienās tās ir pilsētas galvenās artērijas- ielas. Ņemot vērā centra mazstāvu apbūvi (3stāvi, atsevišķos gadījumos 5), tad baznīca ir dominante ainavā. Baznīcas dārzā tiek veikti prāvestu un citu garīdznieku apbedījumi. Dārzā atrodas Latgales Mātes statuja, bet ārpus dārza – piemineklis politiski represētajiem. No kultūrainavas viedokļa, baznīcas dārzā izaugušie koki aizsedz baznīcas fasādi, kas liedz pilnībā to aplūkot. Tādēļ baznīcas dārzā augošie koki šādā kontekstā var tikt negatīvi vērtēti.

4.3. Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze

Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze reģistrēta Preiļu rajona Līvānos, Dzelzceļa ielā 17, un ietilpst Daugavpils diecēzē, kuru valda bīskaps Einārs Alpe. Tā formējusies kā atsevišķa Krustpils draudzes vienība un darbojas uz nolikuma pamata. Draudzi veido Līvānu un Līvānu pagasta iedzīvotāji. Draudzes locekļu skaits svārstījies no 112 cilvēkiem 1922. gadā līdz 307 – 1931. gadā (Bērziņš,2010). Pašlaik draudzes locekļu skaits sarucis līdz 50, kas dalās pasīvajos un aktīvajos. Aktīvie ir tie, kas sistemātiski apmeklē gandrīz visus dievkalpojumus (~20) (Ušacka,2010).

Draudzi apkalpo prāvests Gunārs Zvaniņš no Ķekavas, noturot reliģiskos rituālus 2 reizes mēnesī. Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze sadarbojas ar Preiļu Evaņģēliski luterisko draudzi, kā arī Vācijas Luterisko Baznīcu (Ušacka,2010). Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze ir neliela, tādēļ tās ietekme uz ekonomiskajiem, kultūras un sociālajiem procesiem bijusi neliela.

4.3.1.Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumu vēsturiskā attīstība un to nozīme ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumu formēšanās saistīta ar 17.gadsimtu, kad 1679.gadā Līvānu muiža nonāca luterticīgā barona Nikolaja Korfa īpašumā. Jau tajā pašā gadā iesākas tiesas prāva starp Līvānu katoļu draudzes prāvestu un baronu, jo prāvests apsūdzēja baronu par kaitējumu katoļu baznīcai- demolējot mācītāja māju, patvaļīgi nopļaujot baznīcai dāvināto pļavu un sienu sametot Daugavā, liekot ar varu sadzīt katoļus luteriešu baznīcā un lika pieņemt vakarēdienu. Šajā tiesas procesā par vainīgo tika atzīts prāvests, kas ticis padzīts no Līvānu miesta (Anspaks, 1996). Līvānu Evaņģēliski luteriskā baznīca atradās barona aizbildniecībā uz viņa zemes īpašuma. No 18.gs. sākuma līdz 1919.gadam Līvāni bija Krustpils muižas īpašnieka barona Nikolaja Korfa dzimtas īpašums.

20.gs. 30.to gadu sākumā Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze lūdza piešķirt 20ha lielu zemes īpašumu dievnama celtniecībai. 1928. gadā tika noslēgts dāvinājuma līgums par apmēram 982 m² zemes platību Stikla ielā (Bērziņš,2010). Tajā vietā atradās kara laikā nopostītās korķu fabrikas mūri, ko īpašnieks pārdeva draudzei. Vēlāk šis zemes gabals tika vēl palielināts.

Tagadējais luterāņu dievnams uzcelts 1932.g. pēc inženiera Pētersona projekta par draudzes ziedojumiem un luterticīgo vāciešu finansiālo atbalstu (skat. att. 4.3.1. 1.att.) 1933. gada Lieldienās draudzes locekļus pulcēja jauns bronzas zvans, bet ar mācītāja K.

Brieža palīdzību 30. gadu beigās draudze ieguva jaunas ērģeles (Bērziņš, 2010). Padomju laikā baznīcā gribēja iekārtot gan sporta zāli, gan noliktavu, taču šīs ieceres tā arī neīstenojās, saglabājot dievnama sākotnējo funkcionalitāti.

4.3.1. 1.att.Līvānu Eņģēliski luteriskā baznīca
(autora foto,Līvāni,2010).

4.3.2. Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumu nozīme 21. gadsimta Līvānu ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības procesos

Ekonomikā nozīme

Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes centrālais īpašums, kurā ietilpst baznīca, ir vienīgais draudzei piederošais nekustamais zemes īpašums. Īpašums sastāv no 3 zemes vienībām, kuras atrodas dažādās vietās (skat. att. 4.3.2. 1.att). Kartes fragmentā ar zilās krāsas taisnstūriem atzīmēta draudzes īpašumu atrašanās vieta.

4.3.2. 1.att. Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumu novietojums pilsētas kartes fragmentā (izstrādājis autors, izmantojot Līvānu novada dome, 2010)

Līvānu luterticīgo draudzes īpašumā ietilpst 5 ēkas- baznīca, divi šķūņi un divas dzīvojamās mājas. Kopējā īpašuma platība ir 33205m², kas ir 0,7%¹⁵ no pilsētas platības. Īpašuma kadastrālā vērtība 36692 Ls (skat. pielikumu Nr.8).

Baznīcas īpašums mūsdienās ir nozīmīgs, jo atrodas Līvānu komunikācijas mezgla tiešā tuvumā- autoosta un dzelzceļa stacija.

Šī īpašuma izmantošanas veids:

- Dabas pamatnes, parki, zaļās zonas un citas rekreācijas nozīmes objektu teritorijas, ja tajās atļautā saimnieciskā darbība nav pieskaitāma pie kāda cita klasifikācijā norādīta lietošanas mērķa;
- Publiskie ūdeņi;
- Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība.

¹⁵ Skaitlis iegūts, izmantojot Līvānu pilsētas platību 4970000m²

Divas no īpašumā ietilpstošajām vienībām atrodas Ubaglīcī, kas ir tiešā ūdeņu tuvumā. Draudze īpašumu apsaimnieko par iegūtajiem ziedojumiem. Ievērojamu atbalstu sniedz ārvalstu luterāņu draudzes no Vācijas un Anglijas. Atsakoties no īpašumtiesībām uz kapsētu, draudze ieguva līdzekļus baznīcas jumta remontam. Kapsētā pašreiz apbedījumi vairs netiek veikti vietas trūkuma dēļ (Ušacka,2010).

Kultūras nozīme

Luterāņu draudzes īpašumā esošā baznīca ir vietas vēstures attīstības liecība. 1970. gadā baznīcai ticis piešķirts kultūras pieminekļa statuss, taču mūsdienās celtnei šāda statusa nav. Baznīcas interjers ir veidots atturīgi. Gleznas tikušas atvestas no Vācijas, reliģiskie priekšmeti saņemti kā dāvinājumi, piemēram, kristību trauks ir Dāņu Evaņģēliski luteriskās draudzes dāvana (Ušacka,2010).

Baznīcas novietojums pilsētas plānojumā ir centrisks, tādējādi pilsētā dievnams ir dominante, ar smailu zvanu torni, kas paceļas augstāk par pārējo apbūvi. Tas novietots blakus industriālajai apbūvei- bijušajai korķu fabrikai, kas dibināta 20.gs. sākumā. Korķu fabrikas degradētās ēkas veido nepievilcīgu fonu baznīcai, kā arī liedz dievnamu aplūkot no dažādiem skatu punktiem, pusēm.

4.3.2. 2.att. Līvānu Evaņģēliski luteriskā baznīca ar tiešā tuvumā esošo korķa fabrikas apbūvi (autora foto, Līvāni,2010)

Sociālā nozīme

Lai gan Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze ir skaitliski neliela, tā aktīvi darbojas gan vietējās sabiedrības vidē, gan ārpus draudzes robežām. Draudze aktīvi sadarbojas ar Preiļu luterisko draudzi, kopīgi organizējot dažādus pasākumus. Abas draudzes kopīgi dodas pieredzes apmaiņas braucienos uz Vāciju. Līvānu luterāņu draudze atbalsta pilsētas talantīgos bērnus un jauniešus (mūzika, māksla), piedāvājot dažādas talanta attīstības iespējas Vācijā. Bez tam draudze regulāri saņem humāno palīdzību no Vācijas, kura tiek izdalīta mazturīgajiem draudzes locekļiem, kā arī citiem pilsētas iedzīvotājiem, kuriem tā ir nepieciešama (Ušacka,2010).

4.4. Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze

Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze reģistrēta Riebiņos, Lauku ielā 4. Hierarhiski tā ietilpst Daugavpils apgabalā. Draudze darbojas autonomi, taču saglabā saikni ar hierarhiski augstāko pareizticīgo Baznīcas vienību Latvijā- Rīgas Metropolītu. Riebiņu ciema apbūve sākusi veidoties 18.gadsimā uz 16.gadsimā izveidotās muižas pamata. 16. gadsimtā Riebiņu muiža tika izlēņota Livonijas ordeņa mestram Gerhardam Rēdinbergam (Anspaks, 1996).

Riebiņu ciemā dzīvo 938 iedzīvotāji (Riebiņu novads,2010). Savukārt, Riebiņu draudzes locekļu skaits ir ap 60, no kuriem lielākā daļa ir pensionāri. Tādējādi, varētu uzskatīts, ka~ 6% no ciema iedzīvotājiem ir pareizticīgie. Draudzes locekļi dalās pasīvajos un aktīvajos. Pasīvie draudzes locekļi dievnamu apmeklē Baznīcas svētkos, kopskaitā līdz 100 cilvēkiem. Savukārt regulāro (aktīvo) baznīcas rituālu apmeklētāju skaits ir no 18-20 cilvēkiem. Draudzi apkalpo *Svētais Tēvs* Mihails Stoiko, kurš ierodas no Līvānu pareizticīgās baznīcas 2 reizes mēnesī. Mihails Stoiko ir pastāvīgais draudzes *Svētais Tēvs* kopš 1992.gada. Riebiņu draudzes skaitliski lielāko daļu veido Preiļu pilsētas iedzīvotāji, bet mazāko Riebiņu pagasta iedzīvotāji. Tas izskaidrojams ar to, ka Preiļu pilsētā ir liels pareizticīgo skaits, bet dievnama nav (Krasnopjorova,2010).

Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze darbojas uz 2007. gadā apstiprinātiem statūtiem. Draudzes īpašumu apsaimniekotāji ir draudzes locekļi. Lēmumus saistībā ar apsaimniekošanu un citiem jautājumiem pieņem draudzes sapulce, savukārt revīzijas komisija kontrolē finanšu plūsmu. *Svētais Tēvs* netiek iesaistīts īpašuma apsaimniekošanas procesā un neietekmē dažādus ar to saistītus lēmumus. Draudzei ir sava bibliotēka, kurā apkopota draudzes vēsture un garīga satura literatūra. Bez tam, draudzei ir savs koris, jo pareizticīgo dievnamos dziedājumi notiek unisonā (Krasnopjorova,2010).

4.4.1. Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzes īpašums

Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo baznīcas īpašuma:

- **Ekonomiskā nozīme**- dievnams atrodas Riebiņu ciema centrālajā daļā. Blakus dievnamam atrodas neapbūvēts zemes gabals, kas varētu tikt attīstīts. Viens no tūrisma apskates objektiem Riebiņos;
- **Sociālā nozīme**- dievnams kā nozīmīga pulcēšanās vieta Preiļu pareizticīgajiem iedzīvotājiem. Bibliotēka, kora uzturēšana, izglītojošs darbs ar jauniešiem;
- **Kultūras nozīme**- dievnams kā Riebiņu kultūras mantojuma sastāvdaļa, vērtīgi mākslas priekšmeti.

Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzei pieder viens zemes īpašums, uz kura atrodas divas ēkas- baznīca un dzīvojamā māja. Kopējā īpašuma platība 67930m², bet kadastrālā vērtība uz 2010. gada janvāri- 4211 Ls (skat. pielikumu Nr.9). Īpašums pilda reliģisko funkciju un netiek izmantots citiem mērķiem. Ārpus baznīcas žogam atrodas dzīvojamā māja, kas pašlaik netiek aktīvi izmantota. Atsevišķos gadījumos to izmanto draudze dažādu pasākumu organizēšanai (skat. att. 4.4.1.1.)

4.4.1. 1.att. Riebiņu pareizticīgo draudzei piederošā dzīvojamā māja
(autora foto, Riebiņu,2010)

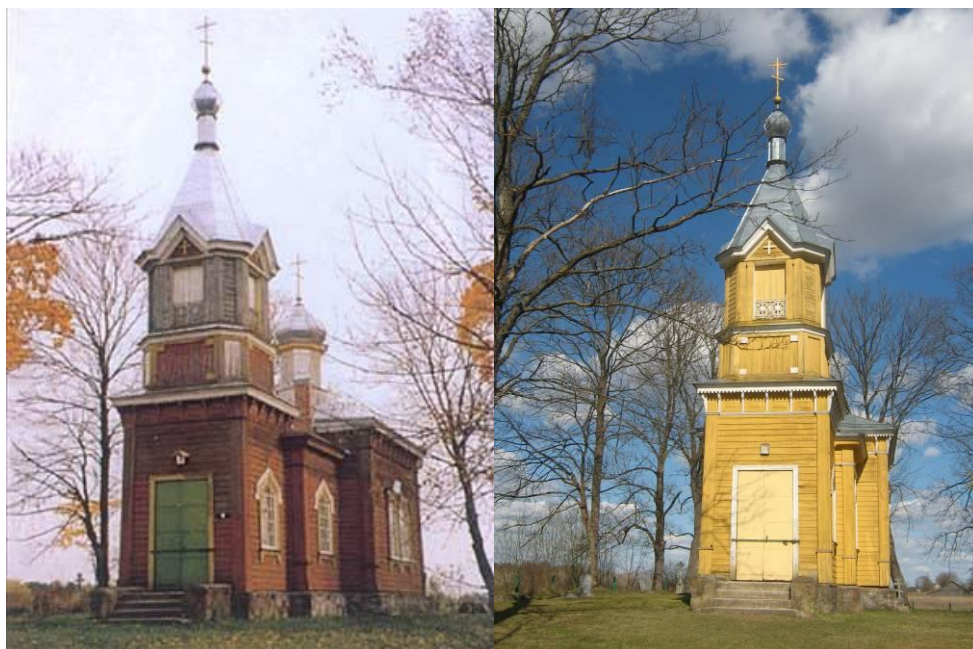
Dievnams atrodas ciemata centrālajā daļā uz neliela pakalna. Tas celts uz vietējo iedzīvotāju ziedotās zemes. Dievnams celts cara laikā un iesvētīts 1893. gadā. Baznīca celta uz laukakmens pamatiem koka guļbūves tehnikā, kas apšūta ar dēļiem. Dievnamam ir četrslīpju jumts. Plānojums līdzinās krievu baznīcu tā saucamajam klēts tipam (Bistere, 2006.)

Iekštelpas uzbūvi veido:

- ieeja,
- centrālā daļa, kur rituālu laikā atrodas draudze,
- aleja, kur rituālu laikā atrodas *Svētais Tēvs*,
- ikonostass-debesu vārti, kas norobežo to telpas daļu, aiz kuras neviens nedrīkst iet (Krasnopjorova,2010).

Interjeru veido ikonas, kas apsegtas ar krāšņiem izšuvumiem.

Gaiši dzeltenīgi krāsoto dievnamu apņem žogs. Šajā teritorijā ietilpst arī kapsēta, kurā apbedīts pirmais draudzē kalpojošais *Svētais Tēvs* un citi garīdznieki, tai skaitā draudzes locekļi, kas pildījuši draudzē nozīmīgas funkcijas, piemēram, vadījuši rituālos dziedājumus.

4.4.1. 2.att. Riebiņu pareizticīgo baznīca pirms remontdarbiem (Kungs,apžēlojies,2010); Riebiņu pareizticīgo baznīca pēc remontdarbiem (autora foto, Riebiņi,2010)

Kapsētā notika apbedījumi līdz 1950. gadam, kad to slēdza un kapsētai paredzēto zemi izmantoja dzīvojamo māju celtniecībai (Krasnopjorova,2010).

2009.gadā tika veikts dievnama kapitālremonts, kuram finanšu lielāko daļu veidoja Kanādā dzīvojošā latvieša Ilmāra Rinka ziedojumi (skat. att. 4.4.1.2.) (Krasnopjorova,2010). Draudzes finanšu līdzekļus veido tikai ziedojumi, nekāda papildus saimnieciskā darbība, no kuras tiktu gūti ienākumi, netiek veikta.

Mūsdienās atjaunotā dievnama interjers ir īpaši grezns, kas sastāv no vērtīgiem mākslas priekšmetiem (Rancāne,2002). Tādēļ baznīca tiek rūpīgi slēgta, tai ir signalizācija, jo tā iepriekš tikusi vairakkārt apzagta. Kā kultūras mantojuma sastāvdaļa dievnams iekļauts Riebiņu tūrisma apskates objektu sarakstā.

4.5. Preiļu vecticībnieku draudze

Preiļu vecticībnieku draudze reģistrēta Preiļos, Jelgavas iela 33, kur atrodas dievnams. Draudzes locekļu skaits sasniedz 1000 personas, taču šis skaits variē. Baznīcas svētkos pilcējas 500-600 draudzes locekļus, bet ikdienas rituālos dalību ņem 50 draudzes locekļi. Baznīca paredzēta 300 dievlūdzējiem (Bereza,2010). Draudzi veido ne tikai Preiļu iedzīvotāji, bet arī Rušonas, Aglonas un Riebiņu pagastu vecticībnieki. Vecticībnieku lūgšanu namu Baznīcas svētkos apmeklē arī tie, kas nav draudzes locekļi. Lai kļūtu par draudzes locekli nepieciešams kristīties un jāraksta motivējošs iesniegums draudzes *Svētajam Tēvam* (Bereza,2010).

Draudze darbojas autonomi uz statūtu pamata. Tā funkcionē pastāvīgi un nesadarbojas ar citām vecticībnieku draudzēm vai konfesijām. Vienu reizi 4 gados norisinās kopsapulce, kas ievēl padomi/sapulci un revīzijas padomi, pēc tam šie locekļi ievēl priekšsēdētāju, kas nes materiālu atbildību. *Svētajam Tēvam* nav būtiskas lomas lēmumu pieņemšanā, kas saistīta ar īpašumu apsaimniekošanu un finanšu plūsmu. Draudzes pamatsastāvu veido arī dievkalpojumu vedējs (dzied, lasa Svētos Raktus senkrievu valodā). Dievkalpojuma vedēju apstiprina draudzes *Svētais Tēvs* (Bereza,2010). Draudze aktīvi iesaistās arī sabiedriskajā dzīvē savas draudzes robežās, palīdzot mazturīgajiem draudzes locekļiem.

4.5.1. Preiļu vecticībnieku draudzes īpašumi

Preiļu vecticībnieku draudzes īpašumu:

- **Ekonomiskā nozīme**-vēsturiski piederējis vērtīgs zemes īpašums Preiļu pilsētas centrā, kas Padomju laikā ticis atsavināts.
- **Sociālā nozīme**- draudzes locekļu komunikācijas vieta, palīdzība mazturīgajiem draudzes locekļiem;
- **Kultūras nozīme**- mākslas priekšmeti, vecticībnieku identitātes saglabāšana.

Preiļu vecticībnieku draudzei pieder divi nekustamie īpašumi Preiļos (2010.g.). Abi īpašumi atrodas pilsētas perifērijā. Draudzes centrālais īpašums, uz kura atrodas lūgšanu nams novietots pie Preiļu pilsētas robežas, kuru iezīmē Preiļu pilsētas kapsēta un apvedceļš. Centrālā īpašuma platība ir 1983m², bet kadastrālā vērtība 22141 Ls (skat. pielikumu Nr.10). Dievnams uzbūvēts uz 3ha zemes, kurš tika saņemts dāvinājumā no Preiļu Romas katoļu draudzes 1994.gadā (Bereza,2010). Tā bija pilsētas mazdārziņu teritorija, kas joprojām pilda šādu funkciju. Tādējādi dievnamam tieši pieguļošo teritoriju ieskauj mazdārziņu teritorijas un kapsēta (skat.att. 4.5.1. 1.)

4.5.1. 1.att. Vecticībnieku dievnams un tā apkārtnē
(autora foto, Preiļi, 2010)

Dievnama interjers glabā vērtīgus mākslas priekšmetus- ikonas (skat.att.4.5.1. 2.att.). Visas ikonas baznīcā novietotas uz Austrumiem, jo tas ir *paradīzes* virziens (Bereza, 2010). Katri ikonai tiek piešķirts unikāls numurs un tās reģistrētas Baznīcas Grāmatā. Visi krusti un kulta priekšmeti mantoti no iepriekšējās baznīcas (Bereza, 2010).

4.5.1. 2.att. Preiļu vecticībnieku dievnama altāra daļa
(autora foto, Preiļi, 2010).

Vecticībniekiem raksturīgas dažādas tradīcijas, kas laika gaitā ir bijušas noturīgas. Neatņemama interjera sastāvdaļa ir koši, krāsaini, izšūti spilventiņi, kas katram draudzes

loceklim ir savs (skat.att. 4.5.1. 2.) Spilventiņi atrodas baznīcā un tiek izmantoti reliģisko rituālu veikšanas procesā. Dievkalpojumu specifiskā dēļ, ticīgajiem jāpavada diezgan ilgs laiks tupot uz ceļiem. Spilventiņu daudzums netieši norāda un aktīvo draudzes locekļu skaitu, kas apmeklē dievnamu regulāri.

4.5.1. 2.att. Vecticībnieku izšūtie spilventiņi dievnamā
(autora foto,Preiļi,2010)

Pirms tam Preiļu vecticībnieku draudzei piederēja dievnams, kas atradās Preiļu centrālajā apbūves daļā, ~100m attālumā no Preiļu Romas katoļu draudzes dievnama. Ēka bija celta no koka ar vienu torni (Bereza, 2010). Taču Padomju laikos (1962.gadā) vecticībnieku īpašums tika atsavināts un dievnams nojaukts. Uz šī apbūves gabala tika uzcelta Preiļu slimnīca (Bereza, 2010). No vecās baznīcas saglabāti tikai vārti (skat. att. 4.5.1.3). Latvijas Neatkarības atjaunošanas laikā Preiļu vecticībnieku draudzei tika izmaksāta kompensācija, kas tika ieguldītā jaunā dievnama celtniecībā (Bereza, 2010).

4.5.1. 3att. Nojauktā vecticībnieku dievnama vārti Preiļos
(autora foto, Preiļi,2010).

Otrs Preiļu vecticībnieku draudzes īpašums atrodas 300m attālumā no baznīcas, mazstāvu individuālo māju apbūves rajonā. Šī īpašuma platība ir 1155m², bet kadastrālā vērtība 4130Ls. Kadastrālā vērtība ir tik augsta, jo īpašumā atrodas dzīvojamā māja un saimniecības ēka. Šajā ēkā dzīvo draudzes *Svētais Tēvs* (Bereza,2010).

5. Reliģisko organizāciju īpašumu ietekmes apkopojums ekonomisko, sociālo un kultūrālo procesu attīstībā Preiļu rajonā

Reliģisko organizāciju īpašumu nozīmi ekonomisko, sociālo un kultūras attīstības procesos ir jāaplūko kompleksi, tādējādi atklājot īpašuma nozīmi vietas attīstībā no tās pirmsākumiem līdz mūsdienām. Būtiski ir saprast, ka īpašumam ir jāpiemīt ekonomiskai, sociālai un kultūras vērtībai, lai tas spētu ietekmēt šos procesus. Preiļu rajona kontekstā nozīmīgākie ir Romas katoļu draudžu īpašumi- gan to skaita, aizņemto platību, kadastrālo vērtību, gan novietojuma dēļ. Tādējādi lielāka ir to nozīme ekonomisko, sociālo un kultūras attīstības procesos. Savukārt, vecticībnieku, pareizticīgo, luterticīgo draudžu īpašumi aizņem nelielas platības, to kadastrālās vērtības ir zemas, un to ietekme ekonomisko, sociālo un kultūras procesu attīstībā ir mazāka. Tie, galvenokārt, ir būtiskāki vietas identitātes saglabāšanā.

Ekonomiskā nozīme

Analizējot reliģisko organizāciju īpašumus Preiļu rajonā veidojas sakarība: skaitliski mazākai draudzei, pieder mazāks īpašumu skaits, visbiežāk tā ir tikai sakrāla rakstura būve, kas atrodas lauku teritorijā. Skaitliski lielākās draudzes norāda ne tikai uz dominējošo konfesiju teritorijā, bet arī uz vietas apdzīvojuma blīvumu. Jo lielāks konkrētās vietas apdzīvojuma blīvums, jo lielāka draudze.

Vēsturiskās attīstības gaitā reliģisko organizāciju īpašumi vietu plānojuma struktūrā atrodas centrālajos apbūves rajonos. Kopā ar citiem sabiedriski nozīmīgiem objektiem, piemēram, skolām, medicīnas iestādēm, autoostām, bankām, veido vietas kodolu. Tādējādi šie īpašumi ir nozīmīgi vietas attīstībā. No analizētajām reliģiskajām organizācijām visām pieder/vai piederējuši īpašumi pilsētu vai ciemu centrālajās apbūves daļās. Šāds īpašuma novietojums ietekmē kadastrālo vērtību, vairākumā gadījumu to paaugstinot.

Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumi atrodas pilsētas centrālajā daļā. Tie ir nozīmīgi vietas attīstības plānošanā, jo lielākā daļa no tiem tiek iznomāti, tādējādi tiem ir izteikta ekonomiskā vērtība. Draudzei pieder arī neapbūvēti zemes gabali pilsētas centrālajā daļā, kuru attīstībā ir ieinteresēta vietējā pašvaldība. Savukārt, Preiļu vecticībnieku draudzes īpašums ir atrodas pilsētas perifērijā pie pilsētas robežas, mazdārziņu teritorijā, tādējādi šim īpašumam dominē sociālā un kultūras nozīme kā būtiska vecticībnieku identitātes saglabāšanā.

Riebiņu pareizticīgo baznīcas īpašums atrodas ciemata apbūves centrālajā daļā un ir nozīmīgs ne tikai vietējiem, bet arī Preiļu iedzīvotājiem, kas veido lielāko draudzes locekļu skaitu. Tas glabā vērtīgus mākslas priekšmetus un ir nozīmīgs pareizticīgo kultūras saglabāšanas kontekstā, ņemot vērā, ka Preiļu rajonā konfesija atrodas minoritātes statusā.

Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumi atrodas Līvānu pilsētas centrālajā apbūves daļā līdzās nozīmīgam komunikāciju mezglam, tādējādi īpašums ir nozīmīgs attīstības kontekstā. Draudze ir skaitliski neliela un īpašuma apsaimniekošana ir apgrūtināta mazo ienākumu- ziedojumu dēļ.

Savukārt, Aglonas Bazilikas īpašumi ir bijuši pamatā vietas attīstībai, kas ietekmējis gan apdzīvojuma pieaugumu, gan ekonomiskos, kulturālos un sociālos procesus. Aglonas Bazilikas draudze ir finansiāli spēcīgākā Preiļu rajonā, jo tai pieder liels skaits īpašumu, kuri tiek izmantoti saimnieciskās un uzņēmējdarbības veikšanai, papildus saņemot valsts finansiālu atbalstu, pamatojoties uz valsts un Svētā Krēsla līgumu. Īpašumi atrodas ciema centrālajā apbūves daļā un ietver ne tikai bazilikas apbūves kompleksu, bet arī sabiedriskas nozīmes objektus- skolu, autoostu, pastu utt. Pamatojoties uz likumu *Par Aglonas svētvietu*, ir noteikta 500m aizsargjosla, kuras ietvaros tās iedzīvotājiem un pašvaldībai ir jāsaskaņo visas saimnieciskās un citas darbības ar Aglonas Bazilikas draudzi, tādējādi tai ir noteicošā loma vietas attīstības procesos, jo 500m rādiuss ietver visu ciemata centrālās apbūves daļu, kurā dzīvo ½ no visiem Aglonas pagasta iedzīvotājiem. Aglonas Bazilikas īpašumiem, kā centrālajai struktūrai ciemata uzbūves pamatā, piemīt galvenā loma ekonomisko, sociālo un kultūras procesu attīstībā. Salīdzinoši, pārējām aplūkotajām draudzēm nav tik lielas ietekmes. Aglonas Bazilikas draudzes pakļautībā atrodas parējās Romas katoļu draudzes Preiļu rajonā.

Bez tam Aglonas Bazilikas ietekme uz ekonomiskajiem procesiem ciematā ir būtiska, jo Aglonas Bazilika kā vietas zīmols piesaista investīcijas un citus finanšu līdzekļus visam Aglonas pagastam kopumā, līdz ar sakrālā tūrisma attīstību. Tā ir galvenā dažādu tūristu piesaiste, uz kuras pamata var attīstīties citas nozares pagastā.

Būtisku nozīmi uz reliģisko organizāciju īpašumiem ir atstājis Padomju laiks, kurā tika atsavināti draudzēm piederošie īpašumi. Atsavinātajiem īpašumiem tika mainīta funkcionalitāte, piemēram, klostera telpas tika pārbūvētas par dzīvokļiem, draudzes māja par bērnudārzu utt. Taču atsevišķos gadījumos tika atsavināti arī dievnami, jo atradās attīstībai nozīmīgās vietās, piemēram, Preiļu vecticībnieku dievnams tika nojaukts, lai uzbūvētu Preiļu slimnīcu. Padomju laikā draudzēm atsavinātie īpašumi tika apbūvēti ar dažādiem objektiem- daudzdzīvokļu māju apbūve, autoostas, garāžas u.c. Latvijas Neatkarības atjaunošana deva reliģiskajām organizācijām iespēju atgūt to kādreizējos īpašumus, tādēļ bieži vien mūsdienās veidojas situācija, ka zeme pieder Baznīcām, bet ēkas pašvaldībām vai privātpersonām, īpašumu apsaimniekošanai kļūstot komplicētai, jo nepieciešama sadarbība starp iesaistītajām pusēm. Īpašumu apsaimniekošanu daudzām draudzēm apgrūtinā kultūras pieminekļa statuss, kā rezultātā tiek ierobežotas dažādas darbības, kā arī to uzturēšana ir sarežģītāka.

Sociālā nozīme

Reliģisko organizāciju īpašumu ietekme uz sociālajiem procesiem ir dažāda. Mazo draudžu īpašumi ir būtiski kā sabiedrību vienojošs elements. Draudzes caur tām piederošajiem īpašumiem realizē Baznīcas funkcijas- piemēram, dibinot skolas, ceļot pansionātus. Vislielākā ietekme uz sociālajiem procesiem ir Aglonas Bazilikas draudzei, jo aizsardzības zonas dēļ, tā spēj ietekmēt ciema iedzīvotāju saimniecisko un citas darbības. Savukārt, Preiļu Romas katoļu draudze vienu no īpašuma ēkām iznomā Preiļu Sociālajai mājai. Draudzes prāvestam ir nozīmīga loma sabiedrībā kā personībai, par ko liecina viņa klātbūtne pilsētas sabiedriskas nozīmes pasākumos.

Preiļu rajonā konfesionālā sadarbība nepastāv, izņemot divus piemērus:

- Preiļu Romas katoļu draudzes un Preiļu vecticībnieku draudzes sadarbība, kas izpaudās kā zemes īpašuma dāvinājuma akts no Preiļu Romas katoļu draudzes puses vecticībnieku dievnama celtniecībai. Preiļu vecticībnieku dievnama uzcelšana bija nozīmīga, jo spēja apvienot draudzi, kam ir būtiska loma vecticībnieku kultūras un identitātes saglabāšanā.
- Aglonas Bazilika kā unikāla vieta, kur socializējās visu konfesiju līderi un valsts augstākās amatpersonas Jaunavas Marijas Debesbraukšanas svētku norises laikā.

Katras konfesijas draudzes turas savrup no citām, kas spilgti izpaužas arī kapsētu zonās, kas bieži vien pastāv lielās apdzīvotās vietās, kur vienas kapsētas ietvaros var tikt apbedīti dažādu konfesiju pārstāvji.

Kultūras nozīme

Mūsdienās dievnami ir nozīmīga kultūras mantojuma sastāvdaļa un vietas identitātes veidotāji. Reliģisko organizāciju dievnamiem piemīt mākslas, kultūras un arhitektūras vērtības. Tā ir daļa no kultūrainavas. Nozīmīgākais īpašums ir Aglonas Bazilikas kompleksa apbūve, kas ir valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis. Bez tam, dievnami veic reliģisko tradīciju saglabāšanas funkciju, kas ir būtiski vietas identitātes un kultūras saglabāšanā. Tradīcijas laika gaitā ir nemainīgas, piemēram, Riebiņu pareizticīgo baznīcā joprojām dziedājumi notiek unisonā, bet vecticībnieku kultūras neatņemama sastāvdaļa ir krāšņi izšūtie spilventiņi.

Kultūras pieminekļa statusa piešķiršana var veicināt vietas attīstību, vienlaikus kļūstot par apgrūtinājumu pieminekļu apsaimniekotājiem. Piemēram, Aglonas Bazilikas draudzei pieder Leitānu senkapi, kas ir valsts nozīmes arheoloģiskais piemineklis. Šajos kapos nedrīkst tikt veikti nekāda veida rakšanas darbi. Pieminekļu aizsardzības inspektoriem, konstatējot pārkāpumu, tiek sastādīts soda protokols īpašniekam, neatkarīgi no tā, kurš veicis rakšanu (Brice, 2010).

ATZIŅAS UN SECINĀJUMI

- Īpašuma pamatā ir sociālģeogrāfiska konstrukcija, kura veido īpašuma izpratni un piešķir nozīmi, kuru veido: attieksme pret īpašumu, īpašuma apsaimniekošanas īpatnības, īpašumam piemītošās vērtības un ietekme uz ekonomisko, sociālo un kulturālo procesu attīstību.
- Kristietības izplatība kā globāla rakstura parādība ir skārusi Latviju, kā rezultātā krustnešu iekarotajās zemēs 12.gs. tika formēta Livonijas valsts, kas bija pamats reliģisko īpašumu formēšanā, to pārvaldes un apsaimniekošanas hierarhiskās sistēmas izveidošanā. Šie īpašumi ietekmēja ekonomiskos, sociālos un kultūras procesus, kā rezultātā izveidojās jauni sabiedrības sociālie slāņi, veidojās un attīstījās muižas. Kristietībai attīstoties, izveidojās dažādas konfesijas, kuru izplatību Latvijas kontekstā noteica vēsturiskā attīstība un novietojums starp Austrumu un Rietumu telpām, nodrošinot daudzkonfesionālas sabiedrības veidošanos.
- Sākotnēji Baznīcu īpašumu formēšanā būtiska loma bija muižkungiem, grāfiem un citiem augstākās sociālās šķiras pārstāvjiem, kuriem piederēja zemes īpašumi, kas tika dāvināti, novēlēti, atdotie lietojumā reliģiskajām organizācijām.
- Baznīcu īpašumu attīstība Latvijā ir saistīta ar vispārēju sociālpolitisku un ekonomisku attīstību, kas mūsdienās ir sarežģīta, galvenokārt, ilgā Padomju perioda dēļ. Padomju laikā reliģiskajām organizācijām tika atsavināti to īpašumi, mainīta funkcionalitāte un īpašumtiesību piederība. Tādējādi, mūsdienās, reliģiskajām organizācijām atgūstot īpašumtiesības, veidojas sarežģīta situācija, kur īpašums ir sadursmes objekts starp valsti, pašvaldību, sabiedrību un Baznīcu.
- Baznīcām īpašumi ir būtiski, ko apstiprina dažādu reliģisko organizāciju iesaistīšanās tiesvedību procesos par īpašumtiesību atgūšanu. Reliģiskās organizācijas, izmantojot īpašumus, var veikt saimniecisko un uzņēmējdarbību, kas tiek īstenota caur īpašumu apsaimniekošanu, tādējādi gūstot finanšu līdzekļus. Ienākumi ir būtiski, lai draudzes spētu uzturēt dievnamus un pastāvīgi funkcionēt.
- Īpašumu apsaimniekošana saista Baznīcu ar pastāvošajām tiesiskajām, ekonomiskajām, sociālajām un kultūras sistēmām, pārsniedzot reliģiskās funkcijas. Īpašumu materiālie un nemateriālie aspekti veido reliģiskās organizācijas par nozīmīgām vietu un teritoriju ainavu sastāvdaļām, kā arī iesaistītām sociālo un ekonomisko procesu norisē un attīstībā.
- Katras konfesijas hierarhiskā sistēma atšķirīgi ietekmē tās draudžu īpašumu apsaimniekošanu. Katoļu un luterāņu draudzēm nozīmīgus lēmumus par īpašumu

apsaimniekošanu un attīstību pieņem prāvests, savukārt vecticībnieku un pareizticīgo draudzēs to *Svētie Tēvi* netiek iesaistīti saimnieciska rakstura jautājumu risināšanā, skaidri nošķirot laicīgās un garīgās funkcijas. Tomēr arī vienas konfesijas ietvaros īpašumu apsaimniekošanas pieejas var būtiski atšķirties, t.sk., informācijas atklātības ziņā, citu interešu respektēšanas, komunikāciju paņēmienos ar vietējo sabiedrību, kas atsevišķos gadījumos Baznīcu konfrontē, bet citos – satuvina ar vietējiem iedzīvotājiem un pašvaldību.

- Vēsturiskās attīstības gaitā reliģisko organizāciju īpašumi vietu plānojumu struktūrā atrodas centrālajos apbūves rajonos. Dievnami kopā ar cita veida sabiedriskas nozīmēs objektiem veido apdzīvoto vietu kodolu, tādējādi tie ir būtiski vietas attīstības kontekstā.
- Preiļu rajona kontekstā nozīmīgākie ir Romas katoļu draudžu īpašumi- gan to skaita, aizņemto platību, kadastrālo vērtību, gan novietojuma dēļ. Līdz ar to, tiem ir lielāka nozīme ekonomisko, sociālo un kultūras attīstības procesos. Savukārt, vecticībnieku, pareizticīgo, luterticīgo draudžu īpašumi aizņem mazas platības, to kadastrālās vērtības ir nelielas.
- Aglonas Bazilikas draudzes īpašumi veido Aglonas ciema pamata struktūru, tādējādi šiem īpašumiem ir vislielākā ietekme un ekonomiskajiem, kultūras un sociālajiem procesiem. Tas ir bijis pamatā vietas attīstībai, kas ietekmējis apdzīvojuma blīvuma pieaugumu. Ar likumu noteiktā aizsardzības zona piešķir galveno lomu lēmumu pieņemšanā par vietas attīstību Aglonas Bazilikas draudzei.
- Reliģisko organizāciju centrālie īpašumi, kas ietver dievnamus, laika gaitā ir kļuvuši par vietas identitātes veidotājiem, kultūrmantojuma sastāvdaļu un tradīciju saglabātāju. Tādēļ, daudzi dievnami ir iekļauti kultūras pieminekļu sarakstā, taču nereti kultūras pieminekļu statuss dievnamiem var apgrūtināt draudzēm to apsaimniekošanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

- Aglonietis, A. 1993. Aglonas Bazilika, Katōļu Dzeive, 48lpp.
- Anspaks, A. 1996. Preiļu novads. Preiļu rajona padome.
- Balodis, R. 2002. Baznīcu tiesības. Reliģijas Brīvības Asociācija, Rīga.
- Balodis, R. 2000. Valsts un Baznīca. Nordik, Rīga.
- Balodis, R. 2000a. Par reliģisko organizāciju reģistrāciju un to izveidošanās pamatprincipiem, Latvijas Vēstnesis. 11.februāris.
- Balodis, R. 2000b. Par nekustamā īpašuma nodokli un baznīcu, 13.aprīlis. Latvijas Vēstnesis. Latvijas Romas katoļu baznīcas informācijas centrs. 2003. Baznīca darbībā Latvijā. Atsauce tekstā (Baznīcas darbība...,2003).
- Bereza, A. 2010. Intervija. Preiļi, 22.aprīlī.
- Berkina, V. 2006. Aglonas Bazilika laikmeta griežos. *Brīvā Latvija*, 19/25., 8lpp
- Bērziņš, Ē. 2010. Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze. Sk.05.01.2010. Pieejams <http://www.ltn.lv/~evalds/Draudzes/Livanu/LivanuDraudzesVesture.htm>
- Bistere, A. 2006. Pareizticīgo koka baznīcu arhitektūra Latgalē 19.gs.
- Blomley, N. 1998. Landscapes of property, Law and Society Review. vol. 32, no. 3, pp. 567-612.
- Blomley, N. 2003. Law, property, and the spaces of violence: the frontier, the survey, and the grid. *Annals of the Association of American Geographers*, vol. 93, no. 1, pp. 121- 141.
- Blomley, N. 2004a. The boundaries of property: lessons from Beatrix Potter. *Canadian Geographer*, vol. 48, no. 2, pp. 91-100.
- Blūma, D. 2003. Mazā mākslas vēstures terminu vārdnīca, Rīga, Zvaigzne ABC.
- BNS 2000. Aglonas svētkus apmeklējuši 450 tūkstoši cilvēku. Delfi, 16.augusts. Sk.15.12.2009. Pieejams <http://www.delfi.lv/news/national/politics/aglonas-svetkus-apeklejusi-450-tukstosi-cilveku.d?id=458890> Atsauce tekstā (BNS, 2000).
- Boruks, A. 2001. Zemes izmantošana un kadastrs Latvijā. LR Valsts zemes dienests, Rīga.
- Boruks, J. 1992. Katoļu Baznīcas loma Latgales kultūras attīstībā līdz 1944.gadam. Preses nams.
- Brice, V. 2010. Intervija. Preiļi, 23.04.2010.
- Cakuls, J. 1997. Latvijas Romas katoļu draudzes. Rīga, 323-323lpp.
- Civillikums. Trešā daļa. LIETU TIESĪBAS. Pieņemts 28.01.1937. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Civillikums. Trešā daļa..., 1937).
- Centrālā Statistikas Pārvalde. 2008. Valstī reģistrēto reliģisko draudžu skaits sadalījumā pa konfesijām gada beigās. Sk.12.10.2009. Pieejams <http://data.csb.gov.lv/dialog/Saveshow.asp>. Atsauce tekstā (Centrālā Statistikas...,2008).
- Čoldere, D. 1998. Aglonas ieguvumi. *Latvijas Arhitektūra*, (15)18-19lpp.
- Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca. 2000. Rīga, Zinātne.
- Gosford city council 2010. Wamberal Cemetery. Sk.23.01.2010. Pieejams <http://www.gosford.nsw.gov.au/customer/images/section-map-wamberal.pdf> Atsauce tekstā (Gosford City...,2010).
- Grīnuma, A. 2002. Katoļu zeme vēl gaida peļņu. *Diena*, (6.aprīlis), 4lpp.
- Grosmane, E., Kalms, M. 2008. Sakrālā arhitektūra un māksla: mantojums un interpretācijas. Neptūns, Rīga, 221lpp.
- Jaudzems, Z. 1996. Projekts Aglonas svētvieta. *Zemturis*, 17. maijā.
- Kaminska, R. 2008. Austrumlatvijas rekatolizācija un tās ietekmētais baznīcu arhitektūras un mākslas mantojums. Sakrālā māksla un arhitektūra : mantojuma interpretācijas, Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūts, 31lpp
- Krasnopjorova, A. 2010. Intervija. Preiļi, 27.aprīlī.
- Krustiņš, V. [bez.dat.]. Ave Aglona, Lauku Avīze izdevums
- Krūmiņa- Koņkova, S., Tēraudkalns, V. 2007. Reliģiskā dažādība Latvijā. Rīga, KLINTS.

Kungs, apžēlojies.2010. Sk.22.03.2010. Pieejams <http://www.eleison.lv/info.htm>

Ķēniņš, I. 2005. Latvija gadsimtu lokos II daļa, viduslaiki 13.-15.gadsimts. Raka, 247lpp

Latvijas Bībeles biedrība 2007. Reliģiskā dažādība Latgalē: mērojot ceļu uz dialogu. 3. aprīļa konferences materiāli, 174lpp.

Latvijas Evanģēliski luteriskā baznīca[bez dat].Sk.21.10.2009. Pieejams <http://www.lēlb.lv/lv/> Atsauce tekstā (Latvijas Evanģēliski Luteriskā Baznīca).

Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums. Pieņemts 12.02.2007.Sk.06.05.2009.Pieejamshttp://www.saeima.lv/saeima9/lasa?dd=LP0245_0 Atsauce tekstā (Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums,2007).

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs. 1976. Nolikums par reliģiskajām apvienībām Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā. Atsauce tekstā (Nolikums par reliģiskajām.,1976)

Latvijas Pareizticīgā baznīca[bez dat.].Sk.23.10.2009.Pieejams <http://www.pareizticiba.lv/index.php?lang=LV> Atsauce tekstā (Latvijas Pareizticīgā Baznīca).

LETA 2009. Neatzīst baznīcas īpašuma tiesības uz Dzemdību namu. Apollo, 16.oktobris.Sk.17.03.2010.Pieejams <http://www.apollo.lv/portal/ipasums/2010/articles/182575/0> Atsauce tekstā (LETA 2009).

Līvānu novada dome. 2010.Līvānu pilsētas karte.Sk.18.03.2010.Pieejamahttp://www.livani.lv/lat/kartes/livanu_pilsetas_karte/

Neatkarīgā Rīta avīze. 2006. Tirdzniecības vieta Aglonā svētku laikā no 5-120Ls., (16. augusts), 6lpp. Atsauce tekstā (Neatkarīgā Rīta avīze, 2006).

Melton,G., Bauman, G. 2002.Religions of the World. Oxford, England.

Oboļevičs, J. 2004.Latvijas reliģiskās organizācijas. Tipogrāfija Allise T,68lpp.

Oparins, A. 2006.Pasaules reliģijas un Bībele. Rīga, 236 lpp.

Par pievienotās vērtības nodokli. Likums. Pieņemts 09.03.1995. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Par pievienotās vērtības nodokli, 1995).

Par starptautiskas nozīmes svētvietu Aglonā. Likums. Pieņemts 12.09.1995. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Par starptautiskas nozīmes svētvietu Aglonā, 1995).

Par uzņēmējdarbību. Likums. Pieņemts 26.09.1990. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Par uzņēmējdarbību, 1990).

Preiļu rajona padome. 2006.Preiļu rajons Daugavas krastos.

Rancāne, A. 2004.Aglonas pagastā būvē. *Diena*, (17.decembris), 4lpp.

Rancāne, A.2005.Aglonas Bazilikas infrastruktūra neatbilst normatīvo aktu prasībām.*Vietējā*,(4),2lpp.

Rancāce, A. 2003. Baznīca nepiekāpjas īpašumu dēļ. *Diena*, (3.aprīlis),4lpp.

Rancāce,A. 2006. Dievnams atklāj savu noslēpumu. *Novadnieks*, 9lpp,

Rancāne, A. 2002. Riebiņi tūristu acīm. *Novadnieks*,(18.maijs),3lpp.

Reliģisko organizāciju likums. Pieņemts 07.08.1995. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Reliģisko organizāciju likums, 1995).

Reliģiju enciklopēdija. [bez dat.].Sk.17.01.2010.Pieejams <http://www.bibelesbiedriba.lv/religiju-enciklopedija/kristietiba/romas-katoli-musdienas.html> Atsauce tekstā (Reliģiju enciklopēdija).

Riebiņu novads.2010. Sk.22.04.2010.Pieejams <http://www.riebini.lv/lv/novads>.

Robbers, G. 2005.State and Church in the European Union. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden.

Romas Katoļu Baznīca Latvijā[bez dat.].Sk.13.03.2010.Pieejams <http://www.catholic.lv/main.php?parent=13> Atsauce tekstā (Romas Katoļu Baznīca Latvijā).

Rozenfelds, J.2004. Lietu tiesības. Zvaigzne ABC, Rīga, 304lpp

Rudevskis, J.2005. Tradicionālo reliģisko konfesiju statuss, Satversme un cilvēktiesības. Sabiedriskās politikas portāls. Sk.17.02.2010. Pieejams <http://www.politika.lv/temas/cilvektiesibas/4831/> Atsauce tekstā (Rudevskis, 2005).

Skutele, H. 2009. Lepojas ar savu draudzi. *Gaismas taka*, (febr.)14lpp.

- Stepiņš, J. 2010. *Intervija*. Preiļi, 23. aprīlī.
- Taivāns, L., Taivāne, E. 2003. Reliģiju vēsture. Raka, 259 lpp.
- Tieslietu Ministrija. 1997. Starodvoras vecticībnieku draudzes statūti. Atsauce tekstā (Starodvoras..., 1997).
- Tupešu, J. 1995. Dažas pārdomas par un ap Aglonu. *Neatkarīgā cīņa*, (12. augusts).
- Tieslietu Ministrija. Reliģisko savienību (baznīcu), diecēžu un reliģisko organizāciju 2008. gadā pārskats. Sk. 14.02.2010. Pieejams www.tm.gov.lv/lv/documents/.../2008/rel_org_parskats_2008.doc, Atsauce tekstā (Reliģisko savienību..., 2008).
- Trūps, H. 1992. Katoļu Baznīcas vēsture. Rīga, Avots, 343 lpp.
- Ušacka, Dz. 2010. *Intervija*. Līvāni, 24. aprīlī.
- Vecticībnieki 2010. Vikipēdija: Brīvā enciklopēdija. Sk. 13.02.2010. Pieejams <http://lv.wikipedia.org/wiki/Vecticibnieki> Atsauce tekstā (Vecticībnieki, 2010).
- Vēbers, M. 2004. Reliģijas socioloģija. LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 303 lpp.
- Volkman, R. 2003. Privacy as life, liberty, property. *Ethics and Information Technology*, (5), 199–210.
- Zeile, P. 2006. Latgales Kultūras vēsture. Latgales kultūras centra izdevniecība, Rēzekne, 745 lpp.
- Zitāne, L. 2002. Kultūras vēsture : viduslaiki un renesanse. Raka, 152 lpp.
- Zviedrāns, J. 1998. Stāsts par Aglonas klosteri. *Latvijas Arhitektūra*, (15), 26-27 lpp.

PIELIKUMS

Pielikums Nr.1 Reliģisko organizāciju draudzes locekļu skaits	85
Pielikums Nr.2 Preiļu rajonā reģistrētās reliģiskās organizācijas	86
Pielikums Nr.3 Preiļu rajona dievnami un kapsētas	88
Pielikums Nr.4 Aglonas Bazilikas draudzes centrālais īpašums	90
Pielikums Nr.5 Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumu izvietojums.....	92
Pielikums Nr.6 Aglonas Bazilikas draudzes īpašumu izvietojums.....	93
Pielikums Nr.7 Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumi	94
Pielikums Nr.8 Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumi	96
Pielikums Nr.9 Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzes īpašumi	97
Pielikums Nr.10 Preiļu Vecticībnieku draudzes īpašumi	98

Pielikums Nr. 1
Reliģisko organizāciju draudzes locekļu skaits
(Avots: Reliģisko savienību..., 2008)

Nr. p. k.	Konfesija	Draudžu locekļu skaits (2005. gadā)	Draudžu locekļu skaits (2006. gadā)	Draudžu locekļu skaits (2007. gadā)	Draudžu locekļu skaits (2008. gadā)
1.	Romas katoļi	108 180	-*	-*	-*
2.	Luterāņi	458 424	450 506	435 459	435 437
3.	Augsburgas ticības apliecības luterāņi	565	636	689	309
4.	Vācu luterāņi	261	283	294	287
5.	Pareizticīgie	350 000	350 000	370 000	370 000
6.	Vecticībnieki	2 483	2 693	2 479	2 607
7.	Baptisti	7 119	7 042	7 089	7 062
8.	Septītās dienas adventisti	3 957	3 955	3 928	3 950
9.	Metodisti	1 002	876	649	635
10.	Mozus ticīgie (jūdaisti)	644	818	638	586
11.	Musulmaņi	380	400	380	369
12.	Vaišnavi (krišnaīti)	127	118	122	124
13.	Jaunapustuļi	1 076	1 124	1 150	1 223
14.	Vasarsvētki (pentakosti)	4 189	4 773	3 291	3 290
15.	Evaņģēliskās ticības kristieši	1 716	1 628	2 626	3 270
16.	Jaunā Paaudze	5 075	5 075	5 075	5 075
17.	Evaņģēlisko kristiešu	199	503	560	749
18.	Evaņģēliskie Mesijas sekotāji	50	46	46	44
19.	Budisti	112	137	120	137
20.	Dievturi	607	649	649	567
21.	Jehovas liecinieki	161	178	176	176
22.	Pēdējo dienu svētie (mormoņi)	867	796	858	434
23.	Senastrumu apustuļi	160	168	197	253
24.	Reformāti	164	147	157	130
25.	Bahaieši	48	49	48	42
26.	Presbiterāņi	20	21	20	21
27.	Visarionieši	30	34	34	38
28.	Pestīšanas armija	498	350	300	350
29.	Anglikāņi	76	102	99	79
30.	Apustuļi	46	46	75	71
31.	Branhamisti	27	27	27	27
32.	Sūkjo Mahikari	72	73	69	69
33.	Hinduisti	-	-	-	21
34.	Kristīgās Zinātnes	-	-	-	24
				Kopā	837 456

*Dati iztrūkst, pamatojoties uz Latvijas un Svētā Krēsla līgumu, kā rezultātā Romas katoļi drīkst nenorādīt draudžu locekļu skaitu.

Pielikums Nr.2
Preiļu rajonā reģistrētās reliģiskās organizācijas
(izstrādājis autors)

Nr. p.k.	Reliģiskā organizācija	Īpašumu kopējās platības (m ²)	Īpašumu atrašanās vieta
1	Preiļu Vissvētās jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze	320035	PREIĻI-Raiņa bulvāris 23, Nikodema Rancāna iela 9, Tirgus laukums 11, Liepu iela 1, Jelgavas iela b/n
2	Preiļu vecticībnieku draudze	3138	PREIĻI- Jelgavas iela 33, Ziedu iela 1
3	Līvānu evaņģēliski luteriskā draudze	33205	Līvāni, Dzelzceļa iela 17
4	Līvānu vasarsvētku draudze	963	Līvāni, Zemgales iela 6
5	Līvānu vecticībnieku draudze	4630	Līvāni, Vecticībnieku iela 1
6	Līvānu Svētā Miķeļa erceņģeļa Romas katoļu draudze	402502	Līvāni, Baznīcas iela 17
7	Aglonas bazilikas draudze	5243854	Aglona- Gamma, Ciriša iela8; Sgajevsku kapsēta, Aglonas bazilikas draudzes pansionāts, Leitānu kapi, Magda, Alfa, Beta, Gūteņu kapi, Atšķiru-Madelānu kapsēta, Kukaru kapi, Valaiņu kapi 1
8	Aizkalnes vissvētās Dievmātes aizmigšanas pareizticīgo draudze	2202	Preiļu novads, Aizkalne
9	Jasmuižas svētā krusta Romas katoļu draudze	164000	Jasmuiža, Rušonas iela 7A
10	Bērzgales Dieva apredzības Romas katoļu draudze	249000	Aglonas novads, Bērzgale
11	Vidsmuižas Svētā gara Romas katoļu draudze	130000	Riebiņu novads, Galēni
12	Makarovkas vecticībnieku draudze	3000	Riebiņu novads, Makarova
13	Lomu vecticībnieku draudze	4000	Galēnu pagasts, Lomi
14	Jersikas Kristus apskaidrošanas pareizticīgo draudze	1839	Jersikas pagasts, Jersika
15	Jersikas Madalīnas Marijas Magdalēnas Romas katoļu draudze	114000	Jersikas pagasts, Gospori
16	Ārdavas Kristus karaļa Romas katoļu draudze	3660	Pelēču pagasts, Ārdava
17	Moskvinas vecticībnieku draudze	7578	Preiļu novads, Moskvena
18	Pieneņu Svētā Jēzus sirds Romas katoļu draudze	148900	Riebiņu pagasts, Pieniņi
19	Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze	67930	Riebiņi, Lauku iela 4
20	Riebiņu Svēto apustuļu Pētera un Pāvila Romas katoļu draudze	336000	Riebiņi

Nr. p.k.	Reliģiskā organizācija	Īpašumu kopējās platības (m²)	Īpašumu atrašanās vieta
21	Skangeļu vecticībnieku draudze	-	Riebiņu pagasts, Skangeļi
22	Kalupes evaņģēliski luteriskā draudze	61000	Rožkalnu pagasts, Izdegas
23	Arendoles Romas katoļu draudze	27888	Rožkalnu pagasts, Arendole
24	Vanagu Svētās Annas Romas katoļu draudze	115000	Rožupes pagasts, Vanagi
25	Rudzātu Svētā Jēkaba Romas katoļu draudze	298170	Rudzāti, Parka iela 1
26	Tišinas vecticībnieku draudze	46253	Rušonas pagasts, Tiša
27	Rušonas Svētā Miķeļa erceņģeļa Romas katoļu draudze	194000	Rušona, Muižas pļava
28	Kostigu vecticībnieku draudze	2000	Silajāņu pagasts, Kostigi
29	Vilcānu vecticībnieku draudze	1000	Stabulnieku pagasts, Stabulnieki
30	Znotiņu Dievmātes Romas katoļu draudze	158000	Sutru pagasts, Znotiņi
31	Vanagu Svētās Annas Romas katoļu draudze	104000	Rožupes pagasts, Vanagi
32	Vārkavas Vissvētās trīsvienības Romas katoļu draudze	399000	Upmalas pagasts, Vecvārkava
33	Nīdermuižas kunga Jēzus pārveidošanās Romas katoļu draudze	406000	Pelēču pagasts, Nīdermuiža

Preiļu rajona dievnami un kapsētas (izstrādājis autors, izmantojot Anspaks,1996)

PAGASTS	DIEVNAMS	KAPSĒTA
Preiļu pagasts	Moskvinas vecticībnieku lūgšanu nams; Preiļu Romas katoļu draudze	Dzeņu, Iudrišu, Moskvinas, Pupāju, Gavarišķu, Seiļu, Šoldru un Vaivodu kapsētas
Saunas pagasts	-	Anspaku, Aizupiešu, Betišķu, Jakušu, Lakausku, Pauniņu, Skuteļu un Smelteru kapsētas
Riebiņu pagasts	Riebiņu katoļu baznīca, Pieniņu katoļu baznīca, Riebiņu pareizticīgo baznīca, Skangaļu lūgšanu nams	Baibu, Rumpu, Lukašišku, Medvednieku, Ondzuļu, Petrovsku, Riebiņu, Saunas, Skangaļu, Sprindžu, Sunepu un Žabegu kapsētas
Rušonas pagasts	Rušonas katoļu baznīca, Tišu vecticībnieku lūgšanu nams	Antonišķu, Eikšas, Eisāgu, Gailišu, Kristapiņu, Ondzuļu, Priekuļu, Rutuļu, Tišu, Zalvu un Žagatu
Silajāņu pagasts	Kostigu vecticībnieku lūgšanu nams	Balbāržu, Červonnieku, Kairišu, Kostigu, Markovas, Palšas, Poldlipjes, Silajāņu un Špaku kapsētas
Vārkavas pagasts	-	Bārbaļu, Klaparu, Pilišķu un Stabulnieku kapsētas
Sutru pagasts	Znotiņu katoļu baznīca	Kauparnieku, Rauniešu, Sutru, Šulces un Tiltavas
Upmalas pagasts	Vārkavas katoļu baznīca, Vanagu katoļu baznīca	Vārkavas, Vanagu
Aizkalnes pagasts	Aizkalnes katoļu baznīca, Aizkalnes pareizticīgo baznīca	Aizkalnes, Blīdenes, Daugaviešu, Gāgu, Raipoles
Pelēču pagasts	Nīdermuižas katoļu baznīca	Annenhofas, Bramaņu, Džeriņu, Gornijaši, Krasnogorkas, Pelēču, Solkas un Vecumnieku kapsētas
Aglonas pagasts	Aglonas bazilika, Bērzgales katoļu baznīca, Starodvorjes vecticībnieku lūgšanu nams, Kapiņu vecticībnieku lūgšanu nams	Aglonas, Bernānu, Berzgales, Dzerkaļu, Gūtiņu, Kuku, Leitānu, Madelānu, Sgajevsku un Valaiņu kapsētas. Padomju armijas karavīru kapi, Fašisma terora upura kapi
Galēnu pagasts	Galēnu katoļu baznīca, Lomu vecticībnieku un Makarovas vecticībnieku lūgšanu nami	Galēnu, Bortnieku, Bukšinu, Maltas Trūpu, Soboļevkas kapsētas, Galēnu parka padomju karavīru kapi

PAGASTS	DIEVNAMS	KAPSĒTA
Stabulnieku pagasts	Vilciņu vecticībnieku lūgšanu nams	Balckaru, Krištobu, Pastaru, Saliešu, Stabulnieku, Vilciņu, Vulānu, Trūpīšu kapsētas
Sīļukalna pagasts	-	Kapenieku, Apalo, Salenieku, Sīļu, Teilānu
Rudzātu pagasts	Rudzātu katoļu baznīca, Mālakalna vecticībnieku lūgšanas nams, Eleonorvīles kapela	Eleonorvīles, Rudzātu, Steķu, Vidu, Rudzētu padomju karavīru kapi
Rožupes pagasts	-	Gercānu, Kiulenieku, Mālnieku, Mežancānu, Mucenieku, Muktupāvelu, Pēternieku, Puduļu, Skrūzmaņu, Rusiņu, Vilmeniešu kapsētas
Turku pagasts	-	Draudzes, Gaiņu, Gruguļu, Saliešu, Silavu, Veceļu (divas), Veiguru
Jersikas pagasts	Madaliņas katoļu baznīca, Jersikas pareizticīgo baznīca.	Daranku, Iesalnieku, Izteku, Jersikas, Madaliņas, Meža, Škaparu, Upenieku kapsētas
Rožkalnu pagasts	Arendoles katoļu baznīca, Kalupes luteriešu baznīca	Āpšu, Augšmuktu, Dubencas, Kvedervercumu, Lazdānu, Strodu kapsētas

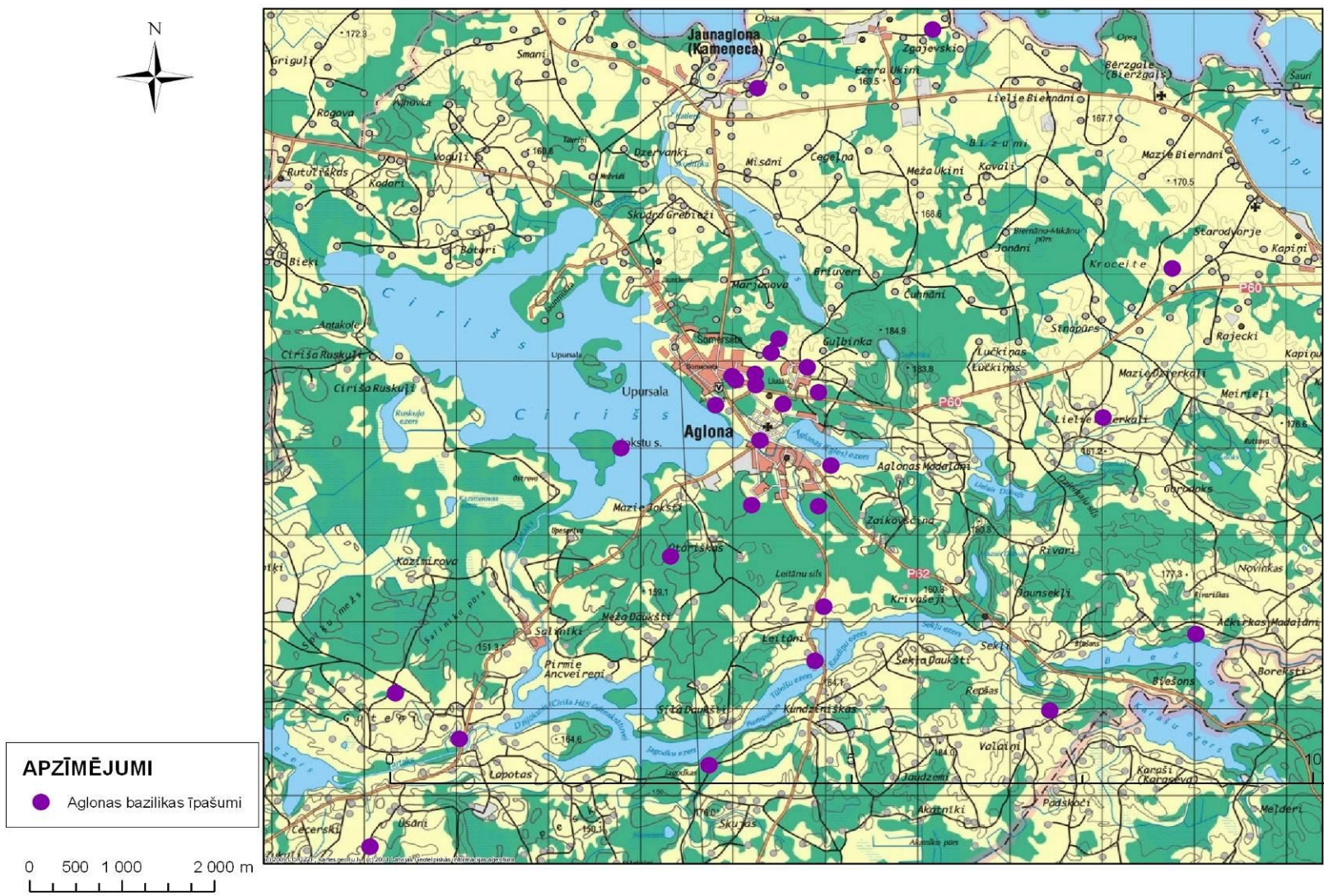
Pielikums Nr.4
Aglonas Bazilikas draudzes centrālais īpašums
 (izstrādājis autors)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠANĀS VIETA	PLATĪBA (M2)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
Aglonas Bazilikas draudze	Aglonas Bazilikas draudzes īpašums	1	Ciriša iela 8, Aglona	1680000	5867	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		2		219000	4045	Tualete/ 1868	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu apbūve; Izglītības un zinātnes iestāžu apbūve.
		3	Somersētas iela 39, Aglona	69000	2484	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Pārējo sabiedriskās nozīmes objektu apbūve; Dzelzceļa staciju, autoostu, civilo lidostu un upju ostu apbūve.
		4		43000	561	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		5		443000	13899	-	Reliģisko organizāciju ēku apbūve; Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Ar maģistrālajām elektropārvades un sakaru līnijām un maģistrālajiem naftas, naftas produktu, ķīmisko produktu, gāzes un ūdens cauruļvadiem saistīto būvju, ūdens ņemšanas un notekūdeņu attīrīšanas būvju apbūve
		6	Krāslavas iela 3, Aglona	578000	4482		Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		7	Jaudzemu iela 1, Aglona,	16000	573	Dzīvojamā māja/1587; Kūts/40;Pirts/22; Tualete/1312	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		8	Jaudzemu iela 9,	361000	7442	Veikals/1661; Šķūnis/60	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Komercedarības objektu apbūve
		9	Aloīza Broka iela 5a,	875000	11086	Graudu noliktava/ 1495;	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Ar maģistrālajām

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠA- NĀS VIETA	PLATĪBA (M2)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
			Aglona,			Graudu noliktava/ 4462; Svaru ēka/ 122	elektropārvades un sakaru līnijām un maģistrālajiem naftas, naftas produktu, ķīmisko produktu, gāzes un ūdens cauruļvadiem saistīto būvju, ūdens ņemšanas un notekūdeņu attīrīšanas būvju apbūve; Rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve.
		10	4. maija iela 10, Aglona	5000	411	Dzīvojamā māja/ 2024; Saimniecības ēka/ 286; Kūts/ 163; Pirts/ 8.	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		11		18000	108	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		12	Livdānos, Aglonas pag.	2017	403	Dzīvojamā māja/736; Šķūnis/8; Pagrabs/77; Šķūnis/65; Kūts/104	Individuālo dzīvojamo māju apbūve
		13		8000	116	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
		14		23000	2545	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve.
		15		644000	7840		Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība
			KOPĀ	4984017	61862	16100	

Aglonas Bazilikas draudzes īpašumu izvietojums (izstrādājis autors, izmantojot ĢIS Latvija2 datus)

Pielikums Nr.7
Preiļu Romas katoļu draudzes īpašumi
(izstrādājis autors)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠA- NĀS VIETA	PLATĪBA (m ²)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
Preiļu Visvētās jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudze	Romas katoļu draudze	1	Jelgavas iela b/n, Preiļi	80553	35787	-	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Transporta līdzekļu garāžu apbūve; Reliģisko organizāciju ēku apbūve;
	Romas katoļu draudze	2	Liepu iela 1, Preiļi	3234	3703	-	Trīs, četru un piecu stāvu daudzdzīvokļu māju apbūve; trīs- četru un piecu stāvu daudzdzīvokļu māju apbūve;
	Romas katoļu draudze	4	Jelgavas iela 18, Turgus laukums 11, Jelgavas iela 18, Ziedu iela 11, Preiļi	62048	99006	Dzīvojamā māja/ 12658; Garāža/2962; Baznīca/ 12658; Dzīvojamā māja/ 12653; Noliktava/ 10062;	Komercdarbības objektu apbūve; izglītības un zinātnes iestāžu apbūve; Individuālo dzīvojamo māju apbūve; Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Reliģisko organizāciju ēku apbūve;
	Romas katoļu draudze	-	Raiņa bulvāris 23,Preiļi	-	-	Kapliča/1076	
	Romas katoļu draudze	1	Nikodema Rancāna iela 9, Preiļi	24306	22969	-	Trīs, četru un piecu stāvu daudzdzīvokļu māju apbūve;

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠA- NĀS VIETA	PLATĪBA (m ²)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
	Romas katoļu draudze	3	Kalna Sprindži 1, Sprindži, Riebiņu pag.	175600	7285	Dzīvojamā māja/ 1065; Šķūnis/ 116; Dzīvojamā māja/ 1677;	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība;
			KOPĀ	345741	168750	54922	

Pielikums Nr.8
Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašumi
 (izstrādājis autors)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠA- NĀS VIETA	PLATĪBA (M2)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
Līvānu Evaņģēliski luteriskā draudze	Līvānu Evaņģēliski luteriskās draudzes īpašums	3	Baznīcas iela 17; Dzelzceļa iela 17, Līvāni	33205	36692	Šķūnis/ 37; Baznīca/ 4382; Dzīvojamā māja/ 6045; Šķūnis/ 22; Šķūnis/ 73;	Dabas pamatnes, parki, zaļās zonas un citas rekreācijas nozīmes objektu teritorijas, ja tajās atļautā saimnieciskā darbība nav pieskaitāma pie kāda cita klasifikācijā norādīta lietošanas mērķa; Publiskie ūdeņi; Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība

Pielikums Nr.9
Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudzes īpašumi
(izstrādājis autors)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTOŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠĀ- NĀS VIETA	PLATĪBA (M2)	KV (LVL)	ĒKA/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
Riebiņu Svētā Nikolaja pareizticīgo draudze	Riebiņu Sv. Nikolaja baznīca	2	Lauku iela 2, Riebiņi	67930	4211	Dzīvojamā māja/ 1923	Zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība; Reliģisko organizāciju ēku apbūve;

Pielikums Nr.10
Preiļu Vecticībnieku draudzes īpašumi
 (izstrādājis autors)

ĪPAŠNIEKS	ĪPAŠUMĀ IETILPSTO ŠĀS ZEMES VIENĪBAS	ATRAŠA- NĀS VIETA	PLATĪBA (m ²)	KV (LVL)	ĒKAS/KV (LVL)	IZMANTOŠANAS VEIDS
Preiļu vecticībnieku draudze	2	Jelgavas iela 33	1983	22141	Baznīca/ 20628; Šķūnis/ 125;	Reliģisko organizāciju ēku apbūve;
Preiļu vecticībnieku draudze	2	Ziedu iela 1	1155	4130	Dzīvojamā māja/ 2328; Saimniecības ēka/ 993;	Reliģisko organizāciju ēku apbūve;